

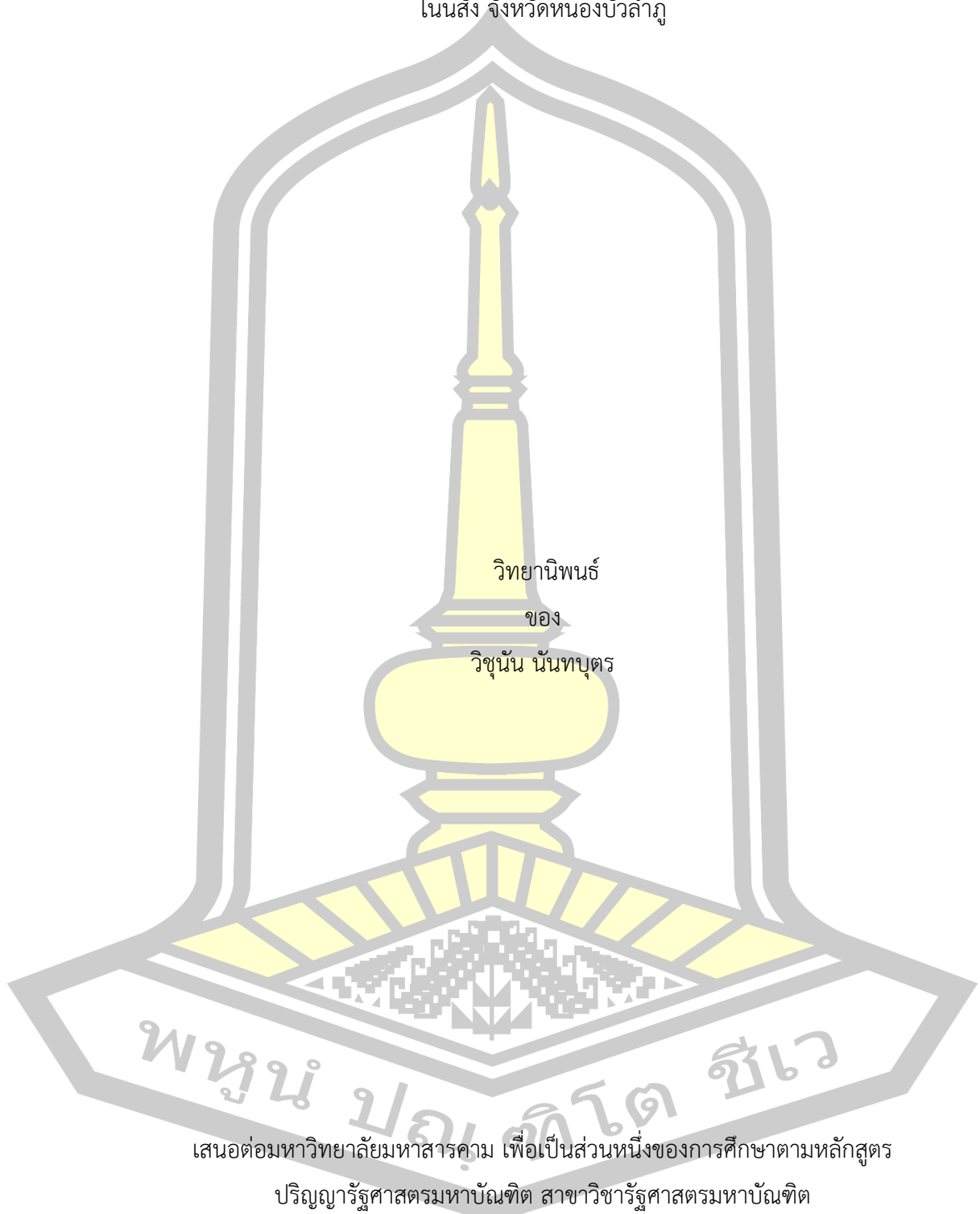
ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनั้ง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิทยานิพนธ์
ของ
วิษุณัน นันทบุตร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มิถุนายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनั้ง จังหวัดหนองบัวลำภู

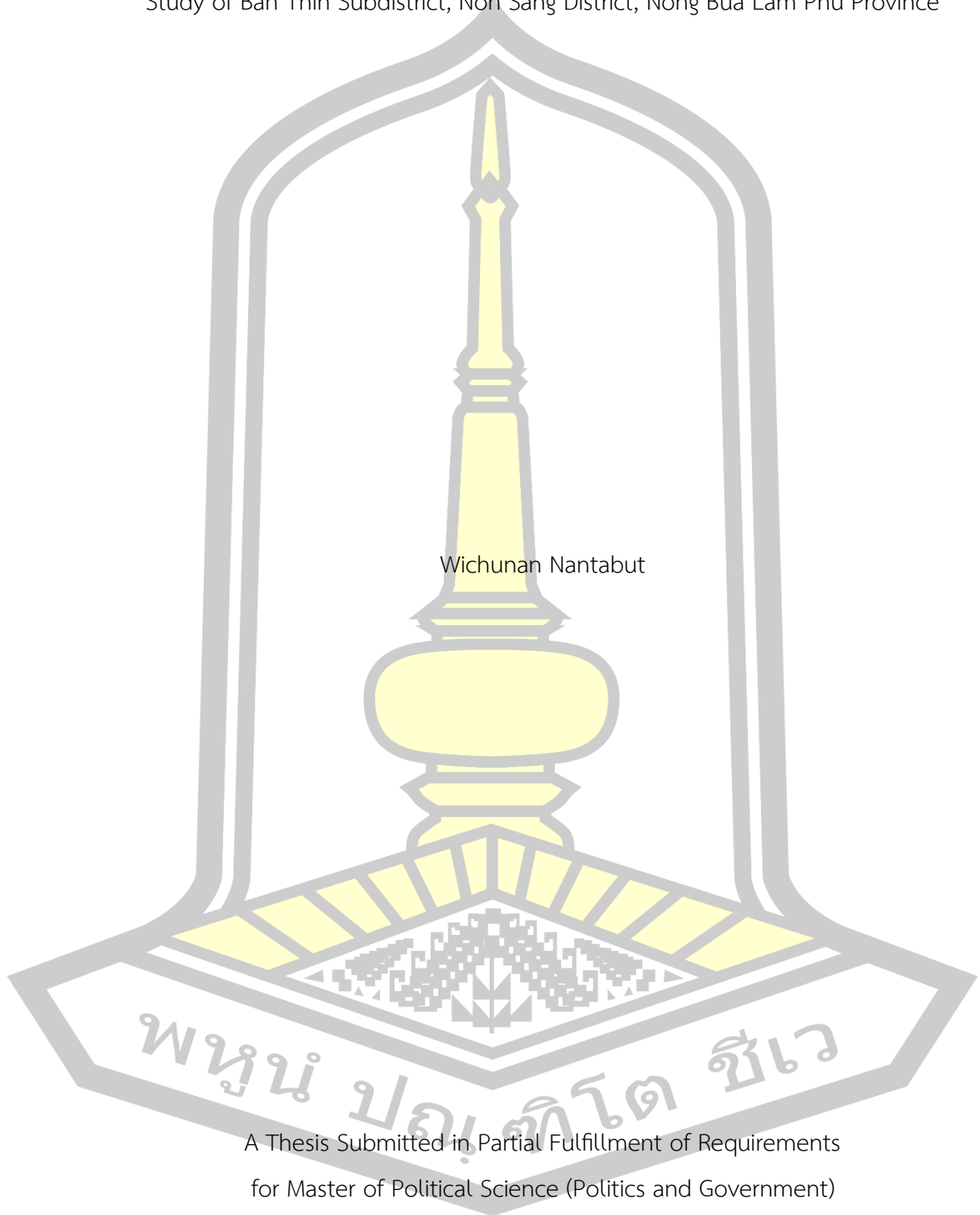
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Needs and Guidelines for the Development of Social Welfare for the Elderly, Case
Study of Ban Thin Subdistrict, Non Sang District, Nong Bua Lam Phu Province

Wichunan Nantabut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science (Politics and Government)

June 2025

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาววิชุนัน นันทบุตร
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. วนิตา พรหมล้ำ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. จีรศักดิ์ โปกาวิน)

กรรมการ

(ดร. ชินวัตร เชื้อสระคู)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รศ. ดร. กตัญญู แก้วหานาม)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ. เขิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

(ผศ. ดร. พลเดช เชาว์รัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พญานาคบัณฑิต

ชื่อเรื่อง	ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู		
ผู้วิจัย	วิษุณัน นันทบุตร		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีรศักดิ์ โปกาวิน		
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2568

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ในตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันในตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลบ้านถิ่น อำเภอนोनสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงสุ่มสัมภาษณ์การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลต่อการเข้าถึงสวัสดิการอย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ นันทนาการ สิ่งแวดล้อม รายได้ และที่พักอาศัย เช่น ความต้องการฝึกอาชีพ การสนับสนุนทางการเงิน การจัดพื้นที่ออกกำลังกาย และบ้านพักชั่วคราว แนวทางการพัฒนาที่เสนอ ได้แก่ การจัดบริการสุขภาพเชิงรุกถึงบ้าน สนับสนุนรายได้ จัดกิจกรรมสังคม สร้างเครือข่ายและชมรมผู้สูงอายุ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและจัดตั้งสถานสงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ความต้องการ, แนวทางการพัฒนา, การจัดสวัสดิการสังคม, ผู้สูงอายุ

TITLE	Needs and Guidelines for the Development of Social Welfare for the Elderly, Case Study of Ban Thin Subdistrict, Non Sang District, Nong Bua Lam Phu Province		
AUTHOR	Wichunan Nantabut		
ADVISORS	Assistant Professor Jeerasak Pokawin , Ph.D.		
DEGREE	Master of Political Science	MAJOR	Politics and Government
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2025

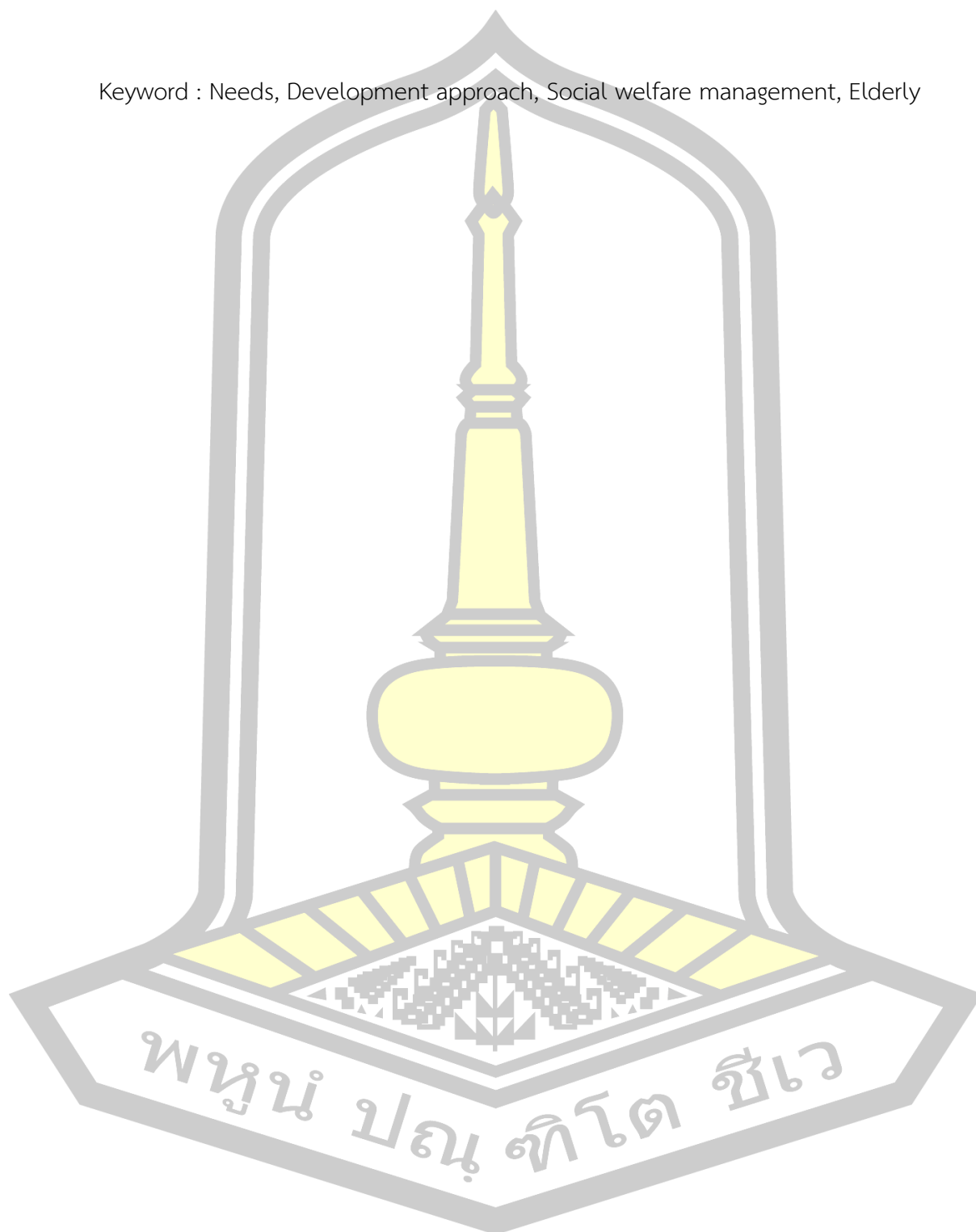
ABSTRACT

This study entitled "Needs and Guidelines for the Development of Social Welfare for the Elderly: A Case Study of Ban Thin Subdistrict, Non Sang District, Nong Bua Lamphu Province" aimed to (1) study the basic problems and needs of the elderly regarding social welfare, (2) compare the social welfare needs of the elderly with different personal factors, (3) examine the relationship between basic problems and the needs of the elderly, and (4) propose guidelines for the development of social welfare services for the elderly in the study area. The research employed a mixed-method approach, using accidental sampling for the quantitative component and purposive sampling for qualitative interviews.

The findings revealed that elderly individuals face numerous problems, especially in physical and mental health, economic conditions, and social support, which significantly affect their access to social welfare. The needs of the elderly were found to be at a high to very high level in all aspects, particularly in economic support, recreation, environment, income, and housing. Key needs included vocational training, financial assistance, exercise facilities, and emergency shelters. The proposed development guidelines include proactive home health services, income support programs, community activities, elderly networks and clubs, environmental improvements for safety, and the establishment of elderly care

centers to sustainably enhance the quality of life for older adults.

Keyword : Needs, Development approach, Social welfare management, Elderly

กิตติกรรมประกาศ

วิจัย เรื่อง “ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกรณีศึกษา ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณและแสดงความเคารพอย่างสูงต่อทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้การวิจัยนี้สามารถสำเร็จได้

ประการแรกขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.จิรศักดิ์ โปกาวิน ที่ได้ให้คำแนะนำ และการสนับสนุนทางวิชาการอย่างดียิ่ง ในการวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และผู้ปกครอง ที่ให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆไม่ว่าเรื่องใดตลอดการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆและผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่าน ที่ช่วยให้กำลังใจและให้การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำที่ดีตลอดระยะเวลาการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

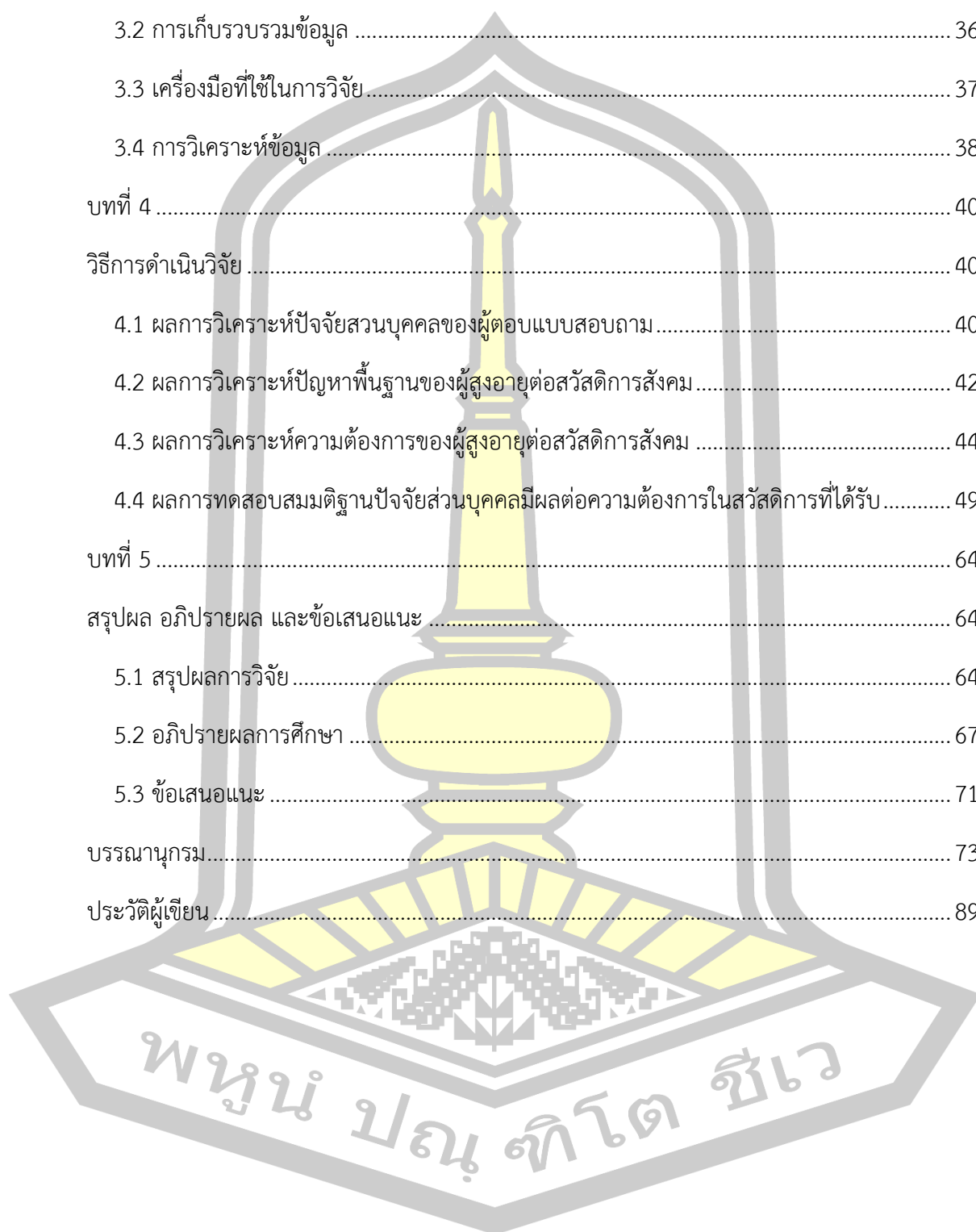
วิษุจน์ นันทบุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ.....	18
2.3 แนวคิดทฤษฎีความต้องการ.....	24
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล.....	30
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	34
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย.....	35

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	35
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4	40
วิธีการดำเนินวิจัย	40
4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	40
4.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม	42
4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม	44
4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	49
บทที่ 5	64
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
5.1 สรุปผลการวิจัย	64
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	67
5.3 ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	73
ประวัติผู้เขียน	89

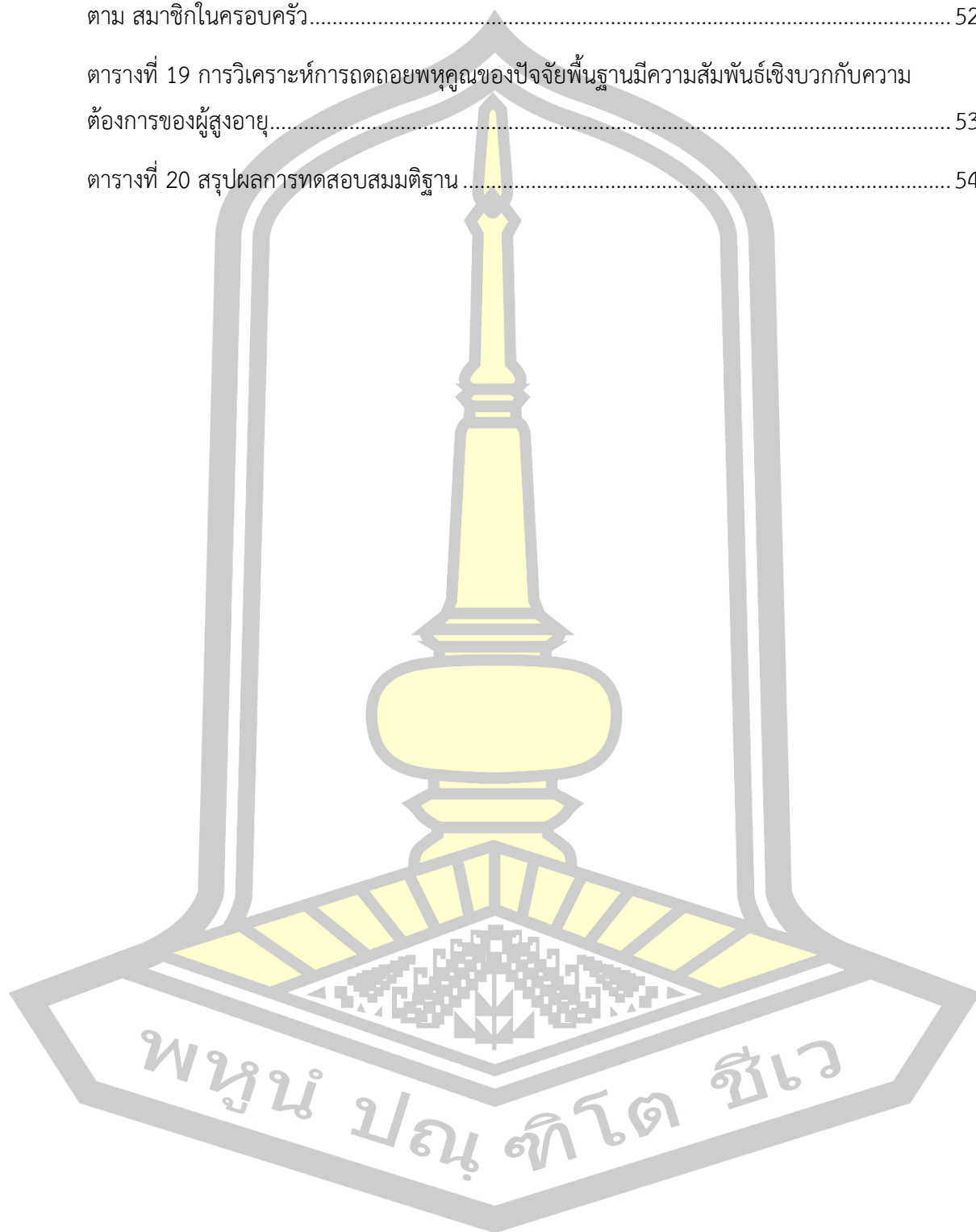
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	40
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย	42
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านจิตใจ	42
ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านเศรษฐกิจ.....	43
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านสังคม.....	43
ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม	44
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจ.....	44
ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสังคม	45
ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพ.....	46
ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านนันทนาการ.....	46
ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม	47
ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านรายได้	47
ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านที่พักอาศัย.....	48
ตารางที่ 14 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม.....	48
ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 16 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตามอายุ	50
ตารางที่ 17 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	51

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับจำแนกตาม สมาชิกในครอบครัว..... 52

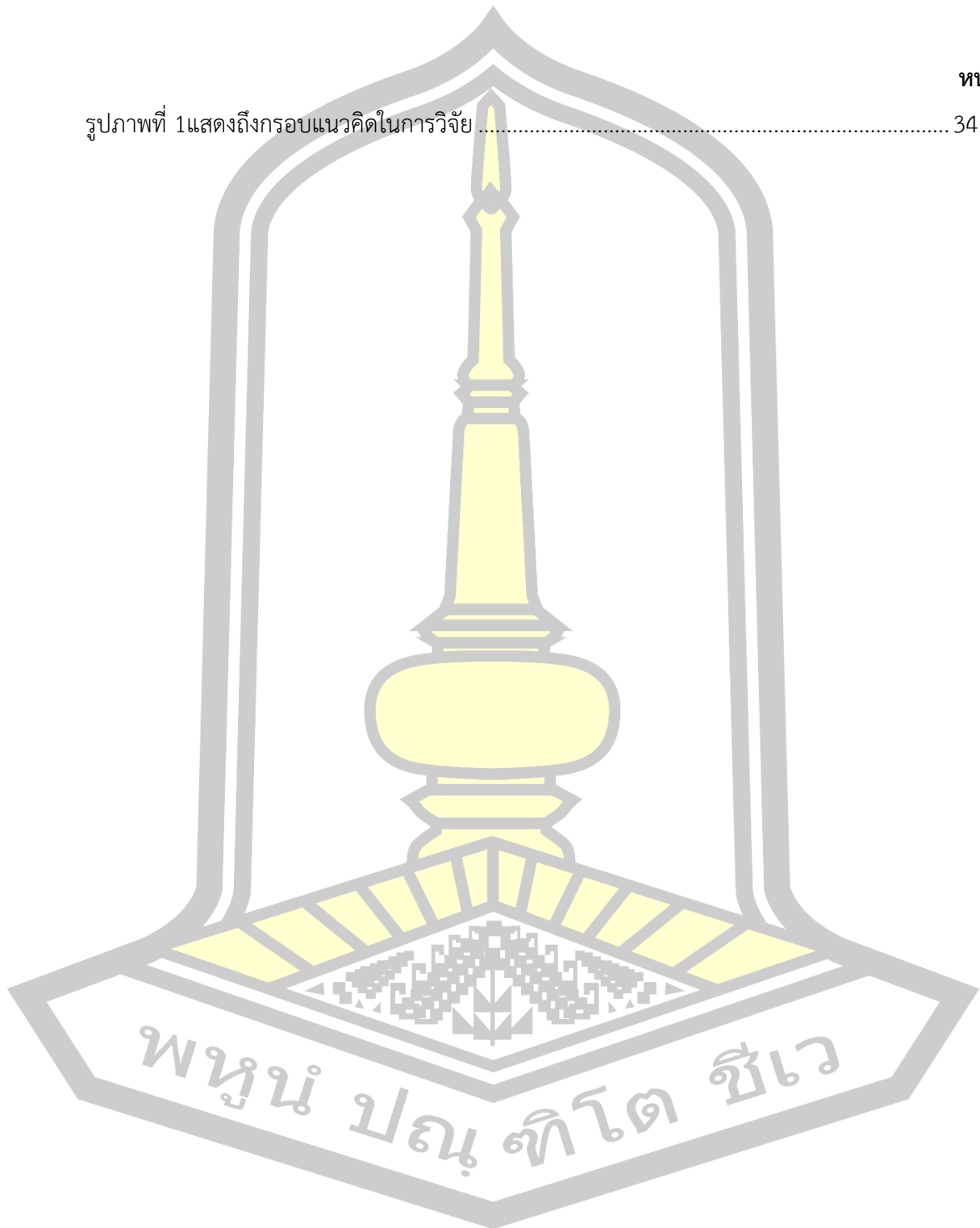
ตารางที่ 19 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ..... 53

ตารางที่ 20 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน..... 54

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1แสดงถึงกรอบแนวคิดในการวิจัย	34

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุนับว่าเป็นปวงชนวัยบุคคลที่อยู่ในสังคมไทยเป็นผู้ที่มีความสำคัญและทุกภาคส่วนได้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งเน้นในการจัดสวัสดิการสังคมให้มีความเหมาะสมอีกทั้งนโยบายในระดับชาติได้มอบหมายให้ทุกหน่วยงานได้จัดทำนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนด ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจและเรียนรู้พัฒนาให้นโยบายการจัดสวัสดิการนั้นสามารถดูแลครอบคลุมในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สมปอง สุวรรณภุมมา, 2564) จากศูนย์ข้อมูลประเทศไทยพบว่า ในจังหวัดหนองบัวลำภูมีจำนวนผู้สูงอายุถึง 398,812 คน ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุขั้นพื้นฐานนั้น มาจากการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การได้รับการดูแลจากบุตรหลานและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพังหรือต้องดูแลตนเองซึ่งทำให้เกิดการจัดระบบบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการบริการได้และนอกจากนี้ยังได้มีการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุอีกด้วย (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566 ค้นคว้าเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2567)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่จัดให้ผู้สูงอายุโดยสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสมการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชนการอำนวยความสะดวกและปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสมยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการทำธุรกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง การให้คำแนะนำปรึกษาดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำคดีหรือแก้ไขปัญหาครอบครัว การจัดที่พักอาศัยอาหารเครื่องนุ่งห่มและสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การสงเคราะห์ในการจัดงานศพตามประเพณีและอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนด (วิภาวรรณ ปานทับทิม, 2560) รวมทั้งให้มีการลดหย่อนภาษีเงินได้ในกรณีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนและอุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพตลอดจนให้มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุขึ้นด้วย

เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นผู้สูงอายุควรได้รับการฟื้นฟูด้วยเหตุผลอย่างน้อยสามประการ 1) การดูแลผู้สูงอายุก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวคือสมาชิกในครอบครัวลดความกังวลใจในการดูแลผู้สูงอายุเพราะว่าผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเอง 2) การดูแลผู้สูงอายุก่อให้เกิดประโยชน์ในชุมชนคือ

กลุ่มผู้สูงอายุเป็นคลังปัญญาของกลุ่มชุมชนสามารถให้ความรู้จากประสบการณ์ต่างๆที่ท่านได้ผ่านมา เป็นความรู้คำแนะนำของชุมชน 3) เรื่องของวัฒนธรรมไทยคือผู้สูงอายุสามารถบอกเล่าแบบแผนทาง วัฒนธรรมไทยที่ถูกต้องให้ประชาชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและมีความเหมาะสมได้ดีกว่าจึง จำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีแต่ถ้าหากคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้ก็จะถูกมองว่าเป็นทรัพยากรที่เสื่อมสภาพแล้วและอาจจะ กลายเป็นภาระในที่สุด (ชลดา อังชานาม, 2562) และรัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสอดคล้องกับบทบาทภารกิจหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้อง ดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ตามสิทธิกฎหมายจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดและแผนขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2542 ในหมวด 2 มาตรา 16 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) ด้านการสังคมและการ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรีคนชราและด้อยโอกาสไว้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอนอนสรง จังหวัดหนองบัวลำภู

จังหวัดหนองบัวลำภูมีลักษณะของสวัสดิการที่ให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณสุขขั้น พื้นฐานและโครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมุ่งเน้นที่ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนในระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มี ขนาดใหญ่และงบประมาณสูงกว่า เช่น กรุงเทพมหานครหรือเชียงใหม่ ซึ่งมีการสนับสนุนด้าน เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยและการบริการทางการแพทย์ที่หลากหลาย จะพบว่าจังหวัดเหล่านี้ มีความพร้อมมากกว่าทั้งด้านอุปกรณ์และการดูแลในระดับเฉพาะทาง รวมถึงการสนับสนุนทาง การศึกษาและการเข้าถึงทรัพยากรที่มากกว่า ซึ่งเอื้อให้เกิดการดูแลและพัฒนาศักยภาพของประชาชน ได้อย่างครอบคลุม ในขณะที่หนองบัวลำภูต้องดำเนินงานด้วยทรัพยากรที่จำกัดกว่าในหลายด้าน

การศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอนอนสรง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องรับการรักษาอย่างต่อเนื่องจากโรค ประจำตัว ซึ่งการรักษาแม้มีค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงการรักษาได้อย่าง เพียงพอ ความต้องการสวัสดิการที่สะท้อนออกมาจึงครอบคลุมทั้งปัจจัยการดำรงชีวิตและการดูแลสุขภาพ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการพัฒนาและการสนับสนุนอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้อง กับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่มี ความสำคัญมาก เพราะในปัจจุบันประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐจึง ต้องรับภาระในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุให้ตรงตามความต้องการของผู้อายุที่เพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงเลือกพื้นที่ในชุมชนอำเภอนอนสรงเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยทั้งเนื่องจากเป็นตำบลที่น่าสนใจ มีความเข้มแข็งทั้งในแง่ของการกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งที่เป็นกลุ่มที่ก่อตัว เกิดขึ้นเองและที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.2.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

1.3.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

1.3.3 ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

1.3.4 ผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

1.3.5 ปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม เปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม และแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ รวมจำนวนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งในปัจจุบันตำบลบ้านถิ่นมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,207 คน (ระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบียร์ยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 31 กันยายน 2567 คำนวณเมื่อวันที่ 31 กันยายน 2567)

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. 2567 - มีนาคม พ.ศ. 2568

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือ ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหาพื้นฐานในการจัดสวัสดิการ หมายถึง อุปสรรคหรือความท้าทายที่เกิดขึ้น ด้านสวัสดิการ และการสงเคราะห์ต่างๆรวมทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม

ความต้องการในการจัดการสวัสดิการ หมายถึง ความต้องการในการได้รับบริบทด้านสวัสดิการ และการสงเคราะห์ต่างๆรวมทั้งหมด 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย

การจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หมายถึง เป็นระบบการบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการ ป้องกันการแก้ปัญหาการพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้น พื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองไปทั่วถึงและมีความเป็นธรรม

แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการดำเนินนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิด คุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ใน ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม หมายถึง ความต้องการและอุปสรรคที่ผู้สูงอายุ ต้องเผชิญซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขาในด้านต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพา สวัสดิการสังคม โดยปัญหานี้อาจรวมถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การขาดแคลนรายได้ ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต ความโดดเดี่ยวทางสังคม หรือการขาดการสนับสนุนจากครอบครัว และชุมชน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการที่สามารถตอบสนองได้อย่าง เหมาะสมและครบถ้วน จำแนกออกดังนี้

- ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ หมายถึง สภาวะและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้อง กับความแข็งแรงของร่างกายและสภาวะทางจิตใจ ซึ่งรวมถึงการเผชิญกับโรคเรื้อรัง การเสื่อมสภาพ ของระบบต่าง ๆ ในร่างกายตามวัย ตลอดจนสุขภาพจิตที่อาจได้รับผลกระทบจากความเหงา ความเครียด หรือความรู้สึกโดดเดี่ยว การดูแลสุขภาพในด้านนี้มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

- ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สถานะทางการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายได้ การออม และความสามารถในการจัดการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและการดำรงชีวิตในวัยที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้การสนับสนุนทางเศรษฐกิจในรูปแบบสวัสดิการจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและลดภาระค่าใช้จ่าย

- ด้านสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ในชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและคุณค่าทางจิตใจ ปัญหา ด้านสังคมในผู้สูงอายุมักเกี่ยวข้องกับการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความโดดเดี่ยว และการขาดโอกาส ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและแยกตัวจากสังคม การสนับสนุนด้านนี้จึง มีบทบาทในการสร้างความสุขและเสริมสร้างสุขภาพจิตให้กับผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม หมายถึง ความคาดหวังและความจำเป็นของ ผู้สูงอายุที่ต้องการการสนับสนุนในหลายมิติ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมี ความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจและรายได้ที่ต้องการความมั่นคงเพียงพอสำหรับการ ดำรงชีวิต ด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นการเข้าถึงการรักษาและการดูแลที่ต่อเนื่องและเหมาะสมรวมถึงด้าน สังคมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์และไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ด้านที่พักอาศัยที่เน้นความ ปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับวัย นอกจากนี้ยังรวมถึงด้านนันทนาการที่ส่งเสริม สุขภาพจิตและการใช้เวลาว่างที่มีคุณค่าและด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ ใช้ชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัย

- ความต้องการด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ต้องการให้มีระบบการ จัดบริการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานให้คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างทั่วถึง และเหมาะสม

- ความต้องการด้านสังคม หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้การอยู่ร่วมกันของ ผู้สูงอายุโดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

- ความต้องการด้านสุขภาพ หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้มีการบริการทางสุขภาพ แบบทั่วถึงทั้งการตรวจสุขภาพการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

- ความต้องการด้านนันทนาการ หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้มีการจัด กิจกรรมต่างๆให้ผู้สูงอายุมีความสุข สนุกสนาน และผู้สูงอายุต้องให้ความร่วมมือ

- ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี รอบชุมชน

- ความต้องการด้านรายได้ หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้มีรายได้ในการประกอบอาชีพเป็นผลตอบแทนในรูปแบบของตัวเงิน

- ความต้องการด้านที่พักอาศัย หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องการให้ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุให้มีที่พักอาศัยที่ดีในการอาศัย

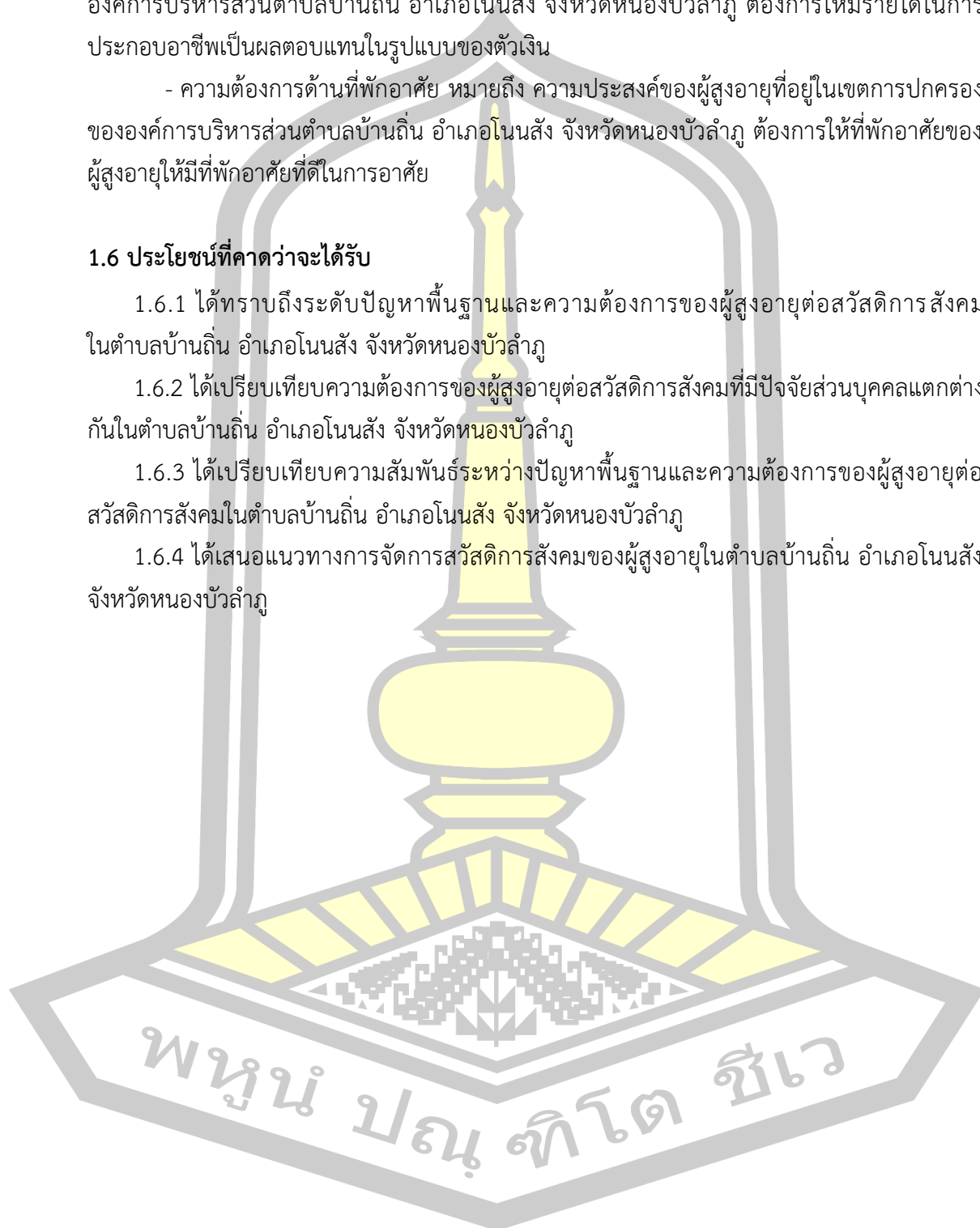
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.6.2 ได้เปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.6.3 ได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.6.4 ได้เสนอแนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
  - 2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
  - 2.1.2 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ
  - 2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีความต้องการ
  - 2.3.1 ความหมายของความต้องการ
  - 2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
  - 2.3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้ (กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2553 : เว็บไซต์)

1. ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60 - 69 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังช่วยเหลือตนเองได้
2. ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70 - 79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง
3. ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ และอาจมีภาวะทุพพลภาพ

การจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามศักยภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ประยุกต์เกณฑ์ การประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel ADL Index) ดังนี้ (อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์, 2560 : 238)

กลุ่มที่ 1 ติดสังคม ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ชุมชนได้ สามารถ เดินขึ้นบันไดเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ เดินออกนอกบ้านได้ เดินตามลำพังบนทางเรียบได้ รับประทานอาหารด้วยตนเองได้ดี ใช้สุขาด้วยตนเองได้อย่างเรียบร้อย

กลุ่มที่ 2 ติดบ้าน ผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ไม่สามารถเดินตามลำพังบนทาง เรียบได้ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือ ต้องการความช่วยเหลือขณะรับประทานอาหาร ต้องการความช่วยเหลือพาไปห้องน้ำ

กลุ่มที่ 3 ติดเตียง ผู้สูงอายุที่ป่วยและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิกัด/ทุพพลภาพไม่สามารถย้าย ตนเองขณะนั่งได้ ไม่สามารถขยับได้ในท่านอน การรับประทานอาหารกลืนลำบาก แม้ว่าผู้ดูแลจะป้อน อาหารให้ ต้องขยับภายในท่านอนหรืออยู่บนเตียง สวมใส่ผ้าอ้อมตลอดเวลาต้องเปลี่ยนผ้าอ้อมประจำ

เจมส์และเรนเนอร์ (อ้างถึงใน เพ็ญผกา กาญจนภาส, 2541 : 8-9) ได้ให้ความหมายของ ผู้สูงอายุ ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิตและได้แบ่งระดับของความ สูงอายุออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทินโดยนับ จากปีที่เกิดเป็นต้นไป
2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกายและกระบวนการหน้าที่ที่ปรากฏขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น
3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงใน หน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์ปัญญาและลักษณะที่ปรากฏในระยะ ต่างๆของแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น
4. การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological Aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาท หน้าที่ สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม เช่น ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะ ผู้ที่มีประสบการณ์

ความชราหรือสูงอายุ (aging หรือ elderly) หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายใน ร่างกายที่เริ่มมีการเสื่อมสะสมของเซลล์ขึ้นเรื่อยๆ มีการสูญเสียและตายในที่สุด (Bergeman, 1997; Arking, 2006; Masoro, 2006) ซึ่งเป็นการจำกัดความโดยอาศัยสภาพของร่างกายเป็นหลัก ซึ่งใน บางประเทศ ให้คำจำกัดความผู้สูงอายุไว้ โดยอาศัยเกณฑ์อายุเป็นหลักโดยถือเอาบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป เช่น ประเทศในยุโรปและอเมริกาเหนือกำหนดให้บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปเป็น ผู้สูงอายุ (Drolet, Schwarz & Yoon, 2010)

การแบ่งประเภทของผู้สูงอายุโดยนักชราวิทยาแบ่งช่วงสูงอายุ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2560) ออกเป็น 4 ช่วง คือ

1. ช่วงไม่ค่อแก่ (the young-old) อายุประมาณ 60-69 ปีเป็นช่วงที่ต้องประสบกับความ เปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤตหลายด้าน เช่น การเกษียณอายุการจากไปของมิตรสนิท

คู่ครองโดยทั่วไปยังเป็นคนที่แข็งแรงแต่อาจต้องพึ่งพิงผู้อื่นบ้างสำหรับบุคคลที่มีการศึกษารู้จักปรับตัว
ยังเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมทั้งในครอบครัวและนอกครอบครัว

2. ช่วงแก่ปานกลาง (the middle-aged old) อายุประมาณ 70-79 ปี เป็นช่วงที่คนเริ่ม
เจ็บป่วยเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมน้อยลง

3. ช่วงแก่จริง (the old-old) อายุประมาณ 80-90 ปี ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับ
สิ่งแวดล้อมยากขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนอายุขั้นนี้ต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น
ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากกว่าวัยที่ผ่านมาเริ่มย้อนนึกถึงอดีตมากขึ้น

4. ช่วงแก่จริงๆ (the very old-old) อายุประมาณ 91-99 ปี ผู้ที่มีอายุยืนถึงขั้นนี้ มีจำนวน
ค่อนข้างน้อยเป็นระยะที่มีปัญหาทางสุขภาพผู้สูงอายุในวัยนี้ควรทำกิจกรรมที่ไม่ต้องมีการแข่งขัน
ควรทำกิจกรรมอะไรที่ตนเองมีความสนใจและต้องการทำ

สำหรับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2000) กำหนดให้ผู้สูงอายุ คือ
ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

1) ผู้สูงอายุตอนต้น (elderly) มีอายุระหว่าง 60 - 74 ปี

2) คนชรา (old) มีอายุระหว่าง 75 - 90 และ

3) คนชรามาก (very old) มีอายุ 91 ปีขึ้นไป

และยังได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มี
ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65
ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มี
ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี
มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มี
ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศแสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคม
ผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

ประเทศไทยได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.
2546 โดยผู้สูงอายุหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยการกำหนดนิยาม
ผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการคือผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปนี้เป็นนิยามที่ใช้เป็นอายุที่เริ่มได้รับสิทธิ
ต่างๆ จากทางราชการด้วย เช่น อายุเกษียณของข้าราชการ หรืออายุที่เริ่มได้รับ เบี้ยยังชีพ

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายुरูปแบบการดำเนินชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะวิถีชีวิตของแต่ละ
คนหลังจากเกษียณอายุผู้สูงอายุอาจมีข้อจำกัดต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งการทำกิจกรรมในการ
ดำเนินชีวิตประจำวันสภาพจิตใจที่มีความวิตกกังวลเหงาการไม่มีภาระหน้าที่สภาพสังคมการเงินการ
เป็นที่ยอมรับส่งผลถึงความสุขการมีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเองการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่
ผู้สูงอายุควรมีการพัฒนาาระบบเอื้อหนุนส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานให้ตัวผู้สูงอายุเองสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี
ได้ด้วยตนเองลดการพึ่งพาผู้อื่นลงโดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุก้าวไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพซึ่ง
หมายถึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ดูแลตนเอง ได้ (Self-care) สามารถทำสิ่งต่างๆได้

ตามศักยภาพของตนเอง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2562) ดังนั้นควรมีระบบที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำ

จากการสรุปข้างต้น ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นนิยามทางกฎหมายที่ใช้ในการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ นิยามนี้สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (WHO) ที่กำหนดให้ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปถือเป็นผู้สูงอายุเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะหรือศักยภาพที่เหมือนกันทั้งหมด จึงมีการจำแนกกลุ่มตามอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุตอนต้น (60-69 ปี) ซึ่งยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ผู้สูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี) ที่เริ่มมีปัญหาลักษณะ และผู้สูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป) ซึ่งมักประสบกับภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังและการเสื่อมถอยของร่างกาย กรมอนามัยได้ประยุกต์ใช้ดัชนี Barthel ADL เพื่อจำแนกผู้สูงอายุตามศักยภาพในการช่วยเหลือตนเอง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มติดสังคมที่ยังสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง กลุ่มติดบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือบางอย่างในการดำรงชีวิต และกลุ่มติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย และต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดเวลา นักวิชาการด้านชราวิทยายังได้ให้ความหมายของความชราหรือผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) ซึ่งหมายถึงอายุตามปีปฏิทิน การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่ออายุมากขึ้น การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ความจำ และอารมณ์ และการสูงอายุตามสังคม (Sociological Aging) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบทบาทของบุคคลในครอบครัว

กระบวนการเข้าสู่วัยชราเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดจากการเสื่อมของเซลล์ในร่างกาย ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดมากขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีศักยภาพในการดูแลตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ผ่านระบบสนับสนุนทั้งจากครอบครัว ชุมชน และรัฐ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางกาย ใจ และสังคมอย่างยั่งยืน

2.1.2 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ หมายถึง การปรับตัวของร่างกาย จิตใจ และสังคมที่เกิดขึ้นตามวัยซึ่งมีรวมถึงการเสื่อมถอยของร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหวที่ช้าลง ประสาทสัมผัสที่ลดลง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจที่อาจเกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลหรือความจำ นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเกษียณอายุ การสูญเสียคนใกล้ชิด หรือการปรับตัว เข้าสู่บทบาทใหม่ในสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลทั้งจากครอบครัว ชุมชน และระบบสวัสดิการ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

มนุษย์ทุกคนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยในวัยสูงอายุร่างกายจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปทางที่เสื่อมโทรมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของแต่ละคนจะเกิดขึ้นไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่สำคัญ คือ กรรมพันธุ์ โรคหรือความเจ็บป่วย สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ เช่น ดิน ฟ้า อากาศ อาหาร อาชีพ ความเครียด การออกกำลังกาย การพักผ่อน ฯลฯ ซึ่ง

ปัจจัย 2 ประการหลังถ้าหากผู้สูงอายุดูแลรักษาสุขภาพร่างกายและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องแล้วก็จะสามารถลดปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เพื่อช่วยชะลอความเสื่อมของร่างกายได้ (ชลดา อังษานาม, 2561)

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นในทุกระบบหน้าที่ของร่างกายซึ่งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะและระบบต่างๆ รวมทั้งปัญหาทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีดังนี้

1.1 ระบบผิวหนัง ผิวหนังบางลงเซลล์ผิวหนังลดลงความยืดหยุ่นของผิวหนังไม่ดี ผิวหนังเหี่ยวและมีรอย่นไขมันใต้ผิวหนังลดลงทำให้ร่างกายทนต่อความหนาวเย็นได้น้อยลงต่อมเหงื่อเสียหายที่ไม่สามารถขับเหงื่อได้จึง เกิดอาการเป็นลมแดดได้ภายในเวลาที่อากาศร้อนจัดต่อมไขมันทำงานน้อยลงผิวหนังแห้งและแตกง่ายสีของผิวหนังจางลงเพราะเซลล์สร้างสีทำงานลดลงแต่มีสารสีสะสมเป็นแห่งๆ ทำให้เป็นจุดสีน้ำตาลทั่วไปผมหงอกและขนทั่วไปมีสีจางลงหรือเป็นสีขาวและจำนวนลดลง การรับรู้ความรู้สึกต่ออุณหภูมิการสัมผัสและความเจ็บปวดที่ผิวหนังลดลงเล็บแข็งและหนาขึ้นสีเล็บเข้มขึ้น

1.2 ระบบประสาทและประสาทสัมผัสขนาดของสมองลดลงน้ำหนักสมองลดลงจำนวนเซลล์สมองและเซลล์ประสาทลดลงประสิทธิภาพการทำงานของสมองน้อยลงปฏิกิริยาการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ลดลงการเคลื่อนไหวและความคิดเชิงซ้ำทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ความจำเสื่อมโดยเฉพาะเรื่องราวใหม่ๆ แต่สามารถจำเรื่องราวเก่าได้ดีความกระตือรือร้นน้อยลงความคิดอาจสับสนได้แบบแผนการนอนเปลี่ยนแปลงเวลานอนน้อยลงเวลาตื่นมากขึ้น

การมองเห็นไม่ชัดรูม่านตาเล็กลงปฏิกิริยาการตอบสนองของรูม่านตาต่อแสงลดลงหนังตาตก แก้วตาเริ่มขุ่นมัวเกิดต้อ กระจกตาจะมีไขมันมาสะสมเห็นเป็นวงสีขาวหรือเทาตามสายตาแคบกล้ามเนื้อลูกตาเสื่อมความไวในการมองภาพลดลงสายตาวัยชราขึ้นมองภาพใกล้ไม่ชัด การมองเห็นในที่มืดหรือเวลากลางคืนไม่ดีต้องอาศัยแสงช่วยจึงจะมองเห็นได้ชัดขึ้นความสามารถในการเทียบสีลดลงการผลิตน้ำตาลลดลงทำให้ตาเกิดภาวะระคายเคืองต่อเยื่อตาได้ง่ายการได้ยินลดลง หูตึงมากขึ้นเนื่องจากการเสื่อมของอวัยวะในหูชั้นในมากขึ้นแก้วหูตึงมากขึ้น ระดับเสียงสูงจะเสียการได้ยินมากกว่าระดับเสียงต่ำเสียงพูดของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปเพราะมีการเสื่อมของกล้ามเนื้อกล่องเสียงและสายเสียงบางลงหลุดเลือดที่ไปเลี้ยงหูชั้นในเกิดภาวะแข็งตัวมีผลทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะและการเคลื่อนไหวไม่คล่องตัวการดมกลิ่นไม่ดีเพราะมีการเสื่อมของเยื่อโพรงจมูกการรับรสของลิ้นเสียไปต่อมรับรสทำหน้าที่ลดลงโดยทั่วไปการรับรสหวานจะสูญเสียก่อนรสเปรี้ยวรสขมหรือรสเค็ม เป็นผลให้ผู้สูงอายุรับประทาน อาหารไม่อร่อยเกิดภาวะเบื่ออาหาร

1.3 ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก จำนวนและขนาดเส้นใยของกล้ามเนื้อลดลงมีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเข้ามาแทนที่มากขึ้น มีผลทำให้ความแข็งแรงและความว่องไวในการเคลื่อนที่ของร่างกายลดลง ประสิทธิภาพการทำงานของเอ็นไขว้ในกล้ามเนื้อลดลง เซลล์กระดูกลดลง แคลเซียมสลายออกจากกระดูกมากขึ้นและไปเกาะบริเวณกระดูกอ่อน เช่น ชายโครง ทำให้การเคลื่อนไหวของทรวงอกลดลง ทำให้กระดูกผู้สูงอายุเปราะและหักง่าย แม้ว่าจะไม่ได้รับอุบัติเหตุ ความยาวของกระดูกสันหลังลดลงและพุงมากขึ้น เพราะฮอร์โมนกระดูกบางลง ทำให้เกิดหลังค่อมและเอียงมากขึ้นความสูงลดลง 2 นิ้วจากอายุ 20 - 70 ปี (1.2 เซนติเมตร ทุก 20 ปี) ความยาวของกระดูกยาวคงที่ แต่ภายในจะกลวงมากขึ้น การทรงตัวไม่ดี ไม่กระฉับกระเฉง ความสามารถในการดูแลตนเองและการปฏิบัติกิจวัตร

ประจำวันจึงลดลง กระจกอ่อนบริเวณข้อต่อต่าง ๆ เสื่อมมากขึ้นตามอายุ น้ำไขข้อลดลง เป็นสาเหตุทำให้กระจกเคลื่อนที่มาสัมผัสกัน เกิดข้ออักเสบและติดข้อได้ง่าย

1.4 ระบบหัวใจและหลอดเลือดในกล้ามเนื้อหัวใจฝ่อลีบ มีเนื้อเยื่อพังผืดไขมันและสารไลโปฟุสซินมาสะสมภายในเซลล์มากขึ้นทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ลิ้นหัวใจแข็งและได้หนาขึ้นมีแคลเซียมมาเกาะมากขึ้นทำให้การเปิดปิดของลิ้นหัวใจไม่ดีเกิดภาวะลิ้นหัวใจรั่วและตีบผนังหลอดเลือดหนาและมีความยืดหยุ่นน้อยลงเพราะมีเส้นใยคอลลาเจนมากขึ้น เกิดภาวะหลอดเลือดแดงแข็งตัวความแรงของชีพจรลดลง กล้ามเนื้อหัวใจทำงานเพิ่มขึ้น และต้องการออกซิเจนเพิ่มขึ้น

1.5 ระบบทางเดินหายใจ หลอดลมและหลอดลมมีขนาดใหญ่ขึ้น ความยืดหยุ่นของเนื้อเยื่อปอดลดลงเพราะมีเส้นใยอีลาสตินลดลง ความแข็งแรงและการหดตัวของกล้ามเนื้อที่ช่วยในการหายใจเข้าออกลดลง เนื้อหุ้มปอดแห้งทึบ ทำให้ปอดขยายและหดตัวได้น้อยลง การระบายอากาศหายใจลดลง ถุงลมมีจำนวนลดลง ถุงลมที่เหลือจะมีขนาดใหญ่ขึ้น ผนังถุงลมแตกง่าย เกิดโรคถุงลมโป่งพองง่าย หลอดลมแข็งขาดความยืดหยุ่น ทำให้หายใจหอบเหนื่อยได้ง่าย

1.6 ระบบทางเดินอาหาร การผลิตเอนไซม์ และลดลง 1 ใน 3 ทำให้การย่อยแปรงและน้ำตาลในปากลดลง ความรู้สึกหิวอาหารน้อยลงเนื่องจากการเคลื่อนไหวของกระเพาะอาหารลดลง การผลิตน้ำย่อย กรดเกลือและเอนไซม์ต่างๆ ในกระเพาะอาหารลดลง การดูดซึมแคลเซียมและธาตุเหล็ก วิตามินบี 2 ลดลง ผู้สูงอายุเกิดโรคกระดูกผุและโลหิตจางได้ง่าย การเคลื่อนไหวของลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่ลดลง ประกอบกับการหดตัวของกล้ามเนื้อหน้าท้องลดลง และผู้สูงอายุชอบรับประทานอาหารอ่อน ย่อยง่ายที่ไม่มีกาก จึงเป็นเหตุให้เกิดภาวะท้องผูก ทำให้เบื่อบ่อย ท้องอืดง่าย ตับมีความสามารถในการทำลายพิษลดลง จึงเกิดพิษของยาได้ง่ายในผู้สูงอายุ ปริมาณน้ำดีลดลง รวมทั้งมีความหนืดเพิ่มขึ้นตามอายุ มีผลทำให้เกิดนิ่วในถุงน้ำดีได้ง่าย ตับอ่อนทำหน้าที่เสื่อมลง ผลิตอินซูลินได้น้อย และ ที่ผลิตมานั้น มีประสิทธิภาพในการนำน้ำตาลเข้าสู่เนื้อเยื่อต่ำ ทำให้น้ำตาลที่เหลือถูกสะสมเป็นไขมันส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะคงอยู่ในกระแสเลือด และมีบางส่วนเท่านั้นที่ถูกขับออก ผู้สูงอายุจึงเป็นเบาหวานอย่างอ่อนได้ หรือมีแนวโน้ม ที่จะเป็นเบาหวานได้ง่ายกว่าวัยหนุ่ม – สาว

1.7 ระบบทางเดินปัสสาวะอัตราการกรองของไตลดลงทำให้การดูดกลับของสารต่างๆ น้อยลง ทำให้ปัสสาวะเจือจางมากขึ้นความถี่จำเพาะของปัสสาวะลดลงทำให้การถ่ายปัสสาวะไม่ดี กล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะอ่อนกำลังลงจึงมีปัสสาวะตกค้างอยู่มากมายหลังถ่ายปัสสาวะแต่ละครั้งมีผลทำให้ผู้สูงอายุปัสสาวะบ่อยนอกจากนี้ผู้สูงอายุชายมีต่อมลูกหมากโต ทำให้ปัสสาวะได้ลำบาก ผู้หญิงกลั้นปัสสาวะไม่อยู่เพราะกล้ามเนื้ออุ้งเชิงกรานหย่อนโดยเฉพาะในหญิงที่คลอดบุตรมาแล้วหลายคน

1.8 ระบบสืบพันธุ์ ผู้สูงอายุชายลูกอัณฑะเหี่ยวเล็กลงและผลิตเชื้ออสุจิได้น้อยลงขนาดและรูปร่างของเชื้ออสุจิเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการผสมกับไข่ได้น้อยลงความหนืดของน้ำไขข้อลดลงไขมันบริเวณใต้ผิวหนังและขนลดลงผู้สูงอายุหญิงรังไข่จะฝ่อเล็กลงมีขนาดเล็กลงเยื่ออุ้งภายในมดลูกบางลงมีเนื้อพังผืดมากขึ้นปากมดลูกเหี่ยวและมีขนาดเล็กลงรอยย่นและความยืดหยุ่นทางช่องคลอดเล็กลงทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บในระหว่างร่วมเพศและความรู้สึกทางเพศลดลงช่องคลอดสีขาวซีดเพราะมีเลือดมาเลี้ยงน้อยลงภายในช่องคลอดมีความเป็นด่างมากขึ้นทำให้เกิดการอักเสบและติดข้อได้ง่าย

1.9 ระบบต่อมไร้ท่อ น้ำหนักของต่อมใต้สมองลดลง 20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเข้ามาแทนที่มากขึ้น การไหลเวียนเลือดที่ต่อมใต้สมองลดลง การผลิตฮอร์โมนรังไข่เพิ่มขึ้นในผู้หญิง แต่คงที่และเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ ในผู้ชาย ส่วนการผลิตฮอร์โมนอื่นอาจคงที่หรือลดลง

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ สภาวะทางจิตใจเกี่ยวข้องกับผูกพันกับสภาวะทางร่างกายอย่างใกล้ชิด เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น อารมณ์และจิตใจย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ประกอบกับวัยสูงอายุที่เป็นวัยที่ต้องพบกับความสูญเสียในด้านต่างๆ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น คู่ครอง บุตรหลาน ญาติสนิท เพื่อน การสูญเสียสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การสูญเสียสัมพันธภาพภายในครอบครัวเนื่องจากบุตรมีครอบครัวและแยกครอบครัวออกไปจึงมีผลต่อพัฒนาการทางจิตของผู้สูงอายุโดยทั่วไปที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงจนสังเกตได้ ดังนี้

บุคลิกภาพในผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและภาวะวิกฤตที่แต่ละบุคคลได้เผชิญแตกต่างกันออกไปทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในนิสัยดั้งเดิมของตนจนเกิดการล้มเหลวในโครงสร้างบุคลิกภาพบุคลิกภาพ จึงเสียไปจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่ได้

การเรียนรู้และความจำของผู้สูงอายุ จะลดลงและมีความยากลำบากในเรื่องความจำระยะสั้นหรือตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้น้อยกว่าผู้ที่อายุน้อย แต่การเรียกกลับและการตระหนักถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วยังคงสูงอยู่ ซึ่งความจำที่เสื่อมลงในวัยผู้สูงอายุมักมีผลกระทบจากการมีพยาธิสภาพในสมอง

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้สูงอายุมักมีความมั่นคง ทางความคิดจนดูเหมือนจะเป็นความคิดที่กล้าแข็งคือร้านและระมัดระวังรอบคอบต่อการตัดสินใจต่างๆ ผู้สูงอายุไม่ตัดสินใจรวดเร็ว เพราะต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเพราะกลัวความล้มเหลวจากสิ่งที่เคยเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในอดีต จึงทำให้ผู้สูงอายุถูกบอกว่าเป็นไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แต่โดยความจริงแล้วความสูงอายุไม่ได้เป็นขีดจำกัดในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของผู้สูงอายุซึ่งมักมีความคิดริเริ่มใหม่โดยใช้ประสบการณ์ต่างๆ มาเรียบเรียงและฟุ้งขึ้นใหม่จริงตามความคิดของตนเอง

สติปัญญา จะประกอบด้วยความสามารถหลายด้าน เช่น ความสามารถในการพูด การคำนวณ การรับรู้ การนำเหตุผลมาใช้ เป็นต้น ในวัยสูงอายุนั้นระดับสติปัญญาอาจเสื่อมถอยลงเพียงเล็กน้อยหรืออาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถ้าบุคคลนั้นไม่มีอาการเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจรวมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ แต่ในรายที่มีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ จะทำให้ระดับสติปัญญาลดลงจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต

การลดความสัมพันธ์กับชุมชน บทบาทของผู้สูงอายุในชุมชน จะเปลี่ยนไปหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนลดลง ทำให้ผู้สูงอายุขาดความเชื่อมั่นที่จะเข้ากลุ่ม ไม่กล้าแสดงออก ความสัมพันธ์กับชุมชนที่คุ้นเคยลดลง ต้องเปลี่ยนไปสู่สภาพทางสังคมใหม่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเครียดได้ (พรรณี สมเทศน์, 2550 : 9-13)

3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมและบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การเกษียณอายุของผู้ที่ทำงานราชการเมื่ออายุ 60 ปี เป็นการสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน และรวมทั้งเกียรติและสิทธิต่างๆด้วย ปัญหาผู้สูงอายุที่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมอาจจะสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัว สำหรับผู้ที่รับราชการตลอดเวลา ก่อนเกษียณอายุเวลาของผู้สูงอายุมักจะใช้ในการทำงานนอกบ้าน เวลาที่จะอยู่กับครอบครัวมีน้อยเกือบจะไม่มีเวลาพูดคุยกันแต่พอหลังเกษียณอายุจะมีเวลาอยู่ที่บ้าน จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งความไม่เข้าใจกันจนทำให้เกิดการเบียดเบียน ไม่ต้องการที่จะอยู่บ้าน ส่วนผู้สูงอายุที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวไม่ค่อยจะมีปัญหาเรื่องเวลาการพบปะตอบลูกหลานมากนัก เพราะการประกอบธุรกิจส่วนตัวอาจจะกระทำที่บ้าน เมื่อถึงวัยสูงอายุก็มอบให้ลูกหลานดำเนินกิจการต่อไปลูกหลานก็ได้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุเรื่อยมาจึงไม่เกิดปัญหา

3.2 ปัญหาการขาดความสัมพันธ์จากเพื่อนและผู้ร่วมงาน ปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่รับราชการเมื่อเกษียณอายุแล้วจะทำให้ขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ร่วมงานเพราะผู้ที่ยังไม่เกษียณอายุมักจะยุ่งอยู่กับงานและมีภาระส่วนตัวจนไม่มีเวลา จึงทำให้ผู้สูงอายุน้อยเนื้อต่ำใจและคิดว่าเมื่อหมดอำนาจก็ไม่มีใครมาเคารพนับถือ เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีความรู้สึกว่ามีคุณค่าและซึมเศร้า เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้มีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ส่วนผู้สูงอายุที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวอาจจะพบปัญหาดังกล่าวได้จากนักธุรกิจที่ทำกิจการใหญ่ มีอำนาจในการสั่งการ การควบคุม เพราะมนุษย์เราถ้าไม่รู้จักปล่อยวางยังมีความยึดมั่นถือมั่นอยู่เสมอโดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีผลต่อสุขภาพมากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

3.3 ปัญหาเศรษฐกิจ จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้สูงอายุของไทย พบว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักในกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งนี้จะดูได้จากผู้ที่ทำงานราชการเมื่อเกษียณอายุรายได้จะลดลงในขณะที่ค่าของชีพสูงขึ้นเรื่อยๆ สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีเงินสะสมไว้ในขณะที่ทำงานได้ ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้สูงอายุประสบความสัมพันธ์ในเรื่องที่อยู่อาศัยเรื่องอาหารการกิน และทำให้ส่งผลไปถึงปัญหาสุขภาพส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานส่วนตัว เมื่อแก่แล้วลูกหลานจะให้หยุดการทำงานถ้าเป็นงานที่ลูกหลานดำเนินกิจการต่อไปรายได้ก็จะแบ่งกันให้ใช้ผู้สูงอายุเหล่านี้จะไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ แต่ถ้าผู้สูงอายุทำงานส่วนตัวและไม่มีลูกหลานดำเนินกิจการสืบต่อไปเมื่ออายุมากแล้วจะทำงานไม่ไหว เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ เป็นต้น อีกรงานเหล่านี้จะต้องใช้พลังงานมาก และผู้สูงอายุก็จะประสบปัญหาไม่มี ใครเลี้ยงดู ลูกหลานก็จะจากไปอยู่ในเมืองเพื่อประกอบอาชีพอื่นทั้งผู้สูงอายุให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว

3.4 ปัญหาการใช้เวลาว่างปัญหานี้จะเกิดกับผู้สูงอายุที่เคยทำงานนอกบ้าน เช่น ข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานบริษัทเอกชน มักจะพบว่าหลังจากเกษียณอายุแล้วมีเวลามาก เพราะไม่ต้องออกจากบ้านจึงไม่ทราบว่าจะใช้เวลาทำอะไร ทำให้เกิดความเบียดเบียน และรู้สึกตนเองว่าเป็นบุคคลที่

ไม่มีประโยชน์ จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาผู้สูงอายุไทย พบว่า ปัญหาการใช้เวลาว่างเป็น ปัญหาสำคัญอันหนึ่งของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสาเหตุของความเครียด และมีผลต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ

จากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ อันได้แก่ ด้านร่างกายด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในสังคม และด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในสังคม เพราะว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่แตกต่างไปจากคนในวัยอื่นๆผู้สูงอายุควรจะได้รับ การตอบสนองตามสภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละคน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุแต่ละคน และสภาพแวดล้อมในสังคมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ดังนั้น ถ้าผู้ดูแลผู้สูงอายุเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข (เบญจลักษณ์ อัครพสุชาติ, 2560)

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีใหญ่ คือ ทฤษฎีทางชีววิทยา ทฤษฎีทางจิตวิทยา และทฤษฎีทางสังคมวิทยา มีรายละเอียดดังนี้ (ทวิศักดิ์ หล้าภูเขียว, 2547 : 41-44)

1.ทฤษฎีทางชีววิทยา ประกอบด้วย 9 ทฤษฎี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีว่าด้วยคอลลาเจน (Collagen) เชื่อว่าเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ สารที่เป็นส่วนประกอบของคอลลาเจนและไฟบรัสโปรตีนจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเกิดการจับตัวกันมาก ทำให้เส้นใยหดสั้นเข้าปรากฏรอยย่นมากขึ้น ถ้าอยู่ตรงข้อต่อจะมองเห็นปุ่มกระดูกชัดเจนซึ่งการจับตัวของเส้นใยจะมีมากในช่วงอายุ 30-35 ปีบริเวณที่มีการจับตัว ได้แก่ ผิวหนัง กระดูก กล้ามเนื้อ หลอดเลือด และหัวใจ

1.2 ทฤษฎีว่าด้วยภูมิคุ้มกัน (Immunological Theory) เชื่อว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันตามปกติได้น้อยลงพร้อมกับสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองมากขึ้น ทำให้ร่างกายต่อสู้กับเชื้อโรคได้ไม่ดีเจ็บป่วยง่ายและภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองจะไปทำลายเซลล์ต่างๆของร่างกาย โดยเฉพาะเข้าไปทำลายเซลล์ที่เจริญเต็มที่แล้วไม่มีการแบ่งตัวใหม่ เช่น เซลล์สมอง เซลล์กล้ามเนื้อหัวใจ ทำให้หัวใจวายได้ง่าย

1.3 ทฤษฎีว่าด้วยยีน (Genetic Theory) เชื่อว่าการสูงอายุนั้น เป็นลักษณะที่เกิดตามกรรมพันธุ์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอวัยวะบางส่วนในร่างกาย คล้ายคลึงกับหลายช่วงคนเมื่อมีอายุมากขึ้น เช่น ลักษณะศีรษะล้าน ผมหงอกเร็ว

1.4 ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและความผิดพลาดของเซลล์ร่างกาย (Somatic Mutation And Error Theories) ทฤษฎีแรกกล่าวถึง ภาวะการแบ่งตัวผิดปกติ (Mutation) ทำให้เกิดการสูงอายุก่อนวัย เช่น การได้รับรังสีเล็กน้อยเป็นประจำ หรือได้รับขนาดสูงทันที จะมีผลทำให้เซลล์ชีวิตสั้นลง สำหรับทฤษฎีความผิดพลาดเชื่อว่าเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

DNA และถูกส่งต่อไปยัง RNA เป็นเอนไซม์ที่เพิ่งสังเคราะห์ใหม่ เอนไซม์ที่ผิดปกติจะผลิตสารภายในเซลล์ จะมีผลต่อกระบวนการเผาผลาญอาจเสื่อม หรือสูญเสียสมรรถภาพถ้าจำนวน RNA ลดลงมาก จะมีผลทำให้เสียชีวิต

1.5 ทฤษฎีว่าด้วยการเสื่อมและถดถอย (Wear And Tear Theory) ทฤษฎีนี้เปรียบสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเหมือนเครื่องจักรที่เชื่อว่าหลังใช้งานเสร็จแล้วมีการสึกหรอ แต่มีสิ่งมีชีวิต เช่น ผีเสื้อเย็บูทางเดินอาหาร เม็ดเลือดแดง มีการสร้างเซลล์ใหม่มาทดแทนเซลล์เก่าที่หายไปอย่างต่อเนื่อง เป็นการชะลอความเสื่อมและถดถอยแต่ในระบบเซลล์อื่นๆ ส่วนเซลล์ประสาทและเซลล์กล้ามเนื้อจะไม่มี การเพิ่มเซลล์ใหม่ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุการเสริมสร้างจะต่างกับพวกแรกเสริมสร้างเซลล์ภายใน ทำให้ด้อยประสิทธิภาพ ชะลอความเสื่อมและถดถอยได้น้อยกว่า จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของร่างกายทั้งโครงสร้าง มีการใช้ตลอดเวลาทำให้เกิดการเสื่อมและหมดอายุ ถ้ามีการใช้มาก มีผลทำให้เกิดการเสื่อมเร็วขึ้น

1.6 ทฤษฎีว่าด้วยการอดซึมบกพร่อง (Deprivation Theory) เมื่อคนมีอายุมากขึ้น จะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น เนื่องจากความเสื่อมที่เกิดขึ้นที่ผนังเซลล์ของระบบต่างๆ ภายในร่างกายเป็นผลทำให้การดูดซึมหรือการส่งผ่านออกซิเจนและสารอาหารต่างๆ ในเลือดไปสู่อวัยวะต่างๆ ได้รับความบกพร่อง สารอาหารไม่เพียงพออวัยวะจึงเสื่อมลง

1.7 ทฤษฎีว่าด้วยการสะสม (Accumulation Theory) กล่าวว่า ในน้ำเหลืองของคนหรือสัตว์ที่สูงอายุ พบว่า มีการสะสมของสารบางอย่าง ซึ่งมีผลทำให้หยุดการเจริญเติบโตของเซลล์ และสารนี้จะไม่พบในน้ำเหลืองของคนหรือสัตว์ที่มีอายุน้อย สารที่สะสมนี้มีผลแทรกแซงกระบวนการเผาผลาญของเซลล์ ทำให้ประสิทธิภาพของการซึมผ่านของผนังเซลล์ลดลงในที่สุด จะทำให้การทำงานของอวัยวะต่างๆ เริ่มเสื่อมลงและเสียไปในที่สุด

1.8 ทฤษฎีว่าด้วยสารอนุมูลอิสระที่เกิดจากการเผาผลาญ (Free Radical Theory) กล่าวถึง การให้ออกซิเจนของเซลล์และการเผาผลาญพวกโปรตีน คาร์โบไฮเดรตและอื่นๆ ทำให้เกิดอนุมูลอิสระ อันทำลายผนังเซลล์ให้เสื่อมสลายลงสารนี้ถูกเร่งให้เกิดมากขึ้นโดยการฉายรังสี แต่มีสารที่ป้องกันไม่ให้เกิดอนุมูลอิสระ ได้แก่ วิตามินอี โดยไปลดการเผาผลาญ วิตามินเอ วิตามินซี และไนอาซิน แอมยังช่วยจับสารอนุมูลอิสระอีกด้วย

1.9 ทฤษฎีความเครียดและการปรับตัว (Stress Adaptation Theory) กล่าวว่า ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมีผลทำให้เซลล์ตายได้ บุคคลต้องเผชิญความเครียดบ่อยๆ จะทำให้บุคคลนั้นอย่างเข้าสู่วัยสูงอายุเร็ว

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychoanalytic Theory) ประกอบด้วย 2 ทฤษฎีดังนี้

2.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขหรือความทุกข์ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง และการพัฒนาจิตของผู้นั้น ถ้าผู้สูงอายุเติบโตด้วยความมั่นคงอบอุ่น มีความรักแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นความสำคัญของคนอื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีมักจะเป็นผู้สูงอายุค่อนข้างจะมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับลูกหลานและผู้อื่นได้โดยไม่เดือดร้อนในทาง

กลับกัน ถ้าผู้สูงอายุเกิดมาอยู่ร่วมกับใครไม่เป็น ไม่อยากช่วยเหลือผู้อื่น จิตใจคับแคบผู้สูงอายุมักจะเป็นผู้ไม่ค่อยมีความสุข

2.2 ทฤษฎีความปราดเปรื่อง (Intelligence Theory) เชื่อว่าผู้สูงอายุที่ยังปราดเปรื่องและคงความเป็นปราชญ์อยู่ได้เพราะเป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอมีการค้นคว้าและพยายามที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้ต้องเป็นผู้มีสุขภาพดี มีฐานะเศรษฐกิจพอเป็นเครื่องเกื้อหนุน

3. ทฤษฎีสังคมวิทยา ประกอบด้วย 5 ทฤษฎีดังนี้

3.1 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) มีแนวคิดว่าการปรับตัวการเป็นผู้สูงอายุน่าจะเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาท คือ บุคคลนั้นจะรับบทบาททางสังคมที่ต่างกันไปตามตลอดชีวิต เช่น บทบาทการเป็นพ่อ แม่ สามี ภรรยา ความเป็นคนถูกกำหนดโดยบทบาทหน้าที่ที่ตนกำลังรับผิดชอบ บุคคลจะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ขึ้นอยู่กับปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่ตนกำลังเป็นอยู่ได้เหมาะสมเพียงใด โดยอายุจะเป็นองค์ประกอบในการกำหนดบทบาทของแต่ละคนในช่วงชีวิตที่ผ่านมา

3.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่เสมอๆ จะมีบุคลิกภาพที่กระฉับกระเฉง มีการกิจอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต ปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ปราศจากกิจกรรม มีสภาพจิตใจในด้านบวก ชอบเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เป็นการทดแทนบทบาทที่เสียไปจากการที่ต้องเป็นหม้าย การเกษียณอายุจากการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้สูงอายุจะมีความสุขได้ควรมีบทบาทหรือกิจกรรมทางสังคมตามสมควร เช่น มีงานอดิเรกการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมสมาคมหรือชมรม

3.3 ทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) เชื่อว่าการที่ผู้สูงอายุไม่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคม เป็นเพราะการถอนสภาพบทบาทของตนเอง ตามปกติผู้สูงอายุจะลดกิจกรรมลงในขณะที่ปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามปกติของกระบวนการผู้สูงอายุ

3.4 ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) ผู้สูงอายุจะแสวงหาบทบาททางสังคมให้มาทดแทนทางสังคมเก่าที่สูญเสียไป ยังคงปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

3.5 ทฤษฎีระดับชั้นอายุ (Age Stratification Theory) อายุเป็นหลักเกณฑ์สากลที่จะกำหนดบทบาท สิทธิ หน้าที่ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามชั้นอายุ จากอายุหนึ่งไปสู่อีกอายุหนึ่ง

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสุขภาพมีลักษณะที่เสื่อมถอยตามสภาพและต้องการความช่วยเหลือการยอมรับจากบุคคลในครอบครัวสังคมและชุมชนดังนั้นสังคมควรให้ความช่วยเหลืออุปการะเพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ

รูปแบบระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันจำแนกตามประเภทบริการ 3 ประเภท (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2561) สรุปได้ดังนี้

1) การประกันสังคม (Social Insurance)

การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้างปัญหาการขาดรายได้เมื่อเกษียณอายุการทำงานสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้สูงอายุได้รับการเกื้อหนุนจากครอบครัวน้อยลงปัญหาสุขภาพที่เรื้อรังส่งผลให้ตัวเลขค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงเหล่านี้นับเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญและอาจรุนแรงมากยิ่งขึ้นหากไม่มีการวางแผนเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาการสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การออมเพื่อเกษียณอายุมีความจำเป็นในสังคมไทยเนื่องจากสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุสูงขึ้นมีอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ (สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุต่อประชากรวัยแรงงาน) สูงขึ้นการเกื้อหนุนจากครอบครัวอาจลดลงการออมจึงมีความสำคัญสำหรับวัยเกษียณปัญหาของการออมเพื่อเกษียณอายุคือการออมครัวเรือนต่ำระหว่างปี พ.ศ.2562-2566 การออมภาคครัวเรือนของไทยลดลงอย่างต่อเนื่องและส่วนใหญ่เป็นการออมแบบบัญชีออมทรัพย์จึงควรพัฒนาและส่งเสริมรูปแบบการออมแบบผูกพันในระยะยาวเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมเนื่องจากระบบกองทุนเป็นการจ่ายเงินเข้ากองทุนโดยผู้ที่อยู่วัยทำงานและรัฐจ่ายเงินออกให้ผู้เกษียณอายุโดยที่รัฐบาลไม่มีการเก็บเงินสะสมเพื่อเป็นกองทุนดังนั้นเมื่อสัดส่วนและจำนวนผู้สูงอายุสูงขึ้นการจ่ายผลประโยชน์ให้กับผู้เกษียณจึงเพิ่มขึ้นคาดว่าปี พ.ศ.2570 จะมีสถานะเงินสะสมติดลบปัญหาสุดท้ายของการออมเพื่อเกษียณอายุคือผู้สูงอายุที่ไม่มีหลักประกันเรื่องรายได้ เช่น แรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตรและแรงงานที่มีรายได้ต่ำไม่มีระบบการออมเพื่อเกษียณรองรับและไม่สามารถเข้าถึงการออมได้ (มูลนิธิสถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2561)

2) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance)

เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเพราะช่วยเหลือตนเองไม่ได้ด้วยโอกาสทางสังคมและไร้ที่พึ่งรูปแบบของสวัสดิการที่มีอยู่คือ

(1) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการจ่ายเงินแบบให้เปล่าตามระเบียบของกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนพ.ศ. 2563 สำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้และประสงค์จะอยู่บ้านของตนเองปัจจุบันจ่ายให้รายละ 500 บาทต่อเดือนต่อคนและถ่ายโอนความรับผิดชอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลในปีพ.ศ. 2560 มีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 1.76 ล้านคนเป็นเงินรวม 10,579 ล้านบาทการพยากรณ์รายจ่ายด้านเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุพบว่าในอีก 15 ปีข้างหน้ารายจ่ายส่วนนี้จะสูงขึ้นเป็นประมาณ 25,000 ล้านบาท (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงแรงงาน, 2561) แม้ว่าการสงเคราะห์ด้วยเบี้ยยังชีพจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมการพึ่งตนเองอีกทั้งยังเป็น

ภาระหนักของรัฐบาลที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นแต่บุคคลหลายฝ่ายมีความเห็นว่าเป็นความช่วยเหลือที่ยังจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่เดือดร้อนแม้เงินจะไม่มากสำหรับแต่ละคนแต่ก็ช่วยลดการพึ่งพาลูกหลานลงได้บ้างผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจึงรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีมากขึ้น

(2) กองทุนดูแลผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นโครงการที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งใน 3 ด้านได้แก่ การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีเดือดร้อนจากการถูกทารุณกรรมถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้งการสนับสนุนการจัดการงานศพผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือนร้อนเรื่องที่พังกายอาหารและเครื่องนุ่งห่ม

3) การบริการสังคม (Social Services)

เป็นระบบบริการที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐานของประชาชนประกอบด้วยบริการด้านต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้ (มานิตา สลึงค์, 2560)

(1) ด้านสุขภาพอนามัยประกอบด้วย

- หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐมอบให้เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพได้ตามความจำเป็นโดยขอขायการให้บริการครอบคลุมด้านการตรวจสุขภาพการรักษาพยาบาลและการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคดำเนินงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในปี พ.ศ. 2549 เพื่อให้ประชาชนในทุกพื้นที่ได้รับหลักประกันสุขภาพที่เหมาะสมกับความต้องการในแต่ละท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้ดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตในระดับท้องถิ่นโดยมีสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวงมหาดไทยสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยและสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทยร่วมมือกันให้การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คือองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล) ได้บริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2560) บริการเชิงรุกของสปสช. รูปแบบหนึ่งคือการจัดสรรงบประมาณให้ “กองทุนตำบล” เพื่อให้ผู้สูงอายุที่รวมตัวกันในลักษณะชมรมขอทุนสนับสนุนไปทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

- การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) นำไปสู่ประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้จัดช่องทางเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุแยกจากผู้รับบริการทั่วไปในแผนกผู้ป่วยในทางปฏิบัติการจัดช่องทางด่วนหรือช่องทางสีเขียวสำหรับผู้สูงอายุมีปัญหาในการปฏิบัติในสถานการณ์จริงโดยเฉพาะสถานพยาบาลหรือในแผนกที่มีผู้ป่วยสูงอายุจำนวนมากเนื่องจากจำนวนผู้ป่วยสูงอายุที่มากแต่กลับต้องมาเข้ารับบริการที่จำกัดในการช่องทางด่วนเพียงช่องเดียวซึ่งบางแห่งหากบริหารจัดการไม่ดี

อาจทำให้ต้องใช้เวลาในการรอรับบริการนานมากกว่าเดิมการจัดช่องทางด่วนสำหรับผู้สูงอายุจึงเหมาะสมสำหรับแผนกที่มีผู้ป่วยสูงอายุจำนวนไม่มากเท่านั้น

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเป็นโครงการดูแลสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการระบบประกันสุขภาพระดับตำบลในรูปแบบของกองทุนสุขภาพชุมชนบนพื้นฐานแนวคิด “หุ้นส่วนการดูแล” ที่ประกอบด้วย 3 ส่วนคือประชาชนในพื้นที่ สถานบริการสุขภาพและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางของพระราชบัญญัติประกันสุขภาพแห่งชาติพ.ศ. 2545 มาตรา 13(3) มาตรา 18(8) มาตรา 47 และมาตรา 48(4) ที่กำหนดให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสนับสนุนองค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่หวังผลกำไรบริหารกองทุนในท้องถิ่นได้ (อรจิตต์ บำรุงสกุลสวัสดิ, 2560)

- การดูแลที่บ้าน (Home Care) เป็นบริการสุขภาพที่จัดว่าเป็นสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งเพราะผู้สูงอายุที่มีอายุมากๆ มักมีภาวะพึ่งพาและมีโรคเรื้อรังจำเป็นต้องได้รับการเยี่ยมบ้านจากพยาบาลและทีมสหวิทยาการซึ่งต้องมีความชำนาญทางคลินิกประกอบด้วยมีทักษะในการบริหารจัดการและทักษะทางสังคมเพื่อให้บริการที่สอดคล้องกับภาวะสุขภาพของผู้ใช้บริการภายในบริบทของครอบครัวข้อดีของการเยี่ยมบ้านคือเหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่อาการไม่รุนแรงและไม่สะดวกในการเดินทางมาตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเป็นการลดค่าเดินทางของผู้ใช้บริการและผู้สูงอายุส่วนมากพึงพอใจที่จะรับการรักษาพยาบาลที่บ้านอันเป็นผลดีต่อการหายของโรคด้วยนอกจากนี้บทบาทของพยาบาลในการเป็นผู้มาเยือนผู้สูงอายุและครอบครัวอยู่ในฐานะเจ้าบ้านจะรู้สึกเป็นผู้มีอำนาจพยาบาลสามารถใช้สถานการณ์เช่นนี้ส่งเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้ใช้บริการและครอบครัวได้พยาบาลที่เยี่ยมบ้านสามารถนำข้อมูลข่าวสารไปให้ผู้ใช้บริการและชุมชนได้ในขณะเดียวกันเป็นโอกาสที่ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพความสามารถของผู้ใช้บริการและชุมชนรวมถึงแหล่งทรัพยากรของชุมชนด้วยซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถของผู้ใช้บริการครอบครัวและชุมชนในการแก้ปัญหาต่างๆ (สุภาณี อ่อนชื่นจิตร และฤทัยพร ตรีตรง, 2560)

- อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) มีหลายหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินงานด้านนี้ เช่น สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้สูงอายุทำโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ถูกทอดทิ้งถูกละเลยเพิกเฉยและผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลไม่ถูกต้องโดยอาศัยการสร้างอาสาสมัครจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือประชาชนในชุมชนที่สมัครใจทำหน้าที่เป็นผู้ให้การดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูผู้สูงอายุในชุมชนโครงการนี้ดำเนินการโดยจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพให้ความรู้ฝึกทักษะและส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการดูแลผู้สูงอายุแก่ผู้ที่ประสงค์จะเป็นอาสาสมัครทั้งนี้อผส. จะมีบทบาทช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุในกิจกรรม เช่น เยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขดูแลเรื่องของการกินเรื่องยาช่วยเหลือในเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพการแต่งตัวช่วยทำมาหาเลี้ยงชีพบ้านช่วยพาไปออกกำลังกายพาไปพักผ่อนนอกบ้านพาไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรืองานในชุมชนพาไปพบแพทย์หรือช่วยประสานให้บุคลากรทางการแพทย์มาตรวจรักษา รวมไปถึงการให้

การสนับสนุนทางด้านจิตใจโดยอผล.จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่เยี่ยมเยียนทุกสัปดาห์และไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 2 วัน นอกจากนี้ยังมีโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเพื่อนช่วยเพื่อนที่ดำเนินงานโดย ชมรมผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) ด้านการศึกษาประกอบด้วย

- การศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการโดยศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกผ.) ได้พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุตาม ความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุมีแผนปฏิบัติการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ระยะ 5 ปีการดำเนินงานประกอบด้วยโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ (เช่น การให้การศึกษาระดับพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรอาชีพระยะสั้น การให้ความรู้พื้นฐานคอมพิวเตอร์และการใช้อินเทอร์เน็ตการศึกษาตามอัธยาศัย) โครงการเสริมสร้าง คุณค่าและการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุ (เช่น จัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมการ ถ่ายทอดและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

- การศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์การสนับสนุนด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุไทยนั้น นอกจากภาครัฐจะเป็นผู้แสดงบทบาทหลักแล้วยังมีภาคเอกชนหนึ่งกลุ่มที่ตระหนักถึงความสำคัญของ การเรียนรู้ตลอดชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุนั้นคือชมรมการศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือที่รู้จักกันว่า OPPIY Club (Old People Playing Young Club) เป็นชมรมที่มุ่งเผยแพร่ความรู้และทักษะในการ ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุดำเนินงานภายใต้ความคิดที่ว่า “การเรียนรู้ไม่ได้ไม่รู้ จบ” โดย เน้นวิธีการสอนที่เฉพาะเหมาะสมสำหรับผู้สูงวัย

(3) ด้านที่อยู่อาศัยประกอบด้วย

- การสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยและการดูแลเป็นบริการในสถานสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุที่ ครอบคลุมความจำเป็นด้านปัจจัย 4 รวมทั้งบริการด้านการรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด ศาสนกิจ งานอดิเรก นันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมปัญหาของบริการในสถานสงเคราะห์ คือขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563) นอกจากนี้เกณฑ์ในการรับผู้สูงอายุเข้ารับบริการกำหนดให้เป็นผู้ที่ยังช่วยเหลือตนเองได้

(4) ด้านการมีงานทำและการมีรายได้ประกอบด้วย

- กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นผู้ใช้งบประมาณ 80 ล้านบาทในการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุใน 76 จังหวัดโดยสนับสนุน จังหวัดละ 1 ล้านบาทเป็นโครงการที่ยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมกันในการบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุกันเอง

(5) ด้านการบริการสังคมและนันทนาการประกอบด้วย

- ชมรมผู้สูงอายุรูปแบบบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างมากใน ปัจจุบันชมรมผู้สูงอายุเป็นการร่วมกลุ่มกันทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีความสนใจและมีอุดมการณ์

รวมกันในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางกายจิตและสังคมเพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเองครอบครัวและสังคมโดยมีสภาผู้สูงอายุและกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนแต่ผู้บริหารจัดการและดำเนินการหลักคือกลุ่มผู้สูงอายุเองการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในลักษณะเครือข่ายทำให้งานด้านผู้สูงอายุเข้มแข็งมาก

- ศูนย์ชุมชนเพื่อผู้สูงอายุให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้สูงอายุบริการที่จัดให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด ออกกำลังกาย ศาสนกิจ กิจกรรมนันทนาการตลอดจนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ

- ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเองโดยมีวัดหรือสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นไปตามความต้องการของชุมชนนั้นๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมรายได้ กิจกรรมด้านการเกษตร กิจกรรมด้านการศึกษารวมทั้งการให้บริการตรวจรักษาโรคกายภาพบำบัด ฟันฟูสภาพ

นโยบายเกี่ยวกับการบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นได้เริ่มต้นเมื่อ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประสพ รัตนากร ได้จัดให้มีโครงการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2505 และต่อมาได้จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุที่โรงพยาบาล ประสาทพญาไทเป็นครั้งแรก เพื่อให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ความตื่นตัวด้านผู้สูงอายุได้มีการขยายตัวออกไปเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลได้มีนโยบายให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ทำให้มีการศึกษาวิจัยปัญหาต่างๆของผู้สูงอายุ และหารูปแบบการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในประเด็นต่างๆ ของผู้สูงอายุไทย ในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลได้สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันพัฒนาสุขภาพและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุเป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านวิชาการ สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุขึ้นที่วัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี

จากการสำรวจความต้องการบริการและสวัสดิการต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุไทย พบว่า มีความต้องการบริการสุขภาพเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 42.1) โดยต้องการบริการการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่าและหน่วยบริการเยี่ยมบ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538 อ้างถึงใน มุกประดับ พงสมุทร์, 2551 : 20-22) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการดูแลรักษา ด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก แต่สิ่งที่สำคัญในระบบบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุไทยคือ ปรากฏการณ์ “No Care Zone” ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ต้องการการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับไม่มีระบบบริการชุมชนด้านสุขภาพอนามัยที่เข้มแข็งพอ จากข้อมูลดังกล่าวรัฐบาลจึงจัดทำแผนระยะยาวแห่งชาติสำหรับผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2535 - 2554) ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2535 มีนโยบายและมาตรการหลักเกี่ยวกับการบริการทางสุขภาพ ดังนี้

1. ออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและสุขภาพผู้สูงอายุ
2. สร้างหลักประกันสำหรับการบริการสุขภาพ และให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ
3. ดูแลความเป็นอยู่ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. สนับสนุนการสร้างระบบประกันสุขภาพเพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข
5. สนับสนุนการสร้างระบบประกันสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐโดยไม่ต้องเสียค่ารักษา
6. ส่งเสริมและให้บริการความรู้ โดยเน้นที่การส่งเสริมสุขภาพและการดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมีคุณค่าและมีความสุข
7. ขยายบริการพื้นฐานและสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย
8. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม
9. สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแล รักษา และการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

นอกจากมีการจัดทำแผนระยะยาวแห่งชาติสำหรับผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2535-2554) แล้วยังได้มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีมาตรการด้านหลักประกันสุขภาพสรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545 อ้างถึงใน มุกประดับ พงษ์สมุทร, 2551 : 20-22)

1. มีการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด เน้นการบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและบริการทางสังคม โดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

- 1.1 ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (Multipurpose Senior Center)
- 1.2 ศูนย์ดูแลกลางวัน (Day Care Center)
- 1.3 บริการเยี่ยมบ้าน (Home Visit)
- 1.4 บริการดูแลที่บ้าน (Home Care)
- 1.5 บริการสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care)
- 1.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ห่างไกล
- 1.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังเกื้อกูลและดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 1.8 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

2. เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้กับผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานร่วมด้วย

2.1 มีการจัดบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่ให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

2.2 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลรักษา ปัญหาสุขภาพ

2.3 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุ และสถานบริการสุขภาพเรื้อรังสำหรับผู้สูงอายุ ให้เพียงพอกับความต้องการและสามารถรองรับปัญหาของผู้สูงอายุได้

3. ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และการดูแลเบื้องต้นดังต่อไปนี้

3.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

3.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการสุขภาพทั้งของรัฐและเอกชน

3.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากการทบทวนแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเน้นการบูรณาการบริการด้านสุขภาพและสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างครอบคลุม ทั้งการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและการดูแลสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถดูแลตัวเองได้และรู้สึกมีคุณค่า แนวคิดนี้ยังเน้นความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

2.3 แนวคิดทฤษฎีความต้องการ

2.3.1 ความหมายของความต้องการ

ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจความต้องการของคนเรามากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์เมื่อได้รับการตอบสนองหนึ่งก็จะเกิดความ ต้องการมากขึ้นอีกระดับหนึ่งระดับความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์ ประกอบด้วย (ไชยยะ เปรม อิสรกุล, 2564)

1. ความต้องการทางกายภาพ หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ต้องการอาหารน้ำดื่ม การพักผ่อนความต้องการทางเพศความต้องการความอบอุ่นตลอดความต้องการที่จะกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส

2. ความต้องการความปลอดภัย หมายถึง ความต้องการความอบอุ่นมั่นคงความต้องการการคุ้มครองและหลีกเลี่ยงอันตราย

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ หมายถึง ความต้องการเพื่อนต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการคู่รักหรือครอบครัว

4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ หมายถึง ความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ นับถือตน ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนมีค่าหรือได้รับการยกย่องสรรเสริญ ต้องการเชื่อมั่นในความสามารถ

5. ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง หมายถึง ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างทองแท้ต้องการที่จะคิดและกระทำให้สอดคล้องกับสภาพจริงของตนเองอย่างสร้างสรรค์ และต้องการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน

Orlando (1969 อ้างถึงใน พจนานุกรมศัพท์, 2549 : 30) ให้ความหมายของความต้อการไว้ว่า เป็นความประสงค์ของบุคคลถ้าได้รับการตอบสนองจะช่วยลดความไม่สุขสบายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจทำให้เกิดความสุขสบายของชีวิต

Wingate & Leckey (1989 อ้างถึงใน พจนานุกรมศัพท์, 2549 : 30) ให้ความหมายความต้อการไว้ว่า คือแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการปรับการรับรู้สิ่งทีขาดไปให้เข้าสู่ภาวะสมดุล

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้อการเป็นประสงค์ทีบุคคลอยากได้รับเพื่อการตอบสนองความต้อการต่อความจำเป็นพื้นฐานเพื่อให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ดีที่สุด การทีบุคคลอยู่ในสังคมย่อมมีความต้อการทีจะคงไว้ซึ่งความสมดุลทั้งทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมในลักษณะทีเป็นองค์รวมร่างกายจึงมีการทำงานและเกิดแรงผลักดันในการทีจะได้รับการตอบสนองความต้อการพื้นฐาน ในบางครั้งความต้อการไม่สามารถตอบสนองได้ด้วยตนเองจึงต้อการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะช่วงทีบุคคลเข้าสู่วัยชราหรือต้อเผชิญกับภาวะความเจ็บป่วยทำให้ความสามารถของร่างกายลดน้อยลงจึงต้อการความช่วยเหลือและการดูแลจากผู้อื่น

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้อการ

ความต้อการเป็นปัจจัยสำคัญมากเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นของความแตกต่างของบุคคล เพราะเป็นความรู้สึกภายในและได้รับอิทธิพลมาจากหลายประการ คือ ความต้อการเป็นผลรวมของปัจจัยต่างๆ จากจิตทีส่งออกมามีการส่งออกมาในรูปของความต้อการนี้ย่อมมีผลทำให้ร่างกายเกิดพฤติกรรมทั้งทีเป็นที่พึงปรารถนาและไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมจากแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่านได้รวบรวมและนำเสนอแนวคิดของ Abraham H. Maslow ได้แปลแรงจูงใจโดยมีความเชื่อเป็นหลักการเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ (ประภาศรี อนุวาน, 2553 : 6)

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้อการ และความต้อการนี้จะมีอยู่ในตัวมนุษย์ตลอดไปไม่มีทีสิ้นสุด เมื่อมนุษย์สนใจในความต้อการอย่างหนึ่งแล้วก็ยังมีความต้อการต่อไปในสำคัญ

2. อิทธิพลใดๆ จะมีต่อมนุษย์ต่อเมื่อมนุษย์กำลังอยู่ในความต้อการลำดับนั้นๆ เท่านั้นหากความต้อการในลำดับนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ

3. ความต้อการของมนุษย์จะมีลำดับชั้นจากต่ำไปหาสูง เมื่อความต้อการชั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้อการลำดับสูงขึ้นไปก็ตามมา

และได้แปลความต้อการของมนุษย์ออกเป็นลำดับชั้นตอนทั้งหมด 5 ชั้นตอน ดังนี้

1. ความต้อการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้อการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ร่างกายจะต้อได้รับการตอบสนองภายในระยะเวลาสม่ำเสมอ ถ้าร่างกายไม่ดีแล้วชีวิตก็ดำรงอยู่ไม่ได้ ได้แก่ อาหาร อากาศ น้ำดื่ม ทีอยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้อการการพักผ่อน และความต้อการทางการเพศ องค์การจะต้อตอบสนองความต้อการด้วยการจ่ายค่าจ้างค่าแรง ฯลฯ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยก็จะเข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์มีความปรารถนาที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม การปลดออกไล่ออก

3. ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs) เมื่อความต้องการ 2 ประการแรกได้รับการตอบสนองแล้วก็จะมีความต้องการในระดับสูง ความต้องการทางสังคม หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งทางสังคม และได้รับการยอมรับความรักจากเพื่อนร่วมงาน องค์กรตอบสนองความต้องการของบุคลากรด้วยการให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น ความคิดที่ได้รับการยอมรับ ควรมีการยกย่องชมเชย

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม (Esteem or Egoistic Needs) ความต้องการอยากเด่นในสังคมนั้นรวมถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ และรวมถึงความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (Self Realization or Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด เป็นความต้องการพิเศษซึ่งคนธรรมดาเป็นส่วนมากนั้นอยากจะเป็น นึกอยากจะได้แต่ไม่สามารถเสาะหาได้ การที่บุคคลใดบรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ก็ได้ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไป

โดยลำดับขั้นจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้สรุปและจำแนกความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539 : 42)

1. ความต้องการพื้นฐาน คือ ความต้องการที่ผู้สูงอายุทุกคนแสวงหาไม่ว่าจะอยู่ในสังคมวัฒนธรรมใด ได้แก่ ผู้สูงอายุพยายามมีชีวิตอยู่นานเท่าที่จะเป็นไปได้ ผู้สูงอายุพยายามรักษาพลังและศักยภาพทางร่างกายและทางสมองให้คงอยู่มากที่สุด ผู้สูงอายุพยายามป้องกันและอำรงไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่เคยเป็นในชีวิตวัยต้น

2. ความต้องการขั้นสูง คือ ความต้องการซึ่งมีลักษณะเปลี่ยนแปลงง่าย อาจเป็นความต้องการเฉพาะหน้าหรือระยะยาวหรือเป็นจุดหมายปลายทางของผู้สูงอายุ และเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับลักษณะสังคมมาหาทำของผู้สูงอายุ เช่น ในสังคมตะวันตกผู้สูงอายุ อาจจะมีความต้องการงานที่เหมาะสมกับวัย มีรายได้พอใช้จ่ายมีบริการสุขภาพที่รัฐจัดให้ มีบ้านพักอาศัย ฯลฯ ขณะที่ในสังคมไทย ความต้องการเหล่านี้อาจจะไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานและครอบครัว เป็นต้น

ความต้องการขั้นสูงนี้เทียบเท่ากับความต้องการระดับที่ 4 และ 5 ขนาดของความดันการ 5 ชั้นของมาสโลว์ ซึ่งเป็นความต้องการการเคารพยกย่อง และความต้องการที่จะเป็นคนโดยสมบูรณ์ ซึ่งสำหรับผู้สูงอายุความต้องการนี้ควรจะเป็นการได้มีโอกาสและสิทธิที่จะศึกษาและค้นพบคุณค่าของชีวิต ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความหมายจะทำให้เกิดความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อความตายมาถึงก็จะเป็นความตายที่น่ายินดีแล้วเหมาะสมกับรูปแบบชีวิตของเขา

ศรีหัทิม รัตนโกศล (2527: 4) แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้สูงอายุที่ถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจรวมทั้งเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคลหรือ องค์กรสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของตนเองควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว เช่น กลุ่มอาสาสมัครทั้งองค์การภาครัฐและองค์การภาคเอกชน

2. ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันสุขภาพ เมื่อเข้าสู่วัยชราและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราภาพเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคงปลอดภัยตามควรแก่อัตภาพในบั้นปลายชีวิต ไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นให้มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองในการปรับตัวให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในการปรับปรุงวัฒนธรรมและในการรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ

4. ความต้องการที่ลดการพึ่งพาตนเองให้น้อยลง หากครอบครัวและสังคมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคมแล้วจะเป็นการช่วยผู้สูงอายุให้รู้จักพึ่งพาตนเองไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายชีวิต

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้แก่

5.1 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่มสังคม

5.2 ความต้องการการยอมรับและเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัว และสังคม

5.3 ความต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่ม ของชุมชน และของสังคม

5.4 ความต้องการมีสัมพันธ์อันดีกับบุคคลภายในครอบครัว ชุมชน และสังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุตรหลานในครอบครัวและสังคมได้

5.5 ความต้องการมีโอกาสทำในสิ่งที่ตนปรารถนา

6. ความต้องการทางกายและจิตใจ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัย 4 ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย คลายจากความวิตกกังวลและความหวาดกลัว ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและครอบครัว ความต้องการโอกาสก้าวหน้า โดยเฉพาะในเรื่องของความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต

7. ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการช่วยเหลือ ด้านการเงินจากบุตรหลานเพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในภาวะที่ตนเองเจ็บป่วย ต้องการให้รัฐช่วยจัดหาอาชีพ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ เพื่อตนจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ ช่วยให้ตนพ้นจากภาวะบีบคั้นของเศรษฐกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน

จากแนวความคิดสรุปได้ว่าปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยผู้สูงอายุความต้องการของผู้สูงอายุก็จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านทั้งนี้สำหรับการปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่ายเพื่อจะเป็นการลดปัญหาและสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม

2.3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีนำมาซึ่งความสุขทั้งกายและใจความสุขทางกาย คือ การมีหรือได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านอาหารเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยรักษาโรคเครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ พอสมควรและจิตใจ คือ การมีความรักความอบอุ่นและมั่นคงทางจิตใจ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตของคนจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนนั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของตน

Alderfer's (อ้างถึงใน ประภาศรี อนุวาน, 2563) ได้คิดทฤษฎีความต้องการที่เรียกว่าทฤษฎีอีอาร์จี (ERG : Existence – Relatedness – Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลเป็น 3 ประการ คือ

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่ตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกาย และความต้องการความปลอดภัย
2. ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย
3. ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุดรวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล (อ้างถึงใน อุซุกร เหมือนเดช, 2562) ได้สรุปแนวคิดของมาสโลว์ซึ่งได้คิดทฤษฎีที่ไดรวบรวมความคิดของนักจิตวิทยาและนักจิตวิเคราะห์ที่เรียกว่า Holistic Dynamic Theory อันเป็นทฤษฎีที่ผสมผสานทฤษฎีเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์และทฤษฎีมานุษยนิยมเข้าด้วยกัน โดยเน้นประเด็นความต้องการของมนุษย์ซึ่งอธิบายความต้องการไว้ ดังนี้

ความต้องการ (Needs) มาจากการขาดสมดุลทั้งภายในร่างกายและสิ่งแวดล้อมภายนอก ร่างกายแล้วทำให้เกิดแรงขับขึ้น ความต้องการของคนมีมากบ้างน้อยบ้างอยู่ตลอดเวลา ทุกคนมีความต้องการด้วยกันความต้องการอาหารนับเป็นความต้องการภายใน เมื่ออยู่ในสภาพขาดแคลนมาก ความต้องการจะมีกำลังบังคับสูงขึ้น เช่น ต้องการอาหารเมื่อเกิดความหิว ต้องการอยู่ในสังคมเมื่อเกิดความรู้สึกเดียวดายว่าเหว

แรงขับ (Drive) เป็นสิ่งเร้าที่เกิดจากความต้องการเมื่อเกิดความต้องการแล้วจะทำให้เกิดความกระวนกระวายหาช่องทางที่จะบำบัดความต้องการให้หายไป เช่น ถ้าเกิดความต้องการอาหาร ก็จะถูกเร้าด้วยแรงขับความหิว เมื่อเกิดแรงขับความหิวจะมีการแสดงออกทางกายที่ต่างกันตามการอบรมทางสังคมและเท่าที่สติปัญญาจะบงการ เป็นต้น บางคนปรุงอาหารรับประทานอาหารเองและ

บางคนอาจใช้วิธีขโมยอาหารคำว่าแรงขับและแรงกระตุ้นมักจะใช้ควบคู่กันในความหมายอย่างเดียวกัน

ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการจากต่ำไปหาสูงดังนี้ (นิศารัตน์ ศิลปเดช, 2563 อ้างถึงใน อุซุกร เหมือนเดช, 2562)

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิวความกระหายความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดการกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมขวนขวายที่จะตอบสนองความต้องการ

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอิสระจากความกลัวความขู่เชิญบังคับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมเป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา

3. ความต้องการที่จะรู้สึกตนเองมีค่า (Esteem Incods) ความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จมีความสามารถต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีคุณค่ามีความสามารถและมีเกียรติต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่นผู้ที่มีความปรารถนาในความต้องการที่จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองเป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อยมองโลกในแง่ร้าย

4. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self Actualization Needs) มาสโลว์อธิบายความต้องการที่เรียกว่า “ Self Actualization ” ว่าเป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน จะกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิตรู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ยอมรับตนเองทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตน ที่สำคัญที่สุดคือ การมีสติที่จะยอมรับว่าคนใช้กลไกในการป้องกันตนเองในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน มีน้อยคนที่จะได้ถึงขั้น “ Self-Actualization ” อย่างสมบูรณ์

5. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีนำมาซึ่งความสุขทั้งกายและใจความสุขทางกาย คือ การมีหรือได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านอาหารเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยยารักษาโรคเครื่องมือเครื่องใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ พอสมควรและทางจิตใจ คือ การมีความรักความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น

จากการทบทวนแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีความต้องการ (Need Theory) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการอธิบายแรงจูงใจและพฤติกรรมของมนุษย์โดยพิจารณาจากความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำ แนวคิดนี้มีความสำคัญในการทำความเข้าใจว่าเหตุใดบุคคลจึงกระทำการสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง เช่น ความ

ต้องการทางกายภาพ ความปลอดภัย ความรักและความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ และการบรรลุศักยภาพสูงสุด การตอบสนองความต้องการเหล่านี้ส่งผลต่อแรงจูงใจและการพัฒนาตนเองของบุคคลในมิติต่าง ๆ ของชีวิต

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ลักษณะทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล เป็นความหลากหลายด้านภูมิหลังของบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ในองค์กรต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยพนักงานหรือบุคลากรในระดับต่างๆ ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านปัจจัยส่วนบุคคลหรือภูมิหลังของบุคคลนั่นเอง (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558)

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง การวิเคราะห์ประชากรในเรื่องขนาดโครงสร้างการกระจายตัวและการเปลี่ยนแปลงประชากรในเชิงที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอื่นๆ ปัจจัยทางประชากรอาจเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ศรีณนันท ศรีจใจ, 2561) ซึ่งลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล คือ ลักษณะของประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้แบ่งการตลาดในการทำธุรกิจที่สำคัญ โดยตัวแปรจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามากำหนดตัวแปรนั้น ๆ เช่น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การบริโภค ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น ลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำธุรกิจหรือทำการตลาดเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้ขายหรือผู้ผลิตสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการเลือกกลุ่มตลาดเป้าหมายหรือสินค้าที่จะนำมาขายแก่ผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ วชิรวัชร งามละม่อม (2558) ที่กล่าวว่า ลักษณะทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ถือเป็นความหลากหลายและความแตกต่างในแต่ละบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ ครอบครัว ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและความหลากหลายของบุคคล สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรม การแสดงออก และการตัดสินใจที่แตกต่างกันได้ Kotler (2000) กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของแต่ละบุคคล โดยลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล มักถูกนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มลูกค้าเพื่อประโยชน์ในการทำการตลาด ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น

Kotler and Armstrong (2013) กล่าวว่าคือ แนวคิดด้านปัจจัยส่วนบุคคล (Demographic) ที่เป็นที่นิยมนำมาใช้ในการแบ่งส่วนตลาด เพื่อจำแนกความแตกต่างของผู้บริโภค มีรายละเอียดดังนี้

เพศ (Gender) ผู้หญิงและผู้ชายมีความชอบ ทัศนคติและความคิดที่แตกต่างกัน ทำให้วิธีการที่นักการตลาดจะใช้กับผู้หญิงและผู้ชายไม่เหมือนกันแต่ในปัจจุบันเรื่องเพศเปลี่ยนไปในทางซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ผู้หญิงในปัจจุบันอาจไม่ใช่คนที่ทำงานบ้าน ทำกับข้าวรอสามีอยู่ที่บ้านแล้วแต่ผู้ชายอาจจะเป็นคนทำแทนเป็นได้ ทำให้นักการตลาดจะต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์เรื่องนี้ เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการตลาดของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อายุ (Age) เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าแต่ละช่วงอายุเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีลักษณะแบบใด มีความต้องการอย่างไรเพื่อที่จะสามารถแบ่งส่วนตลาดและสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

รายได้ การศึกษา และอาชีพ (Income, Education and Occupation) รายได้ การศึกษา และอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญในการแบ่งส่วนตลาดโดยรายได้สามารถบอกได้ว่าผู้บริโภคมีกำลังซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ หรือไม่ในขณะเดียวกันเมื่อประกอบกับปัจจัยด้านการศึกษาและอาชีพจะส่งผลให้เห็นถึงรูปแบบในการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคซึ่งแม้ว่าจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการซื้อแต่อาจจะวิถีชีวิตที่สามารถทำได้ได้ ทำให้นักการตลาดส่วนใหญ่มักเชื่อมโยงปัจจัยเรื่องรายได้กับปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์การแบ่งส่วนตลาดได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ศศิณัชชา หอมคง (2562) ได้วิเคราะห์ลักษณะด้านปัจจัยส่วนบุคคล จากปัจจัยที่สำคัญดังนี้

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือ เพศหญิง แนวโน้มมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย นอกจากนี้ เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยมและทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม คนที่อายุน้อย มักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนอายุมากมักจะมีความคิดที่อนุรักษ์นิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนอายุมากมักจะมีความคิดที่จะอนุรักษ์นิยม ยึดถือการปฏิบัติระมัดระวัง มองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ลักษณะการใช้สื่อมวลชนต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร มากกว่าความบันเทิง

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่มีการศึกษาจะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้สารที่ดี เพราะเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางและเข้าใจสารได้ดี แต่จะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอ ในขณะที่คนมีการศึกษาดำกว่า มักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ หากผู้มีการศึกษาสูงมีเวลาว่างพอจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ แต่หากมีเวลาจำกัดมักจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าประเภทอื่น

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคมของบุคคลมีอิทธิพลอย่างมากต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร เพราะแต่ละคนมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน ปัจจัยบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสารแต่ละคน เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา และสังคมที่จะมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสาร

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลเป็นอีกปัจจัยที่มักนำมาใช้ในงานวิจัยมากที่สุด เนื่องจากแต่ละบุคคลย่อมมีความคิดทัศนคติ การกระทำและพฤติกรรมที่ต่างกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรพิทักษ์ เหมบาสัตย์ (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คนเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลดงลิงจำนวน 5 คนและผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนจำนวน 10 คน รวมเป็น 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์ในเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลดงลิง มี 2 ลักษณะ คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากรัฐ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น 2) แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสู่การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขต เทศบาลตำบลดงลิง พบว่า มี 3 แนวทาง คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่มุ่งเน้น การเสริมสร้างสุขภาวะด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านปัญญาหรือจิตวิญญาณให้กับผู้สูงอายุ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) การจัดสวัสดิการสังคมจากฐานของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

สมปอง สุวรรณภุมมา (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ต้องการอธิบายถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในสังคมไทยเพื่อให้มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุนั้นว่าเป็นนโยบายในระดับชาติที่เล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นการจัดสวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุของภาครัฐนั้นจึงมีหลากหลายรูปแบบซึ่งผู้เขียนได้เห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. สุขภาพอนามัย คือ การที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลทางด้านสุขภาพกาย คือ ได้รับอาหารให้ครบตามหลักโภชนาการการออกกำลังกายและการได้รับการดูแลทางด้านจิตใจคือการได้อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการเอาใจใส่จากลูกหลานมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลาย 2. ที่อยู่อาศัยคือการที่ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะมีความสะอาดและปลอดภัย 3. การทำงานและการมีรายได้คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุและพัฒนารายได้ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพและ 4. ความมั่นคงทางสังคมคือการที่ผู้สูงอายุได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมไม่มีมลภาวะและสังคมมีความปลอดภัยดังนั้นการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐควรให้มีการส่งเสริมให้ครอบครัวในทุกด้านทั้งด้านร่างกายจิตใจครอบครัวสังคมรวมทั้งสิ่งแวดล้อม

ศุภิสรา จงสงวน (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุกรณีศึกษา: ตำบลบางขันแตกอำเภอมืองสมุทรสงครามจังหวัดสมุทรสงครามมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษา รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางขันแตกอำเภอเมืองสมุทรสงครามจังหวัด สมุทรสงครามใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้สูงอายุผู้บริหารผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนในการจัดสวัสดิการสังคมและใช้วิธีการสังเกตโดยตรง (Direct -Observation) ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางขันแตกอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่บางขันแตกอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนผู้มีส่วนในการจัดสวัสดิการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตามมาตรฐานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน คือด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีการจัดบริการตรวจสุขภาพที่บ้านบริการให้ความรู้แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุประสานส่งต่อผู้สูงอายุเพื่อเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล

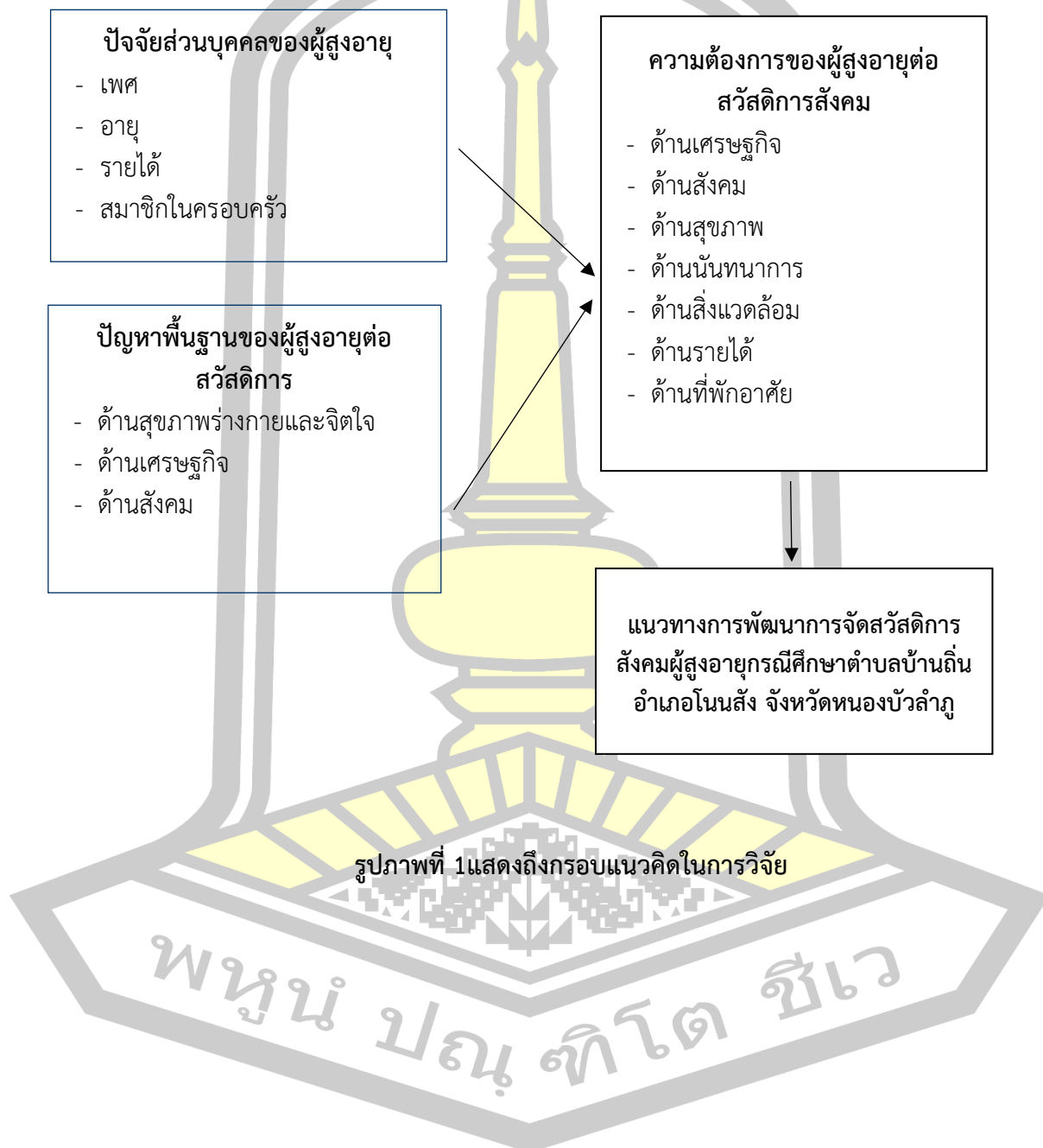
ภานินี บุญเสงี่ยม (2565) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดสวัสดิการสังคมของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคาดหวังต่อการจัดสวัสดิการสังคมในระดับสูง โดยเฉพาะสวัสดิการด้านสุขภาพที่ได้รับ ความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้ ความคาดหวังที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อพิจารณาจากจำนวนบุคคลที่ต้องดูแล ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น เช่น เพศ อายุ และสถานภาพสมรส ไม่ส่งผลให้ความคาดหวังแตกต่างกัน

กรกมล บุญแพทย์ (2561) ศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ รวมถึงความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการในเขตเทศบาลตำบลหลักห้า จังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยนี้ใช้วิธีการแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุ รวมถึงการพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการและความคาดหวังต่อสวัสดิการสังคมในระดับสูง โดยด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัยเป็นความต้องการหลัก นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการที่ได้รับ โดยเฉพาะด้านความเข้าใจและการรู้จักลูกค้าในการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เทศบาลได้มีการอำนวยความสะดวกและติดตามการดูแลสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เบี้ยยังชีพและการเข้าถึงบริการ ซึ่งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

ณิษฐ์เนมิน แดงน้อยธรรม (2561) ศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยมุ่งเน้นศึกษาระดับการรับรู้และความคาดหวังของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม การวิจัยเชิงสำรวจนี้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 350 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการรับรู้จริงในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านนันทนาการที่มีคะแนนสูงสุด ในขณะที่ด้านรายได้มีคะแนนต่ำสุด ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูง

กว่าการรับรู้จริงในทุกมิติผู้วิจัยเสนอแนะให้เทศบาลเมืองพนัสนิคมเพิ่มความคุ้มครองและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการจัดอาสาสมัครในชุมชน

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

ในการจัดทำงานวิจัยเรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานและความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวิธีการดำเนินวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.1.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ

3.1.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ

3.3.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.1.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษางานรูปแบบเชิงปริมาณ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งในปัจจุบันตำบลบ้านถิ่นมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,207 คน (ระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 31 กันยายน 2567 คั่นคว่าเมื่อวันที่ 31 กันยายน 2567) และเนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 300.44 คน ซึ่งได้มาจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p 886) มีสูตรดังสมการต่อไปนี้ ต่อไปนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด
 แทนค่าได้ดังนี้

$$n = \frac{1,207}{1 + 1,207(.05)^2}$$

$$= 300.44 \text{ คน}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยขอเก็บเพิ่มเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 310 คน

3.1.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งในปัจจุบันตำบลบ้านถิ่นมีหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงสุ่มสัมภาษณ์หมู่บ้านละ 1 คน จำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10 คน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อทำหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยนับจำนวนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลของแบบสอบถาม ($n=310$)
4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามตามปัญหาพื้นฐาน ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุและความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจำนวนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย จำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10 คน จาก 10 หมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น จำนวน 2 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมจำนวนทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ผู้สูงอายุมีปัญหาดังกล่าวมากที่สุด”
4 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ผู้สูงอายุมีปัญหาดังกล่าวมาก”
3 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ผู้สูงอายุมีปัญหาดังกล่าวปานกลาง”
2 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ผู้สูงอายุมีปัญหาดังกล่าวน้อย”
1 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ผู้สูงอายุมีปัญหาดังกล่าวน้อยที่สุด”

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เพื่อแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามระดับการประเมิน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัย} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{(5 - 1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

การพิจารณาคะแนนจากค่าเฉลี่ย และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมีปัญหาดังกล่าวนมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	อยู่ในระดับมีปัญหาดังกล่าวนมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	อยู่ในระดับมีปัญหาดังกล่าวนปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	อยู่ในระดับมีปัญหาดังกล่าวน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	อยู่ในระดับมีปัญหาดังกล่าวนน้อยที่สุด

(ดัดแปลงจากงานวิจัยของ วรกานต์ เชื้อสำราญ, 2564)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม จำนวนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ต้องการมากที่สุด”
4 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ต้องการมาก”
3 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ต้องการปานกลาง”
2 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ต้องการน้อย”
1 คะแนน	หมายถึง	มีความคิดเห็น “ต้องการน้อยที่สุด”

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เพื่อแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามระดับการประเมินดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัย} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{(5 - 1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

การพิจารณาคะแนนจากค่าเฉลี่ย และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

- 4.21 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด
- 3.41 – 4.20 หมายถึง อยู่ในระดับต้องการมาก
- 2.61 – 3.40 หมายถึง อยู่ในระดับต้องการปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง อยู่ในระดับต้องการน้อย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง อยู่ในระดับต้องการน้อยที่สุด

(ดัดแปลงจากงานวิจัยของ วรกานต์ เชื้อสำราญ, 2564)

3.3.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อในการเก็บข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยผู้วิจัยตั้งประเด็น

คำถามตามความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุจำนวนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้การสนับสนุนสวัสดิการของผู้สูงอายุโดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมแบบสัมภาษณ์
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการประมวลผลและวิเคราะห์ ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การ วิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลหรือลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ศึกษาระดับความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการที่ได้รับในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1) กรณี 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (ได้แก่ เพศ) จะทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independent sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2.2) กรณี 3 กลุ่มตัวอย่างขึ้นไป การศึกษานี้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยสถิติ F-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในกรณีที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Multiple comparison) โดยใช้การทดสอบด้วยวิธีการ Scheffe' Method

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ 3 ด้าน และความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ 7 ด้าน ในตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จะทดสอบด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient; r) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้ เกณฑ์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ดังนี้

0.81-1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.61-0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.41-0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.21-0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.01-0.20	หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก
0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

(ดัดแปลงจาก ปุณญาพร บุญธรรมมา, 2563)

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญ แนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านนันทนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย

3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้าโดยมีรายละเอียดดังนี้

การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านบุคคล กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสามเส้าข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐาน ความต้องการ และแนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ โดยการประสานงานกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น หัวหน้าชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ตรงกันนั้นหมายความว่า เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

บทที่ 4

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัย เรื่องความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีรูปแบบของการ รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งมีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ตัวอย่าง และการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การแจกแบบสัมภาษณ์ และได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีลำดับขั้นตอนในการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม
- 4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
ชาย		122	39.35
หญิง		188	60.65
	รวม	310	100.00
2. อายุ			
60-69 ปี		176	56.77
70-79 ปี		98	31.61
80 ปีขึ้นไป		36	11.62

รวม	310	100.00
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	43	13.87
10,001-15,000 บาท	132	42.58
15,001-20,000 บาท	64	20.65
มากกว่า 20,001 บาท	71	22.90
รวม	310	100.00
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1-3 คน	177	57.10
4-6 คน	80	25.81
7-9 คน	27	8.71
มากกว่า 10 คน	26	8.39
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 60.65 และเพศชาย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.35

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุ 60-69 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 56.77 อายุ 70 – 79 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 31.61 และอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.62

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.65 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 13.87

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 177 คิดเป็นร้อยละ 57.10 รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน จำนวน 80 คิดเป็นร้อยละ 25.81 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7-9 คน จำนวน 27 คิดเป็นร้อยละ 8.71 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 10 คน จำนวน 26 คิดเป็นร้อยละ 8.39

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย

ด้านสุขภาพร่างกาย	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.1 ปัญหาความทรงจำของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม	3.79	0.75	มาก	2
1.2 ปัญหาการได้ยินของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม	3.73	0.56	มาก	3
1.3 ปัญหาการมองเห็นของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม	3.80	0.91	มาก	1
1.4 สุขภาพร่างกายของท่านมีผลต่อการเดินทางมารับบริการ	3.49	1.44	มาก	4
รวม	3.70	0.91	มาก	-

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัญหาการมองเห็นของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 ลำดับรองลงมา ได้แก่ ปัญหาความทรงจำของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 ปัญหาการได้ยินของท่านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 และ สุขภาพร่างกายของท่านมีผลต่อการเดินทางมารับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาด้านจิตใจ

ด้านจิตใจ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.5 มีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว	4.30	0.55	มากที่สุด	4
1.6 รู้สึกเหงาแล้วโดดเดี่ยว	4.48	0.62	มากที่สุด	1
1.7 กลัวการเกิดอาการของโรคประจำตัว	4.45	0.66	มากที่สุด	2
1.8 มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธง่าย เอาแต่ใจ ขี้ระแวง	4.32	0.74	มากที่สุด	3
รวม	4.38	0.64	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.38 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับกลัวการเกิดอาการของโรคประจำตัว เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธง่าย เอาแต่ใจ ขี้ระแวง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 และ มีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
2.1 ประสบปัญหาด้านการเงินในการเดินทางมาขอรับบริการ	4.30	0.51	มากที่สุด	3
2.2 มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ	4.51	0.62	มากที่สุด	1
2.3 คิดว่าอาชีพที่ทำได้ผลตอบแทนน้อย	4.47	0.55	มากที่สุด	2
2.4 ไม่อยากประกอบอาชีพ	4.51	0.56	มากที่สุด	1
รวม	4.44	0.56	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.44 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 และไม่อยากประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ประสบปัญหาด้านการเงินในการเดินทางมาขอรับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านสังคม

ด้านสังคม	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
3.1 ไม่อยากไปพบปะผู้คน	3.72	1.00	มาก	4
3.2 รู้สึกว่าท่านเป็นภาระลูกหลาน	3.86	0.97	มาก	2
3.3 ทำกิจกรรมต่างๆได้น้อยลงเนื่องจากสภาพร่างกายไม่แข็งแรง	3.79	1.08	มาก	3
3.4 มีปัญหาในการเข้าถึงบริการสังคมในพื้นที่ของท่านหรือไม่	4.16	0.73	มาก	1
รวม	3.88	0.94	มาก	-

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.88 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.94 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับมีปัญหาในการเข้าถึงบริการสังคมในพื้นที่ของท่านหรือไม่ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 ลำดับรองลงมา ได้แก่ รู้สึกว่าท่านเป็นภาระลูกหลาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.97 ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้น้อยลงเนื่องจากสภาพร่างกายไม่แข็งแรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.08 และ ไม่อยากไปพบปะผู้คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.18 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านสุขภาพร่างกาย	3.70	0.91	มาก	4
2. ด้านจิตใจ	4.38	0.64	มากที่สุด	2
3. ด้านเศรษฐกิจ	4.44	0.56	มากที่สุด	1
4. ด้านสังคม	3.88	0.94	มาก	3

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหาในด้านต่างๆ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 ลำดับรองลงมา ได้แก่ ปัญหาพื้นฐานด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 ปัญหาพื้นฐานด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.94 และ ปัญหาพื้นฐานด้านสุขภาพร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.91 ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.1 การสนับสนุนด้านการเงิน (เช่น เบี้ยยังชีพหรือเงินช่วยเหลือ)	3.18	1.10	มาก	3
1.2 ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนหรือการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ	3.92	0.90	มาก	2
1.3 โครงการฝึกอบรมหรือการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงาน	4.02	0.88	มาก	1
รวม	3.70	0.96	มาก	-

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.96 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับโครงการฝึกอบรมหรือการศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงาน เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.88 ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนหรือการออมเงิน สำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 และการสนับสนุน ด้านการเงิน (เช่น เบี้ยยังชีพหรือเงินช่วยเหลือ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสังคม

ด้านสังคม	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
2.1 เข้าร่วมกิจกรรมหรือกลุ่มสังคมสำหรับ ผู้สูงอายุในชุมชน	3.72	1.00	มาก	4
2.2 มีการให้ความรู้หรือการอบรมเกี่ยวกับ การดูแลผู้สูงอายุแก่สมาชิกในครอบครัว	3.86	0.97	มาก	1
2.3 มีการสร้างพื้นที่หรือกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับ คนรุ่นใหม่	3.79	0.75	มาก	2
รวม	3.79	0.90	มาก	-

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการให้ความรู้หรือการอบรมเกี่ยวกับการดูแล ผู้สูงอายุแก่สมาชิกในครอบครัว เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.97 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการสร้างพื้นที่หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สูงอายุกับคนรุ่นใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 เข้าร่วม กิจกรรมหรือกลุ่มสังคมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.00 ตามลำดับ

พูน ปณ ทิโต ชิว

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพ

ด้านสุขภาพ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
3.1 เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี	4.30	0.55	มากที่สุด	2
3.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น การออกกำลังกาย) ในชุมชน	4.48	0.62	มากที่สุด	1
3.3 มีการจัดหาอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	2.95	1.09	ปานกลาง	3
รวม	3.91	0.75	มาก	-

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.91 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น การออกกำลังกาย) ในชุมชน เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ลำดับรองลงมา ได้แก่ เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 มีการจัดหาอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านนันทนาการ

ด้านนันทนาการ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
4.1 มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ	4.30	0.56	มากที่สุด	3
4.2 มีพื้นที่หรือสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชน	4.48	0.63	มากที่สุด	1
4.3 มีการจัดเวิร์กช็อป (Workshop) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ	4.45	0.66	มากที่สุด	2
รวม	4.41	0.61	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 10 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.41 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับพื้นที่หรือสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชน เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.63 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการจัดเวิร์กช็อป (Workshop) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
5.1 มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะในชุมชน	4.24	0.58	มากที่สุด	3
5.2 มีการจัดกิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ	4.49	0.60	มากที่สุด	1
5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำเส้นทางเดินเท้าหรือทางจักรยานในชุมชน	4.48	0.59	มากที่สุด	2
รวม	4.40	0.59	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 11 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.40 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60 ลำดับรองลงมา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำเส้นทางเดินเท้าหรือทางจักรยานในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านรายได้

ด้านรายได้	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
6.1 มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.53	0.63	มากที่สุด	3
6.2 มีการให้คำปรึกษาด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุ	4.54	0.58	มากที่สุด	2
6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ	4.59	0.54	มากที่สุด	1
รวม	4.55	0.58	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 12 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านรายได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.55 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการให้คำปรึกษาด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.58 มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านที่พักอาศัย

ด้านที่พักอาศัย	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
7.1 บริการการซ่อมบ้านแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย	4.32	0.66	มากที่สุด	3
7.2 มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราอย่างทั่วถึง	4.41	0.62	มากที่สุด	2
7.3 มีการจัดบริการบ้านฉุกเฉิน ในกรณีที่มีปัญหาไม่มีที่อยู่	4.50	0.65	มากที่สุด	1
รวม	4.41	0.64	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 13 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม ด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.41 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดบริการบ้านฉุกเฉิน ในกรณีที่มีปัญหาไม่มีที่อยู่ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 1 บริการการซ่อมบ้านแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.70	0.96	มาก	6
2. ด้านสังคม	3.79	0.90	มาก	5
3. ด้านสุขภาพ	3.91	0.75	มาก	4
4. ด้านนันทนาการ	4.41	0.61	มากที่สุด	2
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.40	0.59	มากที่สุด	3
6. ด้านรายได้	4.55	0.58	มากที่สุด	1
7. ด้านที่พักอาศัย	4.41	0.64	มากที่สุด	2

จากตารางที่ 14 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับความต้องการด้านรายได้ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 ลำดับรองลงมา ได้แก่ ความต้องการด้าน

นันทนาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 และ ความต้องการด้านที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 ความต้องการด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 ความต้องการด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 ความต้องการด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.96 ตามลำดับ

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ

การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับที่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T-Test One-Way ANOVA หรือ F-Test และ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตามเพศ

ความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	ชาย (n = 122 คน)		หญิง (n = 188 คน)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	ด้านเศรษฐกิจ	3.73	0.68	3.77		
ด้านสังคม	4.43	0.39	4.36	0.41	1.71	0.87
ด้านสุขภาพ	4.45	0.37	4.44	0.31	0.46	0.64
ด้านนันทนาการ	3.77	0.85	3.90	0.87	-1.51	0.12
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.50	0.60	3.53	0.62	-0.46	0.64
ด้านรายได้	3.74	0.57	3.79	0.59	-0.87	0.84
ด้านที่พักอาศัย	3.48	0.65	3.54	0.42	-0.35	0.18
รวม	3.97	0.57	3.96	0.58	0.09	0.63

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการสวัสดิการในด้านต่างๆไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ
จำแนกตามอายุ

		Sum of		Mean		
		Squares	df	Square	F	Sig.
ด้าน เศรษฐกิจ	Between Groups	3.767	3	1.256	2.544	.056
	Within Groups	195.471	396	.494		
	Total	199.238	399			
ด้านสังคม	Between Groups	.464	3	.155	.927	.428
	Within Groups	66.039	396	.167		
	Total	66.503	399			
ด้านสุขภาพ	Between Groups	.228	3	.076	.647	.585
	Within Groups	46.435	396	.117		
	Total	46.662	399			
ด้าน นันทนาการ	Between Groups	5.539	3	1.846	2.476	.061
	Within Groups	295.257	396	.746		
	Total	300.796	399			
ด้าน สิ่งแวดล้อม	Between Groups	.266	3	.089	.229	.876
	Within Groups	152.907	396	.386		
	Total	153.172	399			
ด้านรายได้	Between Groups	1.138	3	.379	1.095	.351
	Within Groups	137.136	396	.346		
	Total	138.274	399			
ด้าน ที่พักอาศัย	Between Groups	1.143	2	.571	3.470	.032
	Within Groups	65.360	397	.165		
	Total	66.503	399			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตามอายุพบว่า อายุมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านที่พักอาศัย ($p = 0.032$) ซึ่งผู้สูงอายุในช่วงต่างๆมีความต้องการด้านที่พักอาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

		Sum of				
		Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านเศรษฐกิจ	Between Groups	.864	2	.432	.865	.422
	Within Groups	198.373	397	.500		
	Total	199.238	399			
ด้านสังคม	Between Groups	3.459	2	1.730	10.891	.000
	Within Groups	63.044	397	.159		
	Total	66.503	399			
ด้านสุขภาพ	Between Groups	2.272	2	1.136	10.160	.000
	Within Groups	44.390	397	.112		
	Total	46.662	399			
ด้านนันทนาการ	Between Groups	1.136	2	.568	.752	.472
	Within Groups	299.660	397	.755		
	Total	300.796	399			
ด้าน สิ่งแวดล้อม	Between Groups	.720	2	.360	.937	.393
	Within Groups	152.453	397	.384		
	Total	153.173	399			
ด้านรายได้	Between Groups	.206	2	.103	.296	.744
	Within Groups	138.068	397	.348		
	Total	138.274	399			
ด้าน ที่พักอาศัย	Between Groups	.757	2	.379	1.093	.336
	Within Groups	137.517	397	.346		
	Total	138.274	399			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านสังคมและด้านสุขภาพ ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ
จำแนกตาม สมาชิกในครอบครัว

		Sum of				
		Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านเศรษฐกิจ	Between	1.290	2	.645	1.293	.276
	Groups					
	Within	197.948	397	.499		
	Groups					
	Total	199.237	399			
ด้านสังคม	Between	1.143	2	.571	3.470	.032
	Groups					
	Within	65.360	397	.165		
	Groups					
	Total	66.503	399			
ด้านสุขภาพ	Between	1.602	2	.801	7.059	.001
	Groups					
	Within	45.060	397	.114		
	Groups					
	Total	46.662	399			
ด้านนันทนาการ	Between	2.821	2	1.411	1.879	.154
	Groups					
	Within	297.975	397	.751		
	Groups					
	Total	300.796	399			
ด้านสิ่งแวดล้อม	Between	.089	2	.044	.115	.891
	Groups					
	Within	153.084	397	.386		
	Groups					
	Total	153.173	399			
ด้านรายได้	Between	.757	2	.379	1.093	.336
	Groups					
	Within	137.517	397	.346		
	Groups					
	Total	138.274	399			

ด้าน	Between	.149	3	.050	.296	.828
ที่פקอาศัย	Groups					
	Within	66.354	396	.168		
	Groups					
	Total	66.503	399			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ จำแนกตาม สมาชิกในครอบครัวพบว่า สมาชิกในครอบครัวมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านสังคมและด้านสุขภาพ ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ

ปัจจัยพื้นฐาน	ความต้องการของผู้สูงอายุ				
	B	Std. error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.101	0.11		26.322	.000
ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ	.102	.066	.136	1.535	.126
ด้านเศรษฐกิจ	.124	.042	.189	2.984	.003*
ด้านสังคม	.095	.057	.148	1.663	.097
R = .204 R ² = .400 R ² adj = .321 F = 8.574					

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตาราง 4.19 พบว่า ปัจจัยพื้นฐานของผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ (Sig. = 0.003) ส่งผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยค่า R² adj = 0.321 แสดงให้เห็นว่า ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 32.1 จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) แบบปกติ (Enter) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรง เพื่อทำนายความ ปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

$$\hat{y} = 3.101 + 0.124(\text{ด้านเศรษฐกิจ})$$

ตารางที่ 20 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	สถิติทดสอบ	ยอมรับ	ปฏิเสธ
ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	T-Test	/	
ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	F-Test		/
ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	F-Test		/
ผู้สูงอายุที่มีสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันจะมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ	F-Test		/
ปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ	Multiple Linear Regression	/	

ผลการสัมภาษณ์ ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ 3 ด้าน ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุ 7 ด้าน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านสันตนาการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย รวมทั้งหมด 10 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาพื้นฐานด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ

“...ปัญหาของสุขภาพมันก็ต้องมีกันบ้าง เพราะอายุเริ่มมากขึ้น ร่างกายมันก็ไม่เหมือนเดิม อย่างเช่นเคยเดินได้วันละ 1-2 กิโลเมตร ทุกวันนี้ เดินไปไกลสุดได้ถึงปากซอย ก็รู้สึกว่ามันเหนื่อย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...หลักๆจะมีปัญหาสุขภาพ สวัสดิการจากรัฐก็คงจะอยากให้ดูแลเรื่องค่ารักษาพยาบาลแบบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายไปตลอดชีพ เพราะวันข้างหน้าต่อไปไม่รู้ว่าจะมีกำลังเหลือพอ มีเงินทองทรัพย์สินพอไหม...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...ปัญหาของสุขภาพก่อนอื่นเลยอายุเริ่มมีโรคประจำตัวที่เป็นทั่วไปและต้องไปหาหมอบ่อย ก็ได้รับการรักษาโดยใช้สิทธิ์ 30 บาทรักษาทุกโรครวมตลอด แต่พออายุมากขึ้น โรคก็เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่ทางอุปต เขาก็ออกมาดูแลนะ มีผู้เชี่ยวชาญ หมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข คอยให้ความรู้และติดตามอาการอยู่ตลอด...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...พออายุเยอะเรื่องจิตใจ มันก็มีท้อแท้บ้าง ประสิทธิภาพในการช่วยเหลือตัวเองก็ลดลง ลำบากลูกหลานที่ต้องมาคอยดูแลเราอีก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ยายเริ่มหูไม่ดี ใครๆเรียกก็ไม่ค่อยจะได้ยิน เวลาพูดเสียงดังอีก เวลาคุยกับลูกหลานต้องพูดกันเสียงดังๆค่อยจะสื่อสารกันรู้เรื่อง มีบ้างที่อารมณ์หงุดหงิด...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายไม่ค่อยมีคนดูแล เดินก็ไม่ค่อยคล่อง การมองเห็นของยายก็ชัดเจนน้อยลง ยายชอบน้อยใจลูกหลานที่เขาไม่ค่อยเข้ามาดูแล เวลาเขาแวะมาดูยายซึ่งร้องไห้ตลอดเลย นี่แหละอารมณ์คนแก่เห็นลูกหลานมาเยี่ยม...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...สายตาก็ไม่ค่อยจะดีแล้ว หูก็ไม่ดี บางทีเบื้อ น้อยใจลูกหลานก็ออกมาอยู่ที่สงบๆที่วัดกับหลวงตาตามประสาคนแก่...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป่าหูกจะไม่ดีสักเท่าไร ใครเรียกก็จะไม่ค่อยตอบรับเค้าสักเท่าไร มีบางทีก็อารมณ์หงุดหงิด...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ปัญหาของสุขภาพมีเจ็บป่วยตลอดเวลาแหละลูก สามวันดีสี่วันไข้ ก็รักษาตัวตามสภาพที่เป็นแหละ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ยายไม่ค่อยมีคนดูแล เดินก็ไม่ค่อยคล่อง ตาก็ไม่ดี ส่วนมากยายจะใช้ชีวิตคนเดียวส่วนใหญ่...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ปัญหาพื้นฐานด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แต่สามารถทำความเข้าใจ ป้องกัน และดูแลได้ การเรียนรู้ถึงปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ในผู้สูงอายุรวมถึงวิธีป้องกันและดูแล จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อีกยาวนานด้วยสุขภาพที่ดี และมีชีวิตชีวา สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ทั้งโรคทางกาย และทางสมอง ผู้มีอายุเกิน 65 ปี มักมีการเปลี่ยนแปลงทางสมอง คือ โรคสมองเสื่อม โรคหลงลืมโรคซึมเศร้า พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานทางการแพทย์ มีการลงพื้นที่เยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน หรือจัดบริการการตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังต้องการให้มีการจัดอบรม หรือให้ความรู้ในเรื่องของการรักษาสุขภาพโดยใช้แนวทางของแพทย์ทางเลือก (สมุนไพร) ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสามารถใช้ในการดูแลตนเองขึ้นเบื้องต้น

2. ปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ

“...รัฐบาลน่าจะขึ้นค่าเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุเพราะเท่าที่ให้แก่ไม่พอใช้ หรือมีการจัดฝึกอาชีพ ในการฝึกอาชีพให้กับผู้ดูแลเพื่อเพิ่มรายได้ในครอบครัว...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ต้องมีให้เพียงพอต่อผู้สูงอายุเพราะคนที่ไม่ได้รับก็ยังมีอีกมาก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...อยากให้ อบรม ให้ความรู้เรื่องสิทธิการที่จะได้รับสวัสดิการผู้สูงอายุให้มาก ๆ เช่นการจ่ายเบี้ยยังชีพเพราะบางคนก็ไม่รู้เรื่องเรียนน้อยไม่รู้เรื่องการขึ้นทะเบียนรับสิทธิของตน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ควรมีงบประมาณจากรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ ในแต่ละเดือนของผู้สูงอายุ ต้องการให้มีมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือทางการเงิน ให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงหรือผู้ดูแล ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ยายปลูกผักขายบางช่วงเพราะต้องการเงิน บางวันตา(สามียาย)ก็จักรสานตระกร้าขาย แต่ไม่ค่อยได้ขายหรือนานๆจะได้แต่ละอัน ยายอยากได้เงินผู้สูงอายุเพิ่มเพราะสองตายายไม่อยากเป็นภาระลูกหลาน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...เงินยายไม่พอใช้หรอก บางเดือนก็ให้หลานใช้ด้วย ของใช้ในครัวเรือนทุกอย่างยายก็เป็นคนซื้อ ข้าวปลาอาหารก็แพงนะทุกวันนี้ ยายกินอะไรก็แล้ว บางวันเพื่อนบ้านก็เอามาแบ่งให้กิน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ตาอยากได้เงินค่าเบี้ยยังชีพเพิ่มเพราะแต่ละเดือนที่ได้ 700 น้อยไป ตาว่าน่าจะเพิ่มขึ้นอีก ตาต้องเลี้ยงครอบครัวแต่บางวันตาก็อาศัยกินกับหลวงตา บางวันจะไปรับจ้างก็สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าว่ารัฐบาลน่าจะขึ้นค่าเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุให้เรารู้สึกดีหน่อยนะ ป้ารู้สึกว่าจะต้องใช้จ่ายมีเยอะแยะ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...หน่วยงานต้องมีทรัพยากรให้เพียงพอต่อผู้สูงอายุในลูก ในการจัดแต่กิจกรรม อบรมแต่ละครั้งบางทีก็ไม่เพียงพอ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ยายไม่ค่อยมีความรู้ ก็อยากมีความรู้เรื่องสิทธิการที่จะได้รับสวัสดิการ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับแค่เบี้ยยังชีพทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ค่าขายหารายได้ก็ไม่เพียงพอ

3. ปัญหาพื้นฐานด้านสังคม

“...อยากให้มีการสร้างเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งมีการทำงานร่วมกันของเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ มีการสร้างกลุ่มผู้สูงอายุต่างๆ เพื่อความเข้าถึงได้ของทุกคน อยากให้มีมีการจัดกิจกรรมสำหรับ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลอื่น...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...สังคมส่วนใหญ่ของคนวัยนี้อย่างเรา ก็อยู่บ้านกับลูก ๆ หลานๆ นั่งดูเขาทำกิจวัตรประจำวันไป ก็ทำงานบ้านบ้าง เพราะตัวเองก็เริ่มอ่อนแรง มีการเข้าสมาคมชมรมผู้สูงอายุกับเพื่อน ๆ แต่ไม่ค่อยได้ไปร่วมกิจกรรมเท่าไร...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...มีการจัดงานฌาปนกิจให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติเลี้ยงดู พวกนี้เขาไม่มีลูกหลานมาดูแลต้องตายลำพังแล้วแบบนี้ใครจะมาจัดงานศพให้ละ ตอนนี้มีแต่พวกที่เขาใจช่วยเหลือแล้วได้บุญกันน่าจะมามีโครงการอะไรก็ได้เกี่ยวกับเรื่องนี้ตาจะช่วยด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...อยากให้มีการจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการ มีสถานที่สำหรับผู้สูงอายุ ไว้พบปะพูดคุยกัน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...การพบปะของยายเกิดขึ้นประจำอยู่แล้ว เพราะว่ายายชอบเดินไปเล่นกับเพื่อนบ้านบ่อยๆ แต่ก็อยากให้มีการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุด้วยกันบ้าง อยากให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้สูงอายุที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีกิจกรรมให้ทำได้ทำ ส่วนมากแค่เดินไปเล่นด้วยกันตามบ้านเหมือนกับยายที่เดินไปเล่นกับเพื่อนบ้าน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ตัวยายเองไม่ค่อยได้พบปะกับเพื่อนบ้านสักเท่าไรเพราะยายเคลื่อนไหวลำบากตามความชราของคนแก่แหละ ปัญหาหลักๆของยายก็เลยแหละไปลำบาก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ตาไม่ค่อยชอบการเข้าสังคมเท่าไร ตาชอบอยู่เงียบๆแบบสงบดีกว่า ชีวิตประจำวันตาจะอยู่ที่วัด มีรู้สึกเหงาบ้างบางครั้งราว พออยากเจอคนอื่นตาค่อยเข้าไปในหมู่บ้าน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าอยากจะทำให้มีการจัดงานฌาปนกิจให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติเลี้ยงดู เคยเห็นแล้วน่าสงสารมาก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...มีที่ให้พบปะก็ตะลุยก ศาลากลางบ้านก็ไกลบ้านยาย แต่นานที่ยายจะให้หลานไปส่งเล่น พูดคุยกับเพื่อนๆนะ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...การพบปะของยายเกิดขึ้นประจำอยู่แล้วแหละลูก ไปเจอเพื่อนๆอยู่ศาลากลางบ้านนี้แหละ ใกล้บ้านดี...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ปัญหาพื้นฐานด้านสังคมนั้น อยากให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น ดูแลเรื่องฌาปนกิจศพไร้ญาติ ส่วนมากต้องการให้ อบต ผลักดันให้มีการทำกิจกรรมเพื่อรวมกลุ่ม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้

4. ความต้องการด้านเศรษฐกิจ

“...ด้านเศรษฐกิจรัฐบาลควรขึ้นค่าเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุ ต้องการให้มีการจัดฝึกอาชีพหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการฝึกอาชีพให้กับผู้ดูแล เพื่อเพิ่มรายได้ในครอบครัว...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ต้องมีให้เพียงพอต่อผู้สูงอายุเพราะคนที่ไม่ได้รับก็ยังมีอีกมาก ในการจัดแต่ละครั้ง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...อยากให้ อบต ให้ความรู้เรื่องสิทธิการที่จะได้รับสวัสดิการผู้สูงอายุให้มาก ๆ เช่นการจ่ายเบี้ยยังชีพเพราะบางคนก็ไม่รู้เรื่องเรียนน้อยไม่รู้เรื่องการขึ้นทะเบียนรับสิทธิของตน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ควรมีงบประมาณจากรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ ในแต่ละเดือนของผู้สูงอายุ ต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือทางการเงิน ให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงหรือผู้ดูแล...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ต้องการเงิน ยายอยากได้เงินผู้สูงอายุเพิ่ม ยายจะเอาไปทำอะไรบ้างล่ะถ้าได้เพิ่ม ก็เอามาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดูแลตัวเองไม่ต้องขอลูกหลาน ไม่ต้องเดือดร้อนใคร...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...เบี้ยยังชีพน้อยยายว่าเพิ่มขึ้นให้บ้างก็ได้ ต่อเดือนได้แค่ 600 เองซื้อข้าวของเครื่องใช้ให้ลูกหลานก็หมดแล้ว อยากให้เพิ่มเป็นเดือน 1,000 บาทจะได้ไหม...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...อยากได้เงินค่าเบี้ยยังชีพเพิ่มเพราะแต่ละเดือนที่ได้ 700 น้อยไป ตาวาน่าจะเพิ่มขึ้นอีกสัก 1,000 บาทก็ยังดี ตาต้องหาเลี้ยงครอบครัวเงินรายวันก็ไม่พอเลี้ยงปากท้อง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าก็มีปัญหาเล็กน้อยเพราะค่าใช้จ่ายทุกวันนี่ก็เพิ่มขึ้นเรื่อย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ยายก็อยากได้เงินแหละลูก ยายอยากได้เงินผู้สูงอายุเพิ่ม จะได้ไม่ต้องเดือดร้อนใคร...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...รัฐบาลก็แค่นี้แหละลูก(ฮา)...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจคือการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงความต้องการด้านเศรษฐกิจ ผู้ดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอยากให้มีการจัดฝึกอาชีพหรือประสาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการฝึกอบรมให้กับผู้ดูแลเพื่อเพิ่มรายได้ในครอบครัว และอยากให้มีการจัดตั้ง กองทุนสำหรับช่วยเหลือทางด้านการเงินให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงหรือผู้ดูแลเงินประจำของรัฐ

5. ความต้องการด้านสังคม

“...อยากให้มีการสร้างเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งมีการทำงานร่วมกันของ เครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ มีการสร้างกลุ่มผู้สูงอายุต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อความเข้าถึงได้ของทุกคน อยากให้มีการจัดกิจกรรมสำหรับ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลอื่น...” ผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 1

“...สังคมส่วนใหญ่ของคนวัยนี้อย่างเรา ก็อยู่บ้านกับลูก ๆ หลานๆ นั่งดูเขาทำกิจวัตร ประจำวันไป ก็ทำงานบ้านบ้าง เพราะตัวเองก็เริ่มอ่อนแรง มีการเข้าสมาคมชมรมผู้สูงอายุกับเพื่อน ๆ แต่ไม่ค่อยได้ไปร่วมกิจกรรมเท่าไร...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...มีการจัดงานฌาปนกิจให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติเลี้ยงดู พวกนี้เขาไม่มีลูกหลานมาดูแลต้อง ตายลำพังแล้วแบบนี้ใครจะมาจัดงานศพให้ละ ตอนนี้มีแต่พวกที่เขาใจช่วยเหลือแล้วได้บุญ กันน่าจะจะมีโครงการอะไรก็ได้เกี่ยวกับเรื่องนี้จะช่วยด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...อยากให้มีการจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการ มีสถานที่สำหรับผู้สูงอายุ ไว้พบปะพูดคุยกัน...” ผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ยายอยากให้มีศูนย์กลางในการส่งเสริมผู้สูงอายุช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกัน อยากให้ ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ออกกำลังกายก็ได้ ผู้สูงอายุก็ต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีกิจกรรมให้ได้ ทำ ส่วนมากแค่เดินไปเล่นด้วยกันตามบ้าน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายไม่ค่อยได้พบปะกับเพื่อนบ้านหรือผู้สูงอายุด้วยกัน อยากให้จัดตั้งสถานที่กลางในการ ส่งผักที่ปลูกมาวางขาย ยายไม่ค่อยมีญาติเลี้ยงดู นานๆที่เขาแวะมาเยี่ยม ยายอยากพบปะผู้คน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ชีวิตประจำวันตาส่วนมากจะอยู่ที่วัด อยากให้ตั้งที่รวมพลหรือพบปะกันของผู้สูงใน หมู่บ้านหรือในตำบลก็ได้ ผู้สูงอายุบางคนจะได้ไม่เหงา...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าอยากให้มีการจัดกิจกรรมสำหรับ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลอื่น ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ยายอยากให้มีสมาคมชมรมผู้สูงอายุเพื่อที่ยายกับเพื่อน ๆ จะได้ไปร่วมกิจกรรม...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ยายอยากให้มีกิจกรรมต่างๆจะได้พบปะผู้คนบ่อยๆ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การ สนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสังคม คือ อยากให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น ดูแล เรื่องฌาปนกิจศพไร้ญาติ ส่วนมากต้องการให้ อบอุ่น ผลักดันให้มีการทำกิจกรรมเพื่อรวมกลุ่ม และการ มีศูนย์กลางในการส่งเสริมช่วยเหลือผู้สูงอายุ ให้คำปรึกษา ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทั้งที่ประชุม รวมพล หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ

6. ความต้องการด้านสุขภาพ

“...ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใส่ใจกับการดูแลสุขภาพไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารโภชนาการและเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยที่สำคัญไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ควรมีการรักษาพยาบาลฟรีแก่ผู้สูงอายุ ควรมีการแนะนำเรื่องสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ควรมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี. บางที่เราไม่สบายมาก ลูกหลานไม่อยู่ มันก็ลำบากที่จะออกไปหาหมอ บางทีก็อยากให้หมอแวะมาเยี่ยมเรา...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...อยากให้มีแพทย์มาประจำอยู่ที่ รพ.สต. เลย ต้องการให้มีการจัดทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือทีมอาสาสมัคร สาธารณสุข เข้ามาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ รวมถึงเข้ามาดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...จากการรักษาพยาบาลยายชอบเจ็บป่วยบ่อยๆ ทำให้รักษาฟรีทุกอย่างเลยได้ไหม ไม่ต้องเสียอะไร ต้องให้ตาพาไปหาหมออีก ยายไม่อยากเป็นภาระของตา ตาก็สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ยายต้องการเรื่องการรักษาสุขภาพฟรีให้กับผู้สูงอายุและออกมาตรวจถึงบ้าน ลูกหลานยาวนานๆที่เขาจะเข้ามาสอดส่องดูแล ลำพังยายไปเองไม่ไหว...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...การรักษาพยาบาลฟรีตลอดชีพแบบที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรเลย รักษา也不需要เสียอะไรเลย ตาวามันจะดีมากเลย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ความต้องการก็อยากให้ อบต. จัดโครงการเพิ่มมากขึ้นให้ผู้สูงอายุแบบเรา ๆ ไปมีบทบาทกับชุมชน กับเพื่อนๆรุ่นราวคราวเดียวกัน เพื่อลดภาระของลูกหลาน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป่าสุขภาพก็ไม่ค่อยแข็งแรง ก็อยากตรวจสุขภาพเป็นประจำ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...รักษาแบบไม่ต้องเสียอะไรเลย ยายว่าดีมากเลยนะ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ยายเจ็บป่วยบ่อยแต่ก็ไม่หนักหนา พอกินยาก็ทุเรลง บางช่วยก็มีหมอเข้ามาเยี่ยมบ้างก็ดีนะลูก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ความต้องการด้านการจัดบริการสาธารณสุขผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอยากให้มีการจัดทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ ทีมอาสาสมัครสาธารณสุข เข้ามาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ รวมถึงเข้ามาดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ และตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงที่มีความยากลำบากในการไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ

7. ความต้องการด้านนันทนาการ

“...จริงแล้วในชุมชนก็มีการเข้ามาทำกิจกรรมอยู่เรื่อย ๆ แต่มาๆ หายๆ บ้าง ป้าอยากให้มีการจัดชมรม กิจกรรมต่างๆ ยาวๆ มีการจัดตั้งสมาคม มีจัดกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านเลยก็ได้...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...มีคนเข้ามาจัดกิจกรรมจากชมรมต่างๆ ในพื้นที่เองก็มีแต่ยังไม่ต่อเนื่องมากพอ เลยอยากให้มีกิจกรรมใหม่ๆ เข้ามาบ่อยๆ เป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ของเราด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...โครงการต่างๆตาก็เข้าร่วมนะ เพราะบางทีอยากทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ แก่เบื้อ แก่หงาไป ก็อยากให้มีเพิ่มเติมเรื่องการจัดสถานที่ บางทีอาจจะเป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ไปออกกำลังกาย ให้มีสมาธิไปร่วมกัน ดูแลกันตอนแก่ๆ ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...มีกิจกรรมบ้างก็ดีนะ จะได้พบปะกับเพื่อนๆผู้สูงอายุด้วยกัน จะได้พูดคุย ชวนกันออกกำลังกาย ขยับร่างกาย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...อยากให้มีจัดตั้งศูนย์กลางในการส่งเสริมผู้สูงอายุ ช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกันยายอยากให้ผู้สูงอายุมารวมตัวกัน พบปะกัน พูดคุยกัน ออกกำลังกายก็ได้ มีการจัดพื้นที่สักหน่อยก็จะได้ออกมายืดเส้นยืดสายกันในช่วงเวลาว่างหรือช่วงเย็นๆ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายอยากให้หน่วยงานของรัฐจัดบริการกิจกรรมต่าง ๆ โดยตรงไม่ต้องรอขอจากทางอื่น มาจัดมันทำให้เสียเวลา อย่างเช่น การจัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุการออกกำลังกาย ยายอยากเดินอาราบิก ยายอยากเคลื่อนไหวร่างกาย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...มีการจัดรวมกลุ่มของผู้สูงอายุด้วยกันก็ยังมีแบบออกกำลังกายด้วยกัน จัดที่วัดของแต่ละหมู่บ้านก็น่าลานวัดใหญ่ดี เวียนกันไปวันละหมู่ๆ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...มีการจัดพื้นที่สักหน่อยก็จะได้ออกมายืดเส้นยืดสายกันในช่วงเสร็จจากงานที่บ้าน พอได้ออกกำลังกาย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...หน่วยงานเขาก็จัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุการออกกำลังกายอยู่บ่อยๆนะ แต่ไกลจากบ้านไปหน่อย ยายอยากเดินอาราบิกบ้างบางครั้ง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ยายชอบพบปะ ชอบสนุกลาน ได้เดิน ได้ออกกำลังกายก็โอเคเลย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านนันทนาการ คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานในชมรมในชุมชน ของผู้สูงอายุและจัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ทางด้านการจัดตั้งเครือข่ายใน ชุมชนเพื่อให้มีการลดราคาค่าโดยสาร และยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนหย่อนใจในฤดูเทศกาลต่าง ๆ และให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุจะได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์และได้อยู่กับธรรมชาติมากขึ้น และส่งเสริมสนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายพักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับ ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำ กิจกรรมทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย และสุดท้ายต้องการให้มี

การจัดทัศนศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกนอกสถานที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์และกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง

8. ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม

“...ป้าว่าน่าจะต้องมีชุมชนสะอาด ปลอดภัย จะได้ไม่ต้องกังวลเวลาลูกหลานไม่อยู่บ้าน มีเจ้าหน้าที่คอยกวาดซัณดูแล แบบเรามองไปทางไหนก็อุ่นใจ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...พื้นที่สาธารณะน่าจะต้องการเอื้อความสะดวกให้คนแก่แบบเรามากขึ้น มีห้องน้ำสาธารณะที่เข้าได้และปลอดภัยถ้าเราไปคนเดียว มีถนนหนทางที่คนแก่ไม่ต้องได้รับอันตรายจากการขับขี่ประมาทนี้...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...ก็หลักๆน่าจะเรื่องความปลอดภัย สมัยนี้อันตราย อยากให้ อบต. มีมาตรการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่บ้านคนเดียวเวลากลางวันทั้งกลางวันกลางคืนด้วย ถ้ามันอุ่นใจปลอดภัยเราก็สบายใจ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ยายอยากได้สวนสุขภาพให้พวกคนแก่ได้ออกกำลังกาย ได้เดินเล่น ตามที่มีก็ไม่มีใครดูแลทำความสะอาด เอาแบบสวนสะอาด สวยๆ มองไปก็สบายตา ยายจะได้ชวนหลานไปเดินไปวิ่งเล่นอยู่ตรงนั้น ตอนนี้อยู่สถานที่ทาง อบต. กำลังก่อสร้าง น่าจะไม่สะดวกในการเดินเล่นเท่าไร ทั้ง อบต. ก็ไกลนิดนึง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...มีสวนสาธารณะใกล้บ้านก็ดีนะจะได้เดินออกไปเล่นบ้าง ไปไกลบ้านก็อันตราย จะไปที่ไกลๆยายก็กลัว...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายอยากให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีน่าอยู่ด้วย อยากให้มีถนน มีสวนสุขภาพสวยๆ ร่มรื่นสามารถออกกำลังกายได้ พักผ่อนได้ เพราะยายไม่ค่อยได้ออกจากบ้านเท่าไร...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ตาอยากได้สวนสุขภาพดี ๆ สักทีในชุมชนหรือทำที่วัดก็ได้หลงตาแก่ใจดี แกจะได้ออกมาเดินเล่นด้วยได้...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าอยากให้มีสภาพแวดล้อมดี ๆ มีเพื่อนบ้านที่ดี...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ยายอยากให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีน่าอยู่รอบหมู่บ้าน รอบตัวบ้าน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...อยากให้มีการรักษาความปลอดภัย อยากให้มีสวนสุขภาพดี ๆ สักทีในชุมชน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ต้องการให้มีการจัดการด้านความปลอดภัย ให้แก่ผู้สูงอายุให้เสริมสัญญาณการแจ้งเตือนแต่ละบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อถ้าเกิดเรื่องหรือเกิดเหตุในบ้านผู้สูงอายุจะได้มีหน่วยงาน รักษาความปลอดภัยไปช่วยด้วยความเร่งด่วนและอีกทั้งให้มีการจัดตั้งหน่วยงาน ภาคีรัฐและเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรั้วถูกรถทางวรรณกรรมถูก แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการถูกทอดทิ้งและอย่าให้มีการจัดตั้งอำนวยความสะดวก ในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ

9. ความต้องการด้านรายได้

“...รายได้สำคัญนะ บางคนแทบไม่มีจะกิน อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ตรวจสอบดูแลให้ทั่วถึง คนไม่มีรายได้ก็เข้ามาดูแลสร้างอาชีพให้เขาให้มันมีรายได้ เพื่อเลี้ยงตัวเองบ้าง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ตนเองก็มีรายได้ประจำนะ แต่มันก็อยากได้เพิ่ม คิดว่าถ้ามีการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน จะทำให้คนสูงอายุมีกำลังใจในการใช้ชีวิตมากขึ้น มีการสนับสนุนให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุได้ฝึกอาชีพตามความต้องการเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต..” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...เราได้รายได้เล็กน้อยเพิ่มมา จากผู้สูงอายุนะ แต่มันไม่ได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตหรอก ข้าวของก็แพง อยากให้มีการประกันรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุ เช่น จัดตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงในชุมชน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ถ้ามีการฝึกอาชีพจะดีมากเลยจะได้มีรายได้เสริมจากการปลูกผักขาย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ยายอยากฝึกทำอาชีพเสริม อยากฝึกงานฝีมือ ถ้านั้นร่อยนี่ก็ดีนะทำให้ผู้สูงอายุไม่ว่างงานแล้วยังมีรายได้เสริม เพิ่มจากเบี้ยยังชีพ อบต.จัดมีคนมาสอนยายก็ไปแต่ยายทำไม่สวย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายคิดว่าถ้าทำจะสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้มากๆ เพราะตอนนี้ยายเบื่อก็คงต้องมานั่งเฉย อยากได้อาชีพเสริม...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...อาจจะให้ทาง อบต.ทำเป็นอาชีพจริงๆ อาจจะมีการขายของตามข้างทาง ที่มีคนมาปั่นจักรยาน ตอนเช้า หรือขายตามตลาด ตามหมู่บ้านก็ได้ ตอนนี้อย่างไม่มีใครเริ่มทำ อันนี้คิดว่าถ้าทำจะสร้างอาชีพและรายได้ให้กับพวกตาดูๆยายๆได้มากอยู่...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป้าอยากฝึกทำอาชีพเสริม เย็บปักถักร้อยก็ดีนะทำให้คนแก่อย่างป้าพอมีอะไรทำนอกจากงานบ้าน จะได้ไม่ว่างงานแล้วยังมีรายได้เสริม ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...เอาจริงๆปลูกผักกินก็พอลดรายจ่าย พอได้ผลผลิตเยอะๆก็แบ่งขาย 5 บาท 10 บาท แต่ถ้ามีกองทุนหรือเงินสนับสนุนก็น่าจะดี...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...อยากมีอาชีพทำหารรายได้หรือมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ใจฝีมือนำมาทำแล้วไปขายก็น่าจะดี จะได้มีอะไรทำแล้วก็มีรายได้ให้ผู้สูงอายุด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านรายได้ คือ ความต้องการให้มีรายได้เพิ่ม พออยู่พอกิน ไม่ขัดสน อยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ มีการประกันรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุ เช่น จัดตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างและส่งเสริมการผลิตอาหารมีอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ

10. ความต้องการด้านที่พักอาศัย

“...มองว่าน่าจะต้องมีบ้านพักคนชรา คือมีเพื่อนที่เขาไม่มีลูกไม่มีครอบครัว และเวลาเจ็บป่วยมานอนลำบาก ไม่มีใครคอยดูแลจริงๆ ถ้ามีนะจะดีมากเลย อนาคตนะ ถ้าลูกๆป้าทิ้งไปทำงานไกลๆ ป้าก็ยังอยู่ในชุมชนของตัวเองได้...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...เรื่องค่าใช้จ่าย ค่าน้ำ ค่าไฟ ถ้าบ้านไหนคนชราเขาอยู่คนเดียวน่าจะมีการดูแลเขาหน่อย เข้ามาดูแลบ่อยๆ บางทีคนแก่อาจจะต้องการความช่วยเหลือ อยากให้มีสถานที่ร้องเรียนใกล้ๆด้วย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...คิดว่าที่อยู่อาศัยสำคัญนะสำหรับคนสูงอายุ น่าจะต้องมีที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่ง ถูกสุขลักษณะ มีการให้ความช่วยเหลือเรื่องที่อยู่ เรื่องเงินค่าครองชีพบ้าง น่าจะอยู่ได้สบายใจขึ้น...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ต้องการให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีคนดูแล มีที่อยู่อาศัยให้พวกเขาได้อยู่กันอย่างเป็นที่พวกเขา น่าสงสารโดนทิ้งแล้วยังไม่มีลูกหลานอยู่ดูแลอีก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ที่อยู่อาศัยยายโอเคแล้ว ลูกหลานเขาทำไว้ให้อยู่ แต่คนไม่มีเค้าก็อยู่เท่าที่เขามี ไม่ค่อยถูกสุขลักษณะเท่าไร อยากให้รัฐช่วยดูแลเค้าหน่อย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ยายไม่มีคนดูแล ลูกหลานเขาไม่ค่อยใส่ใจ แวะมาดูบ้างบางวัน น่าจะมีที่พักอาศัยให้กับผู้สูงอายุแบบยาย วันๆยายอยู่คนเดียว แต่ดีที่มีเพื่อนบ้านแวะมาถามข่าวบ้าง...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...สำหรับตาไม่ค่อยมีปัญหาเพราะตานอนวัดเป็นประจำ แต่ผู้สูงอายุคนอื่นๆที่ไม่มีที่อยู่ น่าสงสาร อยากให้จัดสถานที่ให้ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติไม่มีที่อยู่อาศัย...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ป่าโชคดีที่มีบ้านที่มั่นคงแล้ว เพื่อนบ้านก็คอยมาหาอยู่ทุกวัน...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ที่พักอาศัย เพื่อนบ้าน สภาพแวดล้อมก็โอเคแล้วแหละ แค่นี้ก็ดีมาก...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ลูกหลานก็แยกครัวไปอยู่กับครอบครัวกันหมดแล้ว ทุกๆเย็นเค้าก็แวะมาส่งข้าว แต่ก็มีเหงาบ้างธรรมดาแหละ...” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล เพราะผู้สูงอายุบางคนที่ไม่มีคนดูแลกลุ่มนี้น่าเป็นห่วง เหมือนเป็นผู้ที่ถูกทอดทิ้ง พี่น้องลูกหลานมาคอยดูแลเลี้ยงดู แต่ก็แค่ในช่วงเวลาสั้นๆ ลูกหลานไม่ได้เข้ามาดูแลเป็นประจำ

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีรูปแบบของการ รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 188 คนส่วนมากอายุ 60-69 ปี สถานภาพ โสด รายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 132 คน ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน

2. ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมปัญหา พบว่าด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัญหาการมองเห็นของท่านมีผลกระทบต่อการใช้งานสวัสดิการสังคม เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ปัญหาความทรงจำของท่านมีผลกระทบต่อการใช้งานสวัสดิการสังคม ปัญหาการได้ยินของท่านมีผลกระทบต่อการใช้งานสวัสดิการสังคม และสุขภาพร่างกายของท่านมีผลต่อการเดินทางมารับบริการ

ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับกลัวการเกิดอาการของโรคประจำตัว เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธ มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธง่าย เอาแต่ใจ ขี้ระแวง มี และ มีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว

ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ มี และไม่ยอมประกอบอาชีพ รองลงมา ได้แก่ มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ประสบปัญหาด้านการเงินในการเดินทางมาขอรับบริการ

ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับมีปัญหาในการเข้าถึงบริการสังคมในพื้นที่ของท่านหรือไม่ เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ รู้สึกว่าท่านเป็นภาระลูกหลาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้น้อยลงเนื่องจากสภาพร่างกายไม่แข็งแรง และไม่ยอมไปพบปะผู้คน

3. ความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับโครงการฝึกอบรมหรือการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงาน เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนหรือการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ และการสนับสนุนด้านการเงิน (เช่น เบี้ยยังชีพหรือเงินช่วยเหลือ)

ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการให้ความรู้หรือการอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุแก่สมาชิกในครอบครัว เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ มีการสร้างพื้นที่หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนรุ่นใหม่ เข้าร่วมกิจกรรมหรือกลุ่มสังคมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น การออกกำลังกาย) ในชุมชน เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี มีการจัดหาอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับมีพื้นที่หรือสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชน เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ มีการจัดเวิร์กช็อป (Workshop) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำเส้นทางเดินเท้าหรือทางจักรยานในชุมชน มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะในชุมชน

ด้านรายได้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ มีการให้คำปรึกษาด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุ มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดบริการบ้านฉุกเฉิน ในกรณีที่มีปัญหาไม่มีที่อยู่ เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราอย่างทั่วถึง บริการการซ่อมบ้านแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนด้านเพศมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ ผู้สูงอายุที่มีอายุ รายได้และสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันจะไม่มีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5. ปัจจัยพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ (Sig. = 0.003) ส่งผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยค่า $R^2 \text{ adj} = 0.321$ แสดงให้เห็นว่า ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อความต้องการของผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 32.1

6. ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอนอนสรง จังหวัดหนองบัวลำภู

6.1 ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แต่สามารถทำความเข้าใจ ป้องกัน และดูแลได้ การเรียนรู้ถึงปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ในผู้สูงอายุรวมถึงวิธีป้องกันและดูแล จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อีกยาวนานด้วยสุขภาพที่ดี และมีชีวิตชีวา ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ความต้องการด้านการจัดบริการสาธารณสุขของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอยากให้มีการจัดทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ ทีมอาสาสมัครสาธารณสุข เข้ามาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ รวมถึงเข้ามาดูแลเรื่องสภาพความเป็นอยู่ และตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงที่มีความยากลำบากในการไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ

6.2 ด้านเศรษฐกิจคือการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เช่น การจ่ายเงินเบี้ยผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จาก ความต้องการด้าน เศรษฐกิจ ผู้ดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอยากให้มีการจัดฝึกอาชีพหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการฝึกอาชีพให้กับผู้ดูแล เพื่อเพิ่มรายได้ในครอบครัว และอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับ ช่วยเหลือทางการเงินให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงหรือผู้ดูแลเงินประจำของรัฐมีการเพิ่ม ฌูงยงชีพให้กับผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นมีฐานะยากจนได้มีฌูงยงชีพใช้

6.3 ด้านสังคม คือ อยากให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมเช่น ดูแลเรื่องฌาปนกิจศพไร้ญาติ ส่วนมากต้องการให้ อบรม ผลักดันให้มีการทำกิจกรรมเพื่อรวมกลุ่ม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้

6.4 ด้านนันทนาการ คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานในชมรมในชุมชน ของผู้สูงอายุและจัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ทางด้านการจัดตั้งเครือข่ายใน ชุมชนเพื่อให้มีการลดราคาค่าโดยสาร และยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุได้พักผ่อนหย่อนใจในฤดูเทศกาลต่าง ๆ และให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุจะได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์และได้อยู่กับธรรมชาติมากขึ้น และส่งเสริมสนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายพักผ่อนที่ เหมาะสมปลอดภัยสำหรับ ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำ กิจกรรมทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย และสุดท้ายต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออก ทัศนศึกษา นอกสถานที่ หรือต่างจังหวัด เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์และกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง

6.5 ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ต้องการให้มีการจัดการด้านความปลอดภัย ให้แก่ผู้สูงอายุ ให้เสริมสัญญาฌาปนการแจ้งเตือนแต่ละบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อถ้าเกิดเรื่องหรือเกิดเหตุในบ้าน ผู้สูงอายุจะได้มีหน่วยงาน รักษาความปลอดภัยไปช่วยด้วยความเร่งด่วนและอีกทั้งให้มีการจัดตั้งหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรั้วถูทางวรรณกรรม

ถูก แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการถูกทอดทิ้งและอย่าให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ

6.6 ด้านรายได้ คือ ความต้องการให้มีรายได้เพิ่ม พออยู่พอกิน ไม่ขาดสน อยากรให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ มีการประกันรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุ เช่น จัดตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างและส่งเสริมการมีอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ

6.7 ด้านที่พักอาศัย คือ ต้องการด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ การต้องการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีที่พักสำรองที่จะเกิดเมื่อลูกหลานทิ้งหรือไม่มีความดูแล ในมือของลูกหลาน และต้องการให้ภาครัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มี สวัสดิการมากขึ้นเพื่อให้ได้ยุ่งชีพและสวัสดิการอื่นๆ เพื่อให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้สูงอายุและต้องการให้ รัฐบาลช่วยในด้านสถานที่สงเคราะห์คนชราเพื่อให้คนชราที่มีที่อยู่อาศัยในยามลำบากและมีความต้องการจากโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุมีเงินใช้มากขึ้นและต้องการให้ได้รับการปรับปรุง สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย โดยให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ช่วยเหลือและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีรูปแบบของการ อภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการในสวัสดิการ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกัน มีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับไม่แตกต่างกัน อาจกล่าว ได้ว่าความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุไม่ว่าจะเพศใดก็ยังมีความต้องการ จึงทำให้เกิดความต้องการสวัสดิการสังคมเมื่อจำแนกเพศจึงมีความไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ วิสุทธินิ ธาณิรัตน์ และ วรางคณา ต้นทสันติสกุล (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบการดำเนิน ชีวิตและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมี ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้แตกต่างกับ การศึกษาของ วีรยุทธ คำแก้ว และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2564) ที่ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า เพศที่ต่างกันมีความต้องการสวัสดิการ สังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา ผรณเกียรติ และคณะ (2565) ที่ศึกษาความต้องการสวัสดิการด้านสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง อำเภอ เมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อายุ ที่ต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีอายุส่วนใหญ่อาจจะมีการใช้ชีวิตและปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน จึงอาจทำให้มีความต้องการสวัสดิการสังคม

ต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานดา ผรณเกียรติ และคณะ (2565) ที่ศึกษาความ ต้องการสวัสดิการด้านสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีความต้องการสวัสดิการไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ผลการศึกษาครั้งนี้แตกต่างกับการศึกษาของ วีรยุทธ คำแก้ว และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2564) ที่ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า อายุที่ ต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และ วรางคณา ตันทสันตีสกุล (2565) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต และความ ต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุที่ต่างกันมีความต้องการ สวัสดิการของผู้สูงอายุในจังหวัดตรังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้ ที่ต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน รายได้มีความเกี่ยวเนื่องกับการเข้าถึงบริการต่างๆ ซึ่งผล การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา ผรณเกียรติ และ คณะ (2565) ศึกษาความ ต้องการสวัสดิการด้านสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่ารายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ต่างกันมีความ ต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน และผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และ วรางคณา ตันทสันตีสกุล (2565) ที่ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตและความ ต้องการสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกันมีความต้องการ สวัสดิการของผู้สูงอายุไม่ แตกต่างกันแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาครั้งนี้ต่างจากผลการศึกษาของ วีรยุทธ คำแก้ว และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2564) ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเขตสัม พันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ แตกต่างกัน

สมาชิกในครอบครัว มีผลต่อความต้องการในสวัสดิการที่ได้รับ แตกต่างกัน เนื่องจากการมี ผู้ดูแลมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มไม่มีผู้ดูแลอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ดูแลส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว จึงส่งผลให้มีความ ต้องการสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีผู้ดูแล ทั้งนี้อาจเนื่องจากการมีข้อจำกัดของ บุคคลในครอบครัวที่จะเข้ามา มีบทบาทในการดูแลความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้อย่างมี ประสิทธิภาพแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงพอจึงส่งผลต่อ ความต้องการสวัสดิการสังคม วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และ วรางคณา ตันทสันตีสกุล (2565)

ด้านการจัดบริการสาธารณสุขผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอยากให้มีการจัดทีมเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขหรือ ทีมอาสาสมัครสาธารณสุข เข้ามาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ รวมถึงเข้ามาดูแลเรื่องสภาพ ความเป็นอยู่ และตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงที่มีความยากลำบากในการไปพบ แพทย์อย่างสม่ำเสมอ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แต่สามารถทำ ความเข้าใจ ป้องกัน และดูแลได้ การเรียนรู้ถึงปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ในผู้สูงอายุรวมถึงวิธี

ป้องกันและดูแล จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อีกยาวนานด้วยสุขภาพที่ดี และมีชีวิตชีวา แสดงว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ให้ความสำคัญต่ออาการเจ็บป่วยของตนเอง ต้องการมีชีวิตที่ยาวนาน มีการเรียนรู้ ทาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ สอดคล้องกับ สมปอง สุวรรณภุมมา (2564) ได้ศึกษา งานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ต้องการอธิบายถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในสังคมไทยเพื่อให้มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุนับว่าเป็นนโยบายในระดับชาติที่เล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น การจัดสวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุของภาครัฐนั้นจึงมีหลากหลายรูปแบบซึ่งผู้เขียนได้เห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับด้านสุขภาพอนามัย คือการที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลทางด้านสุขภาพกาย คือ ได้รับอาหารให้ครบตามหลักโภชนาการการ ออกกำลังกายและการได้รับการดูแลทางด้านจิตใจคือการได้อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการเอาใจใส่ จากลูกหลานมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลาย และสอดคล้องกับ ศุภิสรา จงสงวน (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: ตำบลบางขันแตกอำเภอเมืองสมุทรสงครามจังหวัดสมุทรสงครามมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางขันแตกอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่บางขันแตกอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนผู้มีส่วนในการจัดสวัสดิการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน คือด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีการ จัดบริการตรวจสุขภาพที่บ้านบริการให้ความรู้แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้สูงอายุและผู้ ที่ดูแลผู้สูงอายุประสานส่งต่อผู้สูงอายุเพื่อเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล

ด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับแค่เบี้ยยังชีพ ทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ค่าอาหารรายได้อีกไม่เพียงพอ แสดงว่าปัจจัยพื้นฐานในการใช้ชีวิตคือการมีรายได้ ก็ยังไม่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้จึงควรจัดให้มีการเพิ่มรายได้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และปัญหาพื้นฐานด้านสังคมนั้น อยากให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น ดูแลเรื่องฉาปนกิจศพไร้ญาติ ส่วนมากต้องการให้ อบต ผลักดันให้มีการทำกิจกรรมเพื่อรวมกลุ่ม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิช์เนมิน แดงน้อยธรรม (2561) ศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยมุ่งเน้นศึกษาระดับการรับรู้และความคาดหวังของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า การรับรู้จริงในทุกมิติผู้วิจัยเสนอแนะให้เทศบาลเมืองพนัสนิคมเพิ่มความคุ้มครองและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการจัดอาสาสมัครในชุมชน

ด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ ในด้านนันทนาการ คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานในชมรมในชุมชน ของผู้สูงอายุ

และจัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ทางด้านการจัดตั้งเครือข่ายใน ชุมชน เพื่อให้มีการลดราคาค่าโดยสาร และยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนหย่อนใจในฤดูเทศกาลต่าง ๆ และให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุจะได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์และได้อยู่กับธรรมชาติมากขึ้น และส่งเสริมสนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายพักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำ กิจกรรมทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย และสุดท้ายต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาให้ผู้สูงอายุได้ออกนอกสถานที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์และกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยจุฑามาศ แสงสุข (2564) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านนันทนาการควรมีการจัดตั้งชมรมกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับ ชีรพัฒน์ ดีแก้ว (2551) ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลบุญเรือง อำเภอ เชียงของ จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุแนวทางการพัฒนาสวัสดิการด้านนันทนาการคือ ควรสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุและผู้สูงอายุจะได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่นโครงการกีฬาผู้สูงอายุและการจัดทัศนศึกษาท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ต้องการให้มีการจัดการด้านความปลอดภัย ให้แก่ผู้สูงอายุให้เสริมสัญญาณการแจ้งเตือนแต่ละบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อถ้าเกิดเรื่องหรือเกิดเหตุในบ้าน ผู้สูงอายุจะได้มีหน่วยงาน รักษาความปลอดภัยไปช่วยด้วยความเร่งด่วนและอีกทั้งให้มีการจัดตั้งหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทำร้ายถูกทางวรรณกรรมถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการถูกทอดทิ้งและอย่าให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกัญจน์ สามารถ (2553) เรื่องการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลตาซัด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสวัสดิการผู้สูงอายุคือการส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มการจัดตั้งชมรมสโมสรของผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาสวัสดิการด้านสิ่งแวดล้อมคือจัดให้มีพื้นที่สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของผู้สูงอายุ

ด้านรายได้ ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านรายได้ คือ ความต้องการให้มีรายได้เพิ่ม พออยู่พอกิน ไม่ขัดสน อยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ มีการประกันรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุ เช่น จัดตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างและส่งเสริมกหารมีอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยจรรยา พานนนท์ (2555) การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เทศบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณ

เพิ่มเติมหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อเพิ่มเบี้ยยังชีพ และการจัดฝึกอบรบอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ

ด้านที่พักอาศัย ผู้สูงอายุต้องการให้มีแนวทางในการพัฒนาให้การสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล ส่วนมากแล้วต้องการที่พักที่มั่นคงและแข็งแรง มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีบ้านพักคนชรารองรับสำหรับผู้ที่ไม่มียาส่วนตัว มีที่พักที่สะอาดปราศจากโรค อันจะทำให้สุขภาพแข็งแรง สอดคล้องกับงานวิจัยจรรยา พานนันท (2555) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีสภาพชำรุดที่อยู่อาศัยไม่มีความมั่นคงแข็งแรง จัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเขาไปให้คำแนะนำด้านสุขอนามัยของที่พักอาศัยให้แก่บ้านเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่และการจัดหาที่พักให้กับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักอาศัยให้ทั่วถึง

5.3 ข้อเสนอแนะ

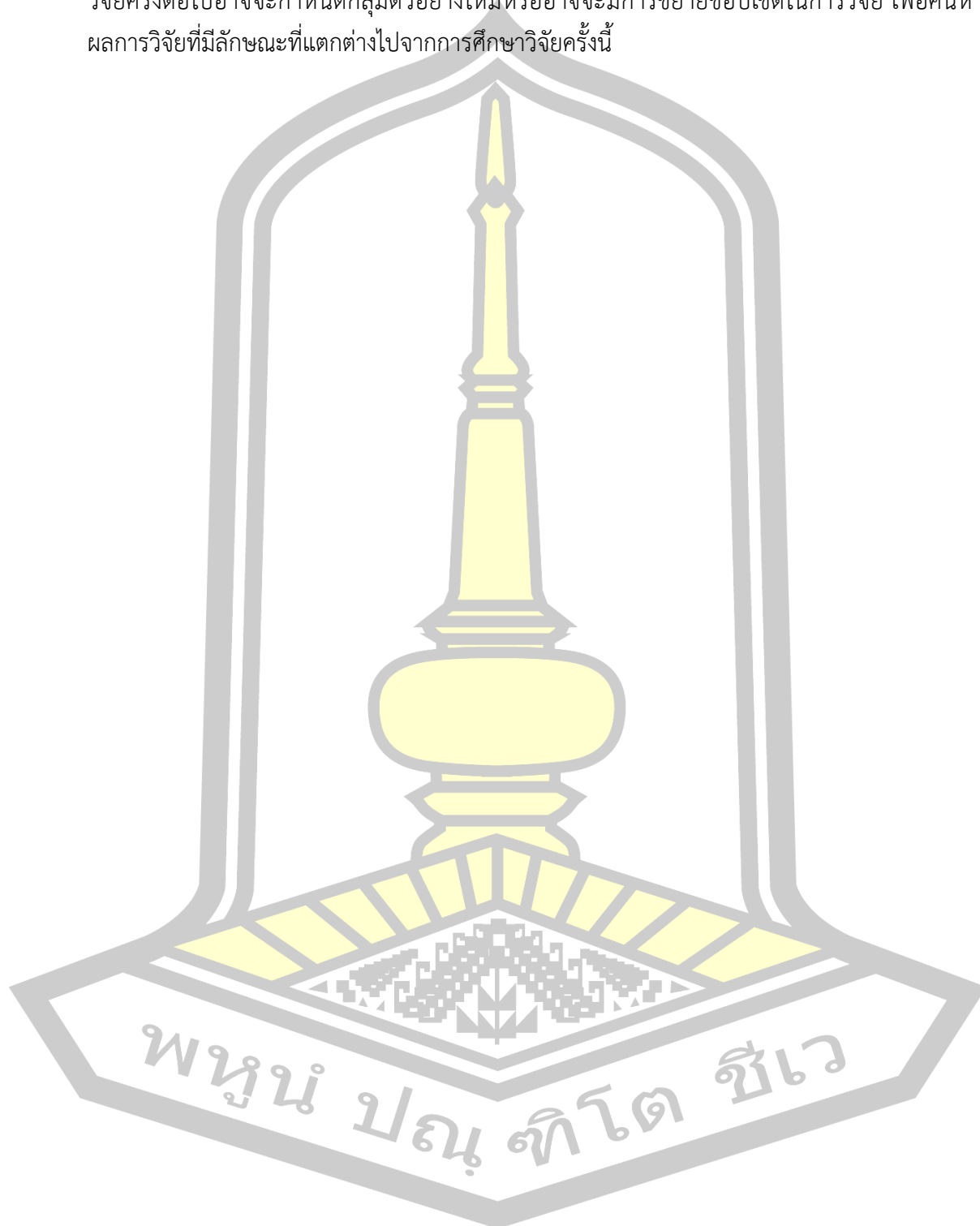
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ในการให้บริการด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรสอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน
2. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางสังคมในชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ และที่เป็นทางการในรูปแบบชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ศูนย์บริการเพื่อผู้สูงอายุ เป็นต้น
3. ควรส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ช่วยเหลือครอบครัวที่มีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงและสวัสดิการด้านสุขภาพ โดยมีการส่งเสริมให้มีจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยโดยลำพัง และจัดอบรมให้ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและถูกวิธี
4. ควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุครอบคลุมทั่วถึงทุกด้าน
5. องค์กรบริหารท้องถิ่นควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาศักยภาพ เพิ่มทักษะ เพื่อนำมาปฏิบัติงานด้านสวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

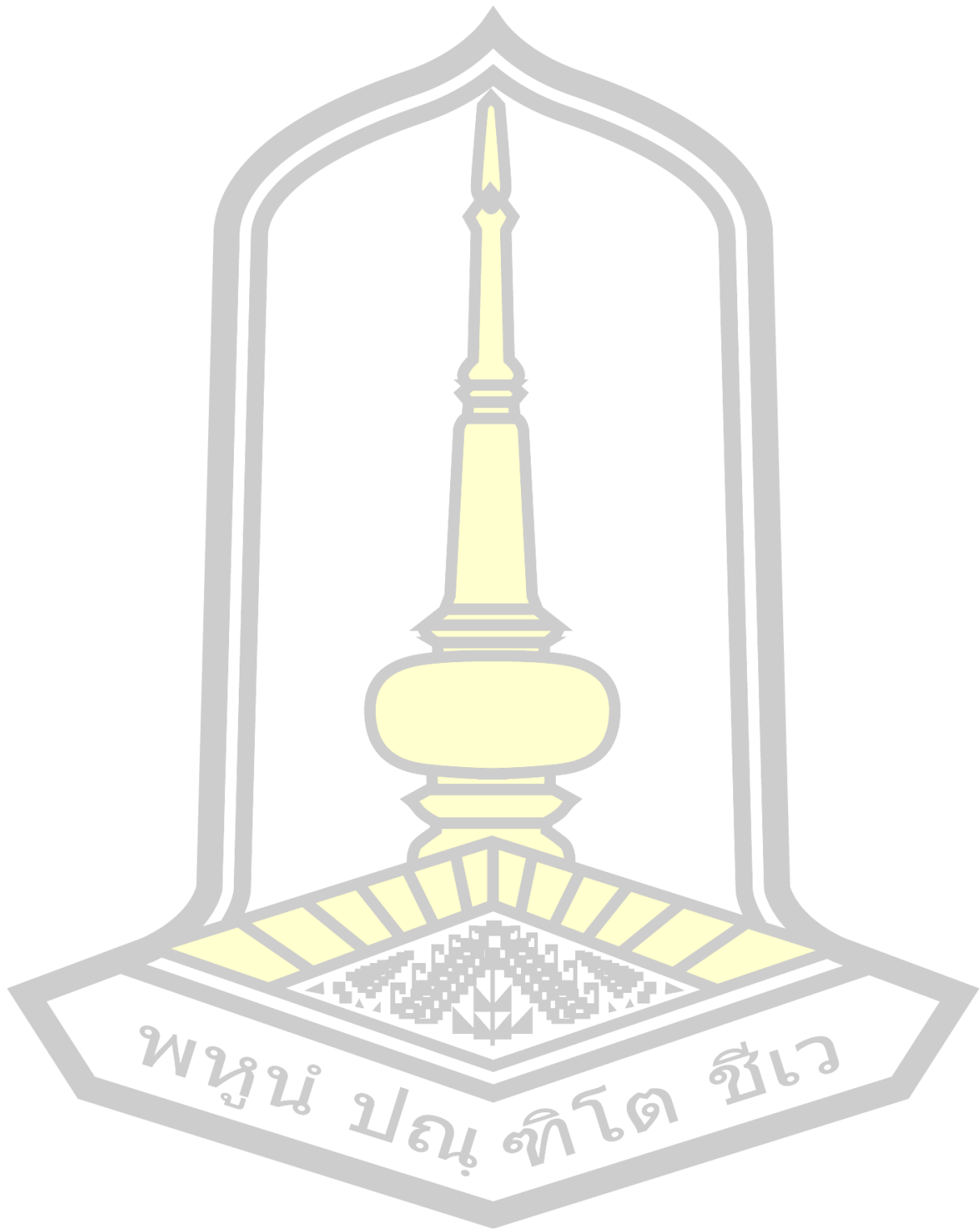
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ก่อนเริ่มดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เจ้าหน้าที่ควรออกสำรวจหรือจัดทำประชาคมผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ สอดคล้องกับความต้องการและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะพื้นที่ ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปอาจจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างใหม่หรืออาจจะมีการขยายขอบเขตในการวิจัย เพื่อค้นหาผลการวิจัยที่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

กรกมล บุญแพทย์. (2561). *ความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ: ความคาดหวังที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการในเขตเทศบาลตำบลหลักห้า จังหวัดสมุทรสาคร* (วิทยานิพนธ์). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

กานดา ผรณเกียรติ, นิเทศ ดินณะกุล, วิทยา สุจริตนารักษ์, ภมร ชันชัตต์, และ สรรเสริญ อินทรรัตน์. (2565). *ความต้องการสวัสดิการด้านสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(3), 1-15.

จรรุชา พานนนท์. (2555). *แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์*.

จุฑามาศ แสงสุข. (2564). *แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ*.

ณัชชนะเนมิน แดงน้อยธรรม. (2561). *ความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทวีศักดิ์ หล้าภูเขียว. (2547). *การได้รับการดูแลจากครอบครัวของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ธีรพัฒน์ ดีแก้ว. (2551). *ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย*.

ประภาศรี อนาวาน. (2553). *ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารเบี่ยงชีฟในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองชุม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พรรณิ สมเทศน์. (2550). *การดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว: กรณีศึกษาบ้านนาศรีดงเค็ง ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เพ็ญผกา กาญจนภาส. (2541). *แนวคิดเกี่ยวกับการสูงวัย*. อ่างถึงโน เจมส์ และเรนเนอร์.

ภาลินี บุญเสี่ยม. (2565). *ความคาดหวังต่อการจัดสวัสดิการสังคมของหน่วยงานภาครัฐ: กรณีศึกษาตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภิสรา จงสงวน. (2562). รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาตำบลบางขันแตก อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม.

ศศิณัชชา หอมคง. (2556). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสินค้า การ์เด้น คอนโดมิเนียม (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2562). ทรัพยากรชุมชนและบทบาทครอบครัวในการเสริมสร้างการเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี. ใน วีรศักดิ์ เมืองไพศาล (บ.ก.), ประเด็นท้าทายและทางแก้สำหรับการสูงวัยอย่างมีสุขภาพดี (พิมพ์ครั้งที่ 2, น. 53-61). กรุงเทพฯ: พุฒาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุไทย.

ศรัณยนันท์ ศรีจใจ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (สารนิพนธ์ บธ.ม. การตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีทับทิม รัตนโกศล. (2527). สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว. ประมวลบทความวิทยุ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2560). การแบ่งช่วงวัยผู้สูงอายุตามแนวคิดชาววิทยา.

สมปอง สุวรรณภุมมา. (2564). แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(2), 220-232.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2539). สังคมวิทยาภาวะสูงอายุ: ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริกัญจน์ สามารถ. (2553). การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลตาชืด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. จาก <http://www.ratchakitcha.go.th>

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2560). โครงการกองทุนสุขภาพระดับตำบล.

วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). การพัฒนาและแนวทางแก้ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. ใน การประชุมวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและการพัฒนาสังคมระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 1 (24 เมษายน 2558). โรงแรมเคอูโฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และ วรางคณา ตันทสันติสกุล. (2565). รูปแบบการดำเนินชีวิต และความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1176-1190.

วีรยุทธ คำแก้ว และ ราเชนทร์ นพณ์รัฐวงศกร. (2564). ศึกษาเรื่องความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 21(1), 16-28.

อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง, & ภักดี โพธิ์สิงห์. (2560). การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิงในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 17(3), 235-243.

อุซุกร เหมือนเดช. (2552). *ความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

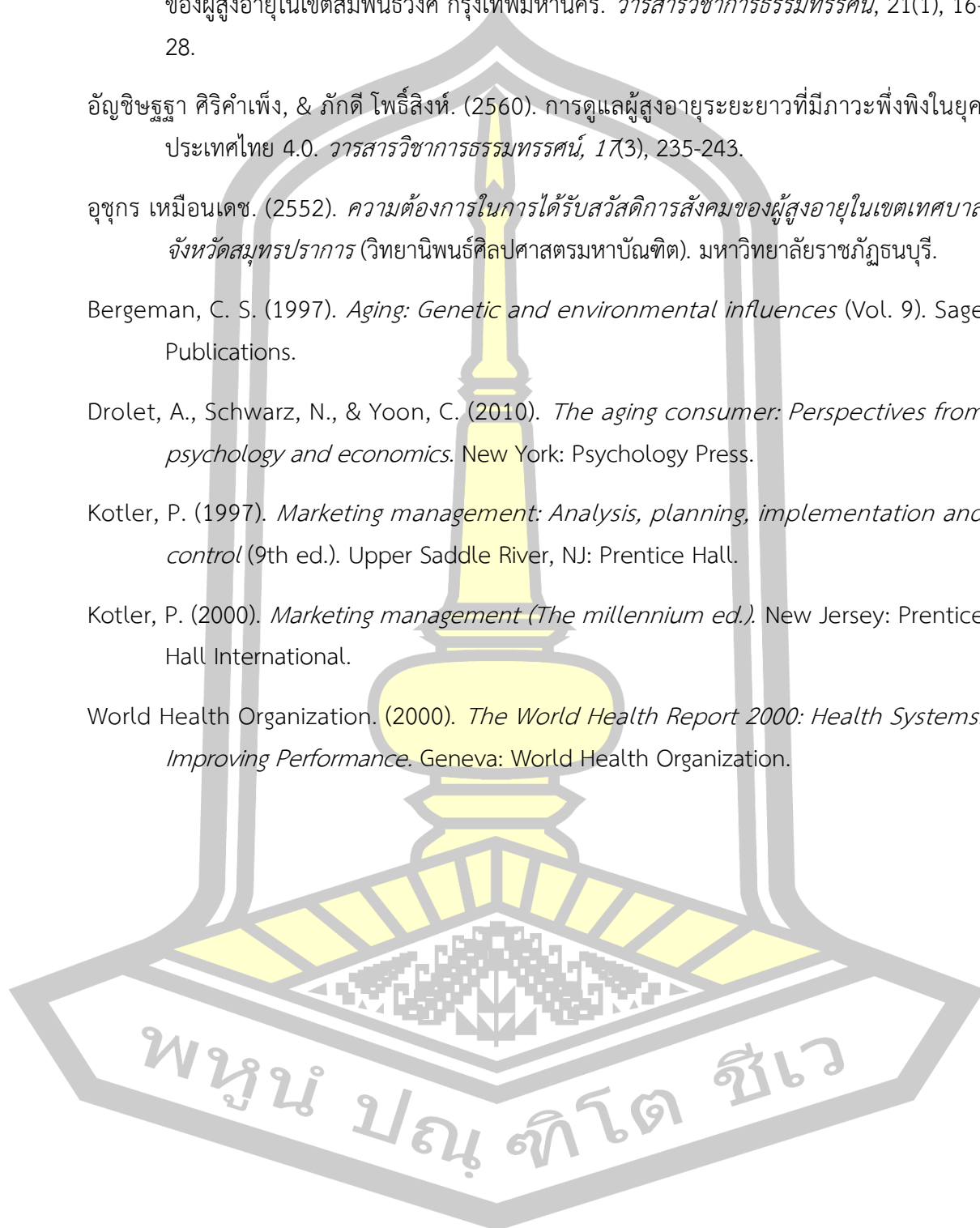
Bergeman, C. S. (1997). *Aging: Genetic and environmental influences* (Vol. 9). Sage Publications.

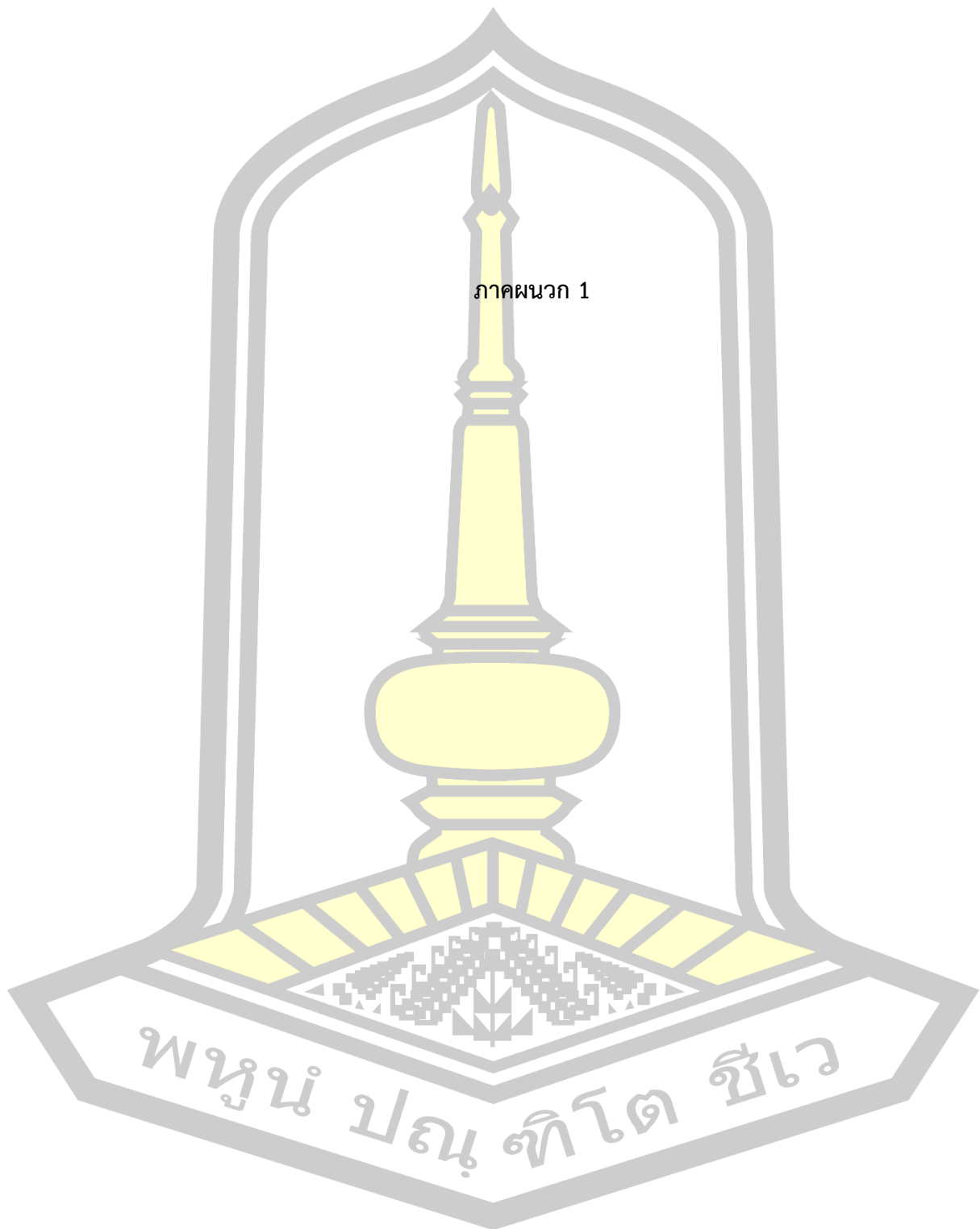
Drolet, A., Schwarz, N., & Yoon, C. (2010). *The aging consumer: Perspectives from psychology and economics*. New York: Psychology Press.

Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation and control* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Kotler, P. (2000). *Marketing management (The millennium ed.)*. New Jersey: Prentice Hall International.

World Health Organization. (2000). *The World Health Report 2000: Health Systems: Improving Performance*. Geneva: World Health Organization.

ภาคผนวก 1

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

: กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลไปประกอบการวิจัยเรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยข้อมูลทั้งหมดของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง : จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

60-69 ปี

70-79 ปี

80 ปีขึ้นไป

3. รายได้/เดือน

ต่ำกว่า 10,000 บาท

10,001-15,000 บาท

15,001-20,000 บาท

มากกว่า 20,001 บาท

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

1-3 คน

4-6 คน

7-9 คน

มากกว่า 10 คน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ

คำชี้แจง : กรุณาเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ในแต่ละข้อที่ตรงกับระดับปัญหาของท่านมากที่สุด
ข้อเดียวเท่านั้น

1=มีปัญหาดังกล่าวน้อยที่สุด 2=มีปัญหาดังกล่าวน้อย 3=มีปัญหาดังกล่าวปานกลาง 4=มี
ปัญหาดังกล่าวมาก 5=มีปัญหาดังกล่าวมากที่สุด

ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ	ระดับปัญหาดังกล่าว				
	1	2	3	4	5
1.ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ					
ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย					
1.1 ปัญหาความทรงจำของท่านมีผลกระทบต่อ การเข้าถึงสวัสดิการสังคม					
1.2 ปัญหาการได้ยินของท่านมีผลกระทบต่อ การเข้าถึงสวัสดิการสังคม					
1.3 ปัญหาการมองเห็นของท่านมีผลกระทบต่อ การเข้าถึงสวัสดิการสังคม					
1.4 สุขภาพร่างกายของท่านมีผลต่อการ เดินทางมารับบริการ					
ปัญหาด้านจิตใจ					
1.5 มีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว					
1.6 รู้สึกเหงาแล้วโดดเดี่ยว					
ปัญหาพื้นฐานของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการ					
	1	2	3	4	5
1.7 กลัวการเกิดอาการของโรคประจำตัว					
1.8 มีภาวะอารมณ์แปรปรวน เช่น โกรธง่าย เอาแต่ใจ ขี้ระแวง					

2.ปัญหาด้านเศรษฐกิจ					
2.1 ประสบปัญหาด้านการเงินในการเดินทางมาขอรับบริการ					
2.2 มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ					
2.3 คิดว่าอาชีพที่ทำได้ผลตอบแทนน้อย					
2.4 ไม่อยากประกอบอาชีพ					
3.ปัญหาด้านสังคม					
3.1 ไม่อยากไปพบปะผู้คน					
3.2 รู้สึกว่าท่านเป็นภาระลูกหลาน					
3.3 ทำกิจกรรมต่างๆได้น้อยลงเนื่องจากสภาพร่างกายไม่แข็งแรง					
3.4 มีปัญหาในการเข้าถึงบริการสังคมในพื้นที่ของท่านหรือไม่					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคม

คำชี้แจง : กรุณาเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน □ ในแต่ละข้อที่ตรงกับระดับความต้องการของท่านมากที่สุด ช่องเดียวเท่านั้น

1=ต้องการน้อยที่สุด 2=ต้องการน้อย 3=ต้องการปานกลาง 4=ต้องการมาก 5=ต้องการมากที่สุด

ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
1. ด้านเศรษฐกิจ					
1.1 การสนับสนุนด้านการเงิน (เช่น เบี้ยยังชีพหรือเงินช่วยเหลือ)					
1.2 ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนหรือการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ					

1.3 โครงการฝึกอบรมหรือการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงาน					
2. ด้านสังคม					
2.1 เข้าร่วมกิจกรรมหรือกลุ่มสังคมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน					
2.2 มีการให้ความรู้หรือการอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุแก่สมาชิกในครอบครัว					
2.3 มีการสร้างพื้นที่หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนรุ่นใหม่					

ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
3. ด้านสุขภาพ					
3.1 เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี					
3.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (เช่น การออกกำลังกาย) ในชุมชน					
3.3 มีการจัดหาอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ					
4. ด้านนันทนาการ					
4.1 มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ					
4.2 มีพื้นที่หรือสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการในชุมชน					

4.3 มีการจัดเวิร์กช็อป (Workshop) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ					
5. ด้านสิ่งแวดล้อม					
5.1 มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะในชุมชน					
5.2 มีการจัดกิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน					

ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการ				
	1	2	3	4	5
5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำเส้นทางเดินเท้าหรือทางจักรยานในชุมชน					
6. ด้านรายได้					
6.1 มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ					
6.2 มีการให้คำปรึกษาด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุ					
6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุ					
7. ด้านที่พักอาศัย					
7.1 บริการการซ่อมบ้านแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย					
7.2 มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราอย่างทั่วถึง					
7.3 มีการจัดบริการบ้านฉุกเฉิน ในกรณีที่มี					

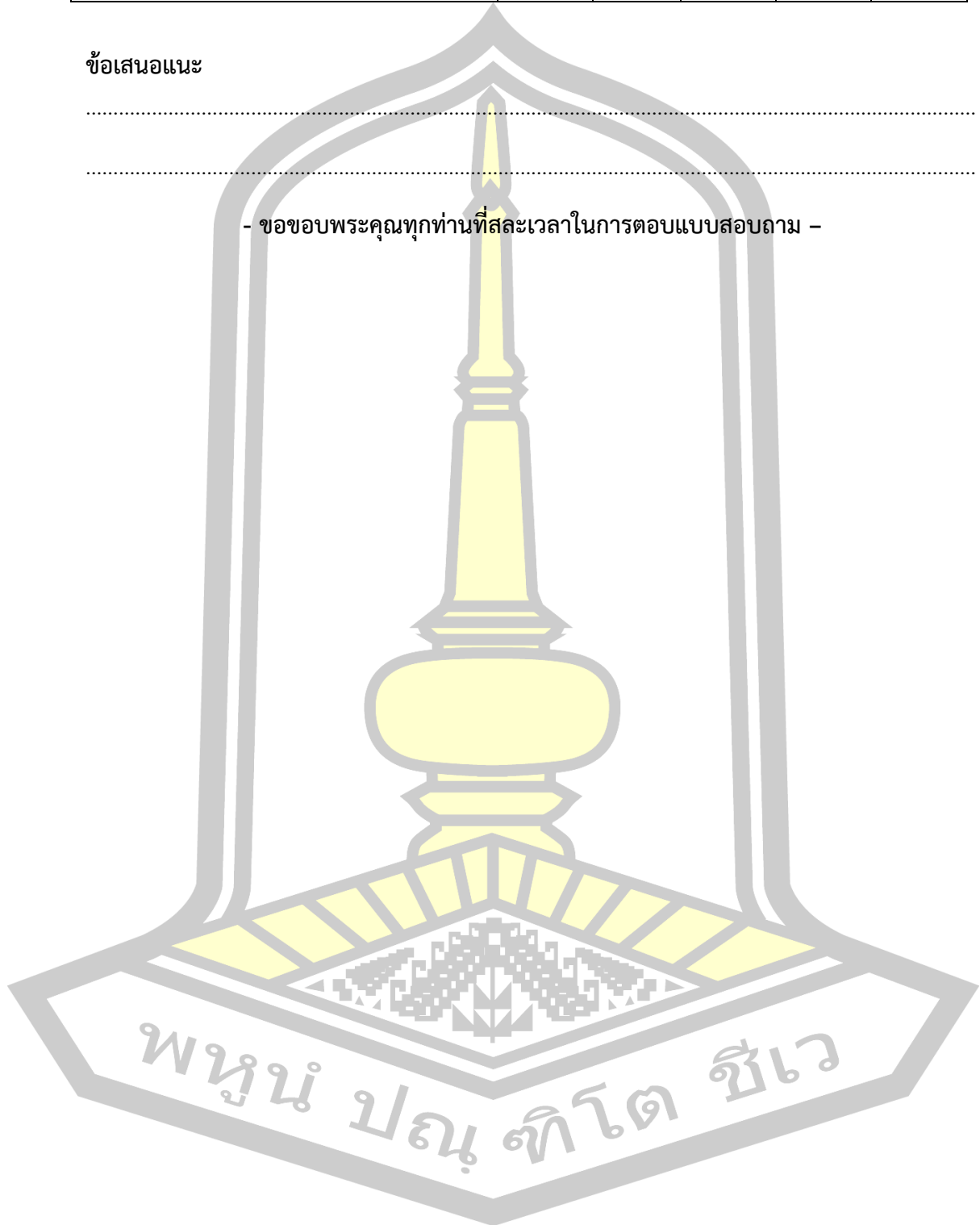
ปัญหาไม่มีที่อยู่					
-------------------	--	--	--	--	--

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

- ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม -

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

: กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลไปประกอบการวิจัยเรื่อง ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษาตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยข้อมูลทั้งหมดของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์ นางสาววิชุดา นันทบุตร

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ .....เวลา .....สถานที่.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....

ส่วนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์

1. ท่านต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถิ่น จัดสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง

.....
 .....

2. ท่านมีปัญหาพื้นฐานต่อสวัสดิการในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจอย่างไรบ้าง

.....
 .....

3. ท่านมีปัญหาพื้นฐานต่อสวัสดิการในด้านเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง

.....

.....

4. ท่านมีปัญหาพื้นฐานต่อสวัสดิการในด้านสังคมอย่างไรบ้าง

.....

.....

5. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง

.....

.....

6. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสังคมอย่างไรบ้าง

.....

.....

7. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอย่างไรบ้าง

.....

.....

8. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านนันทนาการอย่างไรบ้าง

.....

.....

9. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

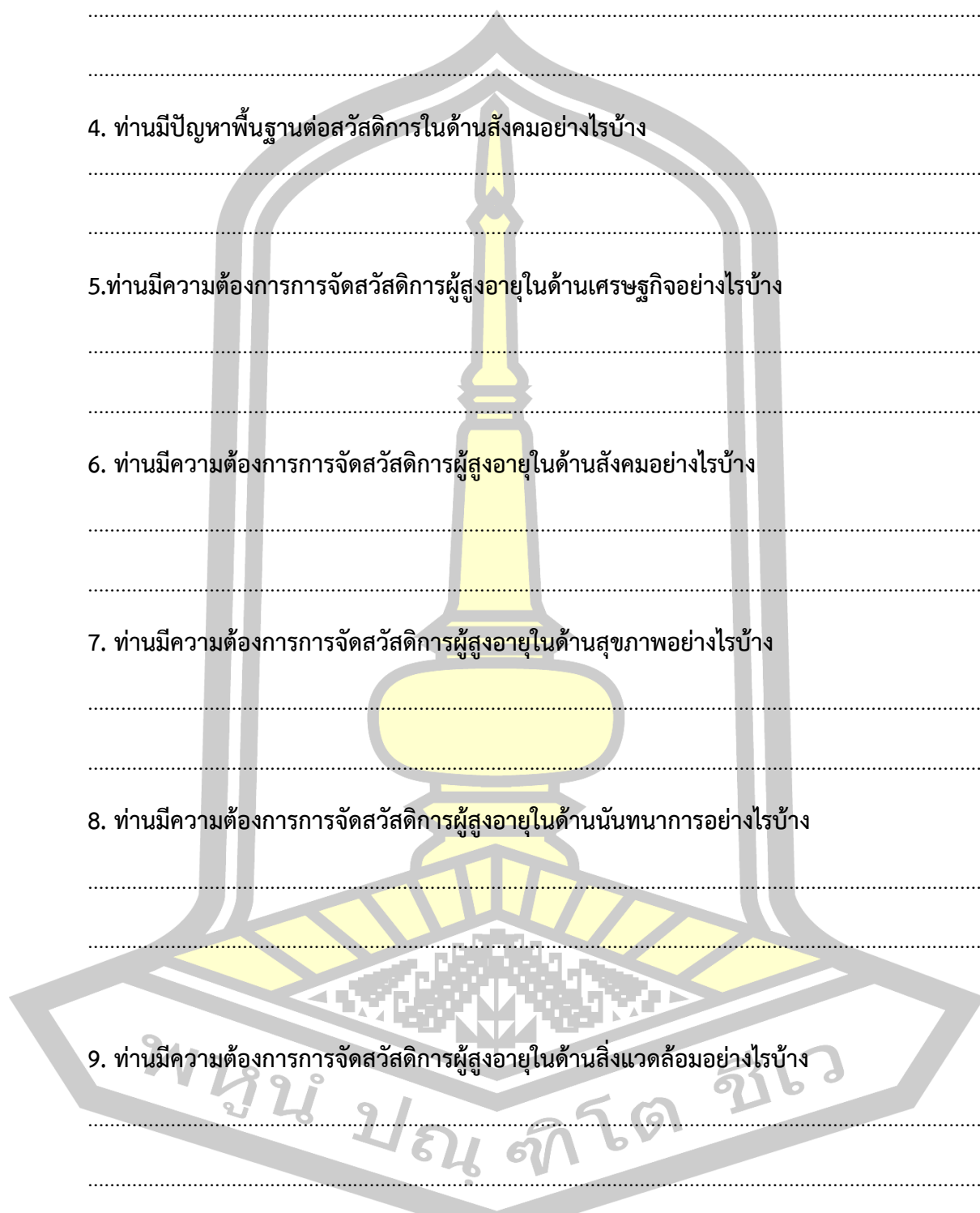
.....

.....

10. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านรายได้ได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

11. ท่านมีความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในด้านที่พักอาศัยอย่างไรบ้าง

.....

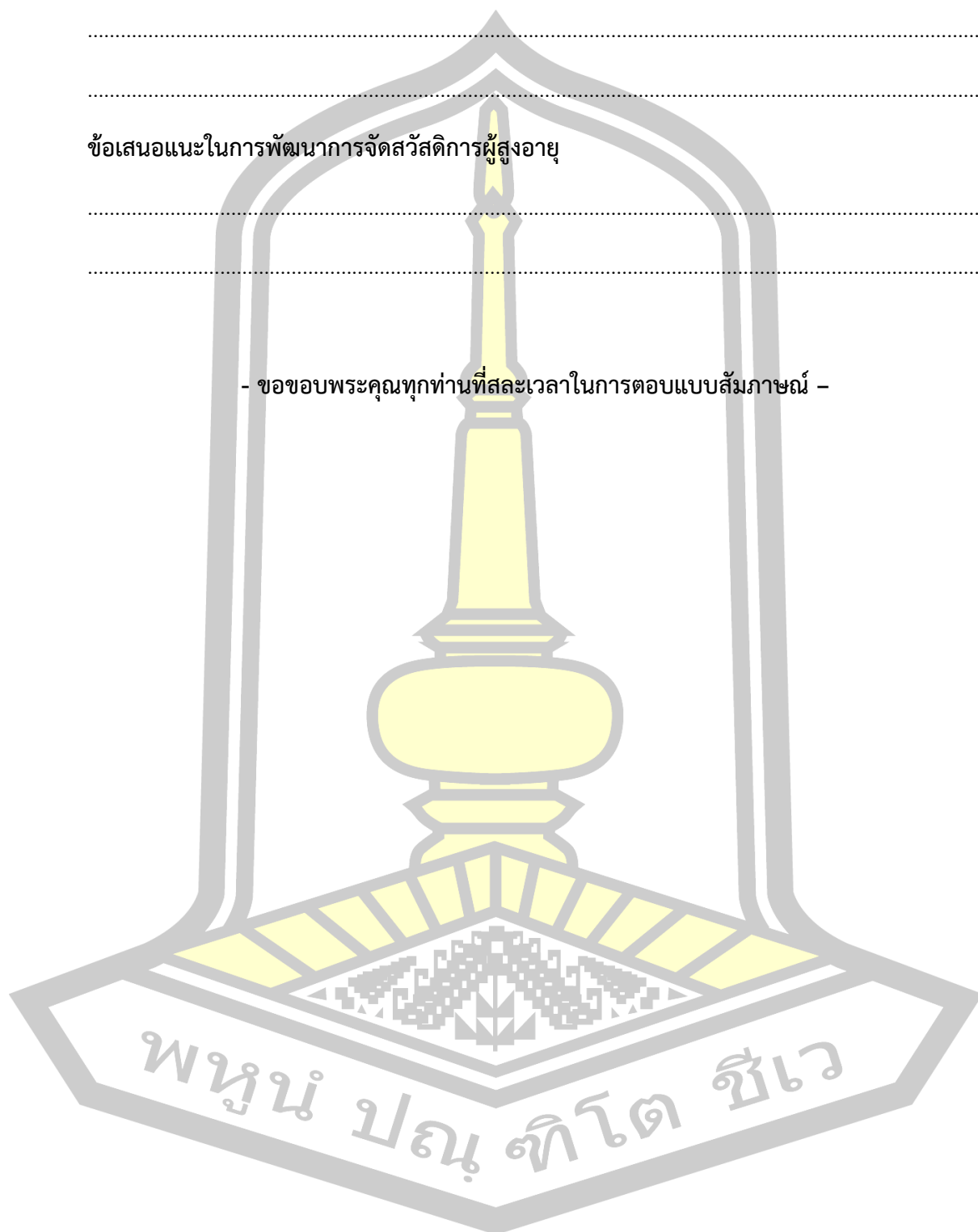
.....

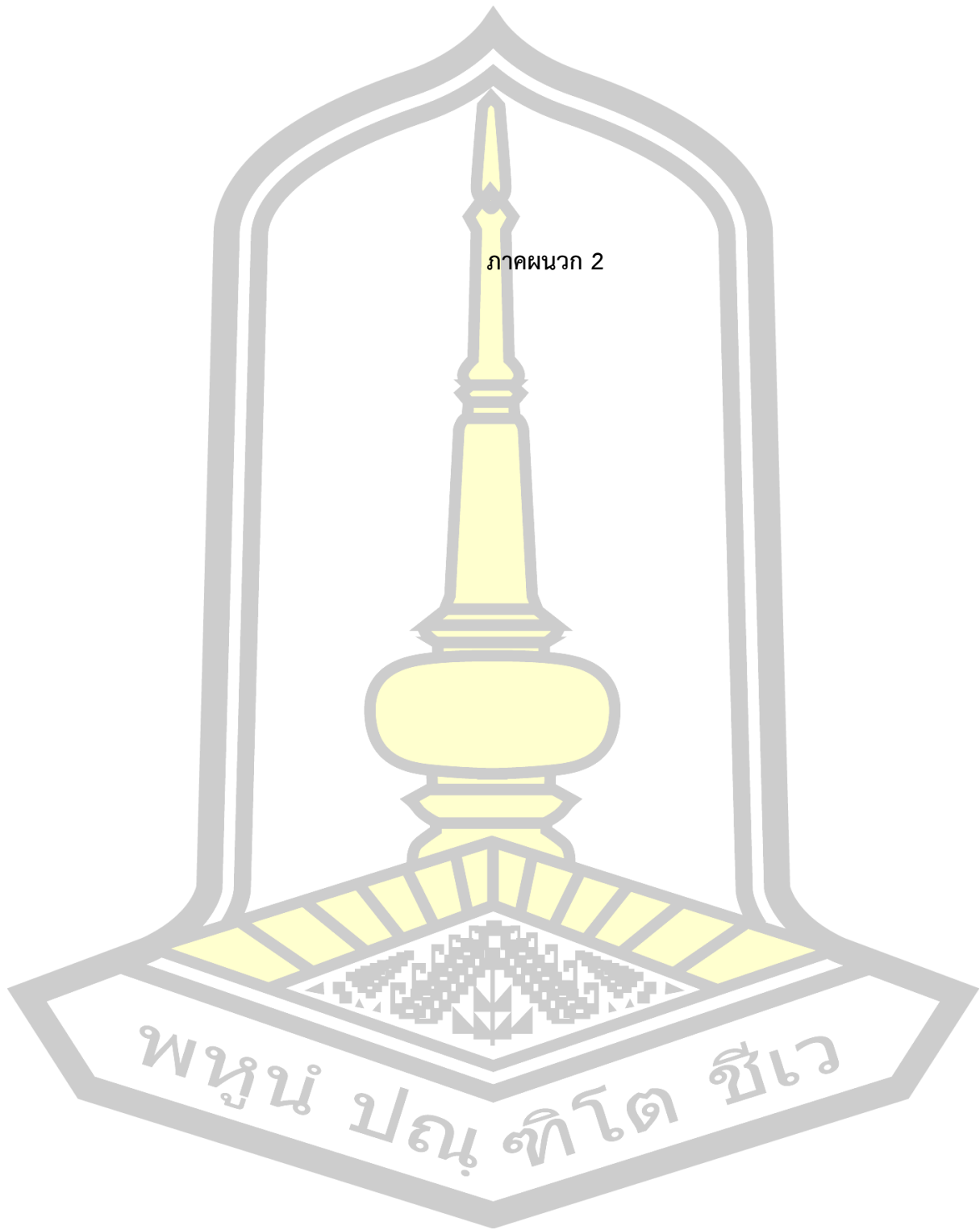
ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

.....

.....

- ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ -

ภาคผนวก 2

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

เลขที่การรับรอง : 172-104/2568

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกรณีศึกษา ตำบลบ้านถิ่นอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาอังกฤษ) Needs and Guidelines for the Development of Social Welfare for the Elderly, Case Study of Ban Thin Subdistrict, Non Sang District, Nong Bua Lamphu Province.

ผู้วิจัย : นางสาววิชุนัน นันทบุตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

สถานที่ทำการวิจัย : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประเภทการพิจารณาแบบ : แบบเร่งรัด

วันที่รับรอง : 27 กุมภาพันธ์ 2568

วันหมดอายุ : 26 กุมภาพันธ์ 2569

ข้อเสนอการวิจัยนี้ ได้รับการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหาสารคามแล้ว และอนุมัติในด้านจริยธรรมให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องข้างต้นได้ บนพื้นฐานของโครงร่างงานวิจัยที่คณะกรรมการฯ ได้รับและพิจารณา เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วให้ผู้วิจัยส่งแบบฟอร์มการปิดโครงการและรายงานผลการดำเนินงานมายังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หรือหากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในโครงการวิจัย ผู้วิจัยจักต้องยื่นขอรับการพิจารณาใหม่

.....ภคร์ สว่างจิตร์.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษักรหญิงราตรี สว่างจิตร์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

๒๕๖๘

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาววิชุนัน นันทบุตร
วันเกิด	8 สิงหาคม 2543
สถานที่เกิด	จังหวัดหนองบัวลำภู
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	77 หมู่ 6 ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 39140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ทุนวิจัย	-
ผลงานวิจัย	-

